

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MLUVENOSTNÍ PROSTŘEDKY V KOMUNIKACI OBYVATEL STRAKONIC
A OKOLÍ

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Bohumila Junková, CSc.

Autor práce: Jitka Plechingerová

Studijní obor: BOH

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 9. května 2012

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce pí doc. PaedDr. Bohumile Junkové, CSc., za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce i trpělivost během konzultací provázených přátelskou atmosférou.

Poděkování patří i dalším osobám podílejícím se na vzniku této práce, zejména respondentům, kteří s ochotou poskytli stěžejní materiál.

ANOTACE

Bakalářská práce si klade za cíl zachytit specifické obecněčeské jazykové prostředky charakteristické pro oblast Strakonice a okolí i jejich množství. Zabývá se nejprve prostěsdělovacím stylem v rovině teoretické, ze které přechází do roviny analytické, a je zakončena diskuzí nad přínosem zpracovaných dat.

Materiál, ze kterého vychází, je tvořen monology vybraných osob ve věku 15-75 let žijících v dané oblasti. Tento materiál, mající primárně formu nahrávek a sekundárně podobu psanou, je následně rozdělen na skupiny dle věku, pohlaví a společenského zařazení mluvčích a analyzován v rámci vzniklých skupin z hlediska kompozičního, hláskoslovného, tvaroslovného, syntaktického a lexikálního.

ABSTRACT

My work aims to describe specific general czech linguistic means typical of Strakonice region and its vicinity as well as its quantity. The work at first deals with simply informing style in theoretical level and than it slowly goes to analytical level and it ends by discussion about the benefit of the prepared data.

The material from which it proceeds is made by monologues of the selected people in the age of 15-75 years living in the mentioned area. The material which has primarily a recording form and secondarily written form is subsequently divided into the groups according to the age, gender and social classification of the mouthpieces and it is also analyzed under the terms of the arisen groups from the compositional, phone word, form word, syntactical and lexical standpoint.

OBSAH

ÚVOD.....	1
PŘEDMLUVA.....	2
1 TEORETICKÁ ČÁST	7
1.1 Vymezení prostěsdělovacího stylu	7
1.2 Funkce prostěsdělovacího stylu	7
1.3 Mluvenost jako konstituující faktor	8
1.3.1 Situačnost.....	8
1.3.2 Soukromost	8
1.3.3 Expresivita	9
1.4 Další znaky prostěsdělovacích komunikátů.....	9
1.5 Výstavba prostěsdělovacích komunikátů.....	11
1.5.1 Kompozice	11
1.5.2 Hláskosloví	12
1.5.3 Morfologie	12
1.5.4 Syntax	13
1.5.5 Lexikum	14
1.6 Vztah mluvenostních prvků k ostatním stylům	15
1.7 Vnitřní diferenciacce prostěsdělovacího stylu.....	16
2 JAZYKOVĚSTYLISTICKÁ ANALÝZA TEXTŮ	17
2.1 Úvod k praktické části	17
2.2 Výstavba prostěsdělovacích komunikátů z hlediska věku respondentů	21
2.2.1 Kompozice	21
2.2.2 Hláskosloví	25
2.2.3 Morfologie	32
2.2.4 Syntax	36
2.2.5 Lexikum	39
2.3 Výstavba prostěsdělovacích komunikátů z hlediska pohlaví respondentů	44
2.3.1 Kompozice	44
2.3.2 Hláskosloví	46
2.3.3 Morfologie	48
2.3.4 Syntax	50

2.3.5 Lexikum	51
2.4 Výstavba prostědělovacích komunikátů z hlediska společenského zařazení respondentů	54
2.4.1 Kompozice	54
2.4.2 Hláskosloví	56
2.4.3 Morfologie	58
2.4.4 Syntax	60
2.4.5 Lexikum	61
3 DISKUZE NAD PŘÍNOSEM ZPRACOVANÝCH DAT	64
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

V předkládané bakalářské práci se budeme zabývat neformální komunikací, při níž si respondenti nejsou vědomi skutečnosti právě pořizovaného záznamu. Zaměříme se na odchylky od spisovné češtiny a na množství těchto mluvenostních prostředků u jednotlivých skupin, do nichž jsme si dle určitých hledisek autory promluv zařadili. Zhodnotíme, nakolik se jevy typické pro spontánní komunikaci v projevech vyskytují, jak a jestli vůbec se jejich množství v rámci jednotlivých částí výstavby prostěsdělovacích komunikátů mění s ohledem na věk respondentů, jejich pohlaví a společenské zařazení, čímž máme na mysli rozdělení respondentů na studující a osoby s ukončeným vzděláním, u kterých zohledňujeme nejvyšší dosažené vzdělání.

Práce je tvořena zejména částí teoretickou a praktickou. V první se budeme zabývat stylem prostěsdělovacím v rovině teoretické a následně tyto poznatky aplikujeme v *Jazykověstylistické analýze textů* na konkrétní materiál. Vše je následně doplněno *Diskuzí nad přínosem zpracovaných dat*.

Jelikož je praktická část se zmíněnou diskuzí založena převážně na číselných hodnotách a průměrnosti ve výskytu jednotlivých jevů u skupin, do nichž jsme si respondenty dle tří základních hledisek rozřadili, obsahují *Přílohy* nejen vybrané přepisy komunikátů, ale také údaje o obyvatelích Strakonice z Českého statistického úřadu a tabulky s grafy vycházející ze všech komunikátů. Hodnoty v tabulkách dokládají množství konkrétních jevů u konkrétních osob a grafy znázorňují množství jevů u skupin osob.

PŘEDMLUVA

Jazyk, řeč, komunikace. Přestože jsme obklopeni mluvenou češtinou, opravdu ji vnímáme? Zajímá nás nejen obsah, ale také forma, kterou je řeč pronesena? Jestli se tedy jedná o **češtinu obecnou** či **spisovnou**? „*Mluvčí nebo posluchač někdy dokonce ani nepostřehnou, zda se mluví podobou spisovnou nebo obecnou.*“¹ Snaží se mluvčí užívat ve svém projevu češtinu spisovnou? V neformální komunikaci jistě ne, ačkoliv pokud recipient o záznamu své mluvy ví, je tato záměrná snaha zřetelná a může vést např. až k vytváření tvarů hyperkorektních. Musíme mít ovšem na paměti, že existuje mnoho slov pouze v jedné variantě, nelze je pozměnit a vytvořit tak k nim obecněčeský protějšek, a jsou tudíž užívána společně češtinou spisovnou i obecnou. „*Je třeba zdůraznit, že není možné je chápat pouze jako prostředky výlučně spisovné. Obecná čeština je nezávislý kód, který by bez těchto prostředků byl nemyslitelný: byl by neúplný.*“² Jelikož se navíc u mluvčího setkáváme s „*nepředvídatelností výběru z obou kódů*“³ a tedy s nedůsledností, s níž prvky daných kódů užívá, nelze uvažovat o diglosii.

Náš zájem se však bude soustřeďovat, jak již bylo nastíněno v *Úvodu*, poněkud jiným směrem.

„*Většina komunikátů, na nichž se jako produktoři nebo receptoři podílíme, patří dennímu životu.*“⁴ Realizují se v rámci rodiny, zaměstnání, zájmových činností a dalších záměrných či nahodilých setkání. Navíc styl vyjadřování není za všech okolností stejný, ale mění se v závislosti na mnoha **faktorech**.

Komunikáty jsou podmíněny individualitou autora a závisí na jeho věku, pohlaví, dosaženém vzdělání, typu profese i lidech, kterými se obklopuje, či místě, kde žije. Dále je velice důležitá osoba, s níž je právě v komunikaci, a jejich vzájemný vztah. Existuje mnoho dalších faktorů, k nimž patří místo realizovaného hovoru, naše momentální rozpoložení, životní zkušenosti, společenský rozhled ad. „*A způsob řeči*

¹HAVRÁNEK, B. a JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. 4. vyd. Praha: SPN, 1981, s. 4.

²ČERMÁK, F. *Obecná čeština: je součástí české diglosie?*, s. 4. Dostupné na: <<http://www.korpus.cz/stahni.php>>.

³HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 273.

⁴ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 192.

*neméně záleží na tom, o jakou identitu usilujeme, jaký obraz o sobě se snažíme svým projevem vytvořit, jakým dojmem chceme zapůsobit.*⁵

Proto je praktická část strukturována právě podle faktorů a až poté se v jejich rámci zabýváme výstavbou daných komunikátů; nikoli opačně. Kvůli jejich četnosti se zaměříme pouze na tři, které jsou považovány za základní.

Styl mluvených komunikátů se dále odvíjí také ze „*situačních parametrů*“⁶, které jsou charakterizovány opozičními dvojicemi: „*dialogičnost versus monologičnost (...)* *spontánnost versus připravenost, soukromost versus veřejnost, případně neoficiálnost versus oficiálnost nebo neformálnost versus formálnost.*“⁷

Ačkoliv se budeme prostěsdělovacím stylem a tedy i dialogičností jako jeho základní podobou zabývat v *Teoretické části*, zmíníme si některé skutečnosti již nyní, jelikož je záhodno vysvětlit důvod **monologického vzhledu** našich prepisů.

„*Rozdíl mezi dialogem a monologem je však jen rozdílem v stupni a charakteru zapojení cizích hlasů do promluv mluvčího.*“⁸ Komunikáty, z nichž 5 je obsaženo v přeřpané formě v *Přílohách*, jsou pouze vytrženými částmi dialogů. Do projevu mluvčího jsme vstupovali verbálně co nejméně a ze vzniklé nahrávky jsme pak vybrali ty části, v níž mluví osoba sama (vždy jde o monolog v rozmezí 2 - 4 minut). V několika případech bylo do dané části monologického projevu verbálně zasaženo, aniž bychom to v prepisech jakkoli znázornili. Vždy se jednalo o stejný důvod: mluvčí byl vytržen ze svého projevu další osobou, s níž v krátkosti pohovořil. Situace byla následně vyřešena, aniž by se dalo jakékoli přerušování rozpoznat: a to zopakováním jeho posledních slov před přerušením za účelem připomenutí předchozího tématu; mluvčí tedy na svůj projev navázal plynule.

Zásahy do projevu mluvčího byly však z naší strany také neverbální; protože je však v praktické části nezohledňujeme, jsou zde zmíněny pouze okrajově. Vyvarovat jsme se jich v naší komunikaci nemohli („člověk není stroj“) a omezovat jsme je jakkoli ani nechtěli, jelikož by byla naše snížená aktivita podezřelá, mluvčí by postrádal naši odezvu a řeč by spíše vázla, než abychom poskytovali prostor. Jejich užití bylo nevědomé (jako reakce na předkládané skutečnosti) a také záměrné (snaha navnadit

⁵ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 9.

⁶Tamtéž, s. 62.

⁷Tamtéž.

⁸Tamtéž, s. 64.

mluvčího k pokračování v projevu, pokud se odmlčel) s jediným cílem - podílet se na vzniku komunikátu verbálně co nejméně. Je tedy zřejmé, že adresáti „*mohou mluvčího povzbuzovat signály porozumění, podněcovat otázkami, vybízet k rozvíjení nebo vyjadřovat nesouhlas, a to jak verbálně, tak neverbálně.*“⁹

„*V lingvistické literatuře věnované vztahu verbálního a neverbálního dorozumívání se uvádí, že až 90% komunikovaného obsahu se sděluje mimoslovně.*“¹⁰ („*Jistě nelze chápat toto číslo jakožto absolutní, neboť v jednotlivých situacích je poměr slovního a mimoslovního sdělení různý.*“¹¹) Děje se tak prostřednictvím mimiky, kinetiky (pohyby těla) a gestiky, haptiky (dotýkání), posturiky (tělesných postojů) a významnou roli hraje také oční kontakt s projevenými emocemi a vzdálenost komunikujících (proxemika). Je tedy zřejmá nutnost propojení mezi mluvčím a adresátem, minimálně na kulturní úrovni, protože např. „*na rozdíl od německé přímé verbální komunikace, kdy vše, co má být sděleno, je sděleno, český komunikační styl předpokládá, že mnoho informací, které chceme sdělit, může, resp. musí náš partner pochopit jednak z naší neverbální komunikace, jednak z kontextu situace, ve které se komunikace odehrává.*“¹²

Osoby respondentů byly vybírány na základě několika požadavků, jež jsme stanovili a kterými se budeme nyní zabývat.

Přepisy tak vždy pocházejí od mluvčích žijících ve Strakonících nebo blízkém okolí. Jelikož mají monologický charakter, je tedy zřejmé, že se náš výběr zaměřil na komunikativní osoby schopné takového projevu.

Snažili jsme se také docílit, aby počet respondentů z celkového množství 35 byl po rozdělení do jednotlivých skupin v rámci věku, pohlaví a společenského zařazení co nejvíce identický. Protože tato snaha plně nekoresponduje se skutečným množstvím, čímž máme na mysli roztríděné všechny obyvatele Strakoníc, přikládáme do *Příloh* tato data z Veřejné databáze Českého statistického úřadu. Danou problematikou se blíže zabýváme v *Diskuzi nad přínosem zpracovaných dat*.

Přestože jsme zprvu měli v úmyslu sjednotit **téma hovoru** nebo ho nasměrovat k několika tématům vybraným, museli jsme od toho upustit. Jelikož jsme nechtěli, aby

⁹ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 64.

¹⁰Tamtéž, s. 33.

¹¹Tamtéž.

¹²NOVÝ, I. a SCHROLL-MACHL, S. *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání: česko-německá*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2007, s. 80.

daná osoba věděla o prováděném záznamu a mluvila tak nepřirozeně, nemohli jsme téma určit přímo a dojít ke kýženému tématu postupně bylo těžké s ohledem na rozmanitost témat, kterými komunikace započala, i na osobu respondenta. Vše bylo navíc často ztěžováno tím, že zapojením daného tématu komunikace spíše vázla nebo byla ukončena, jelikož bylo téma respondentem odmítáno.

Prostředí, ve kterém se rozhovory odehrály, je zmiňováno pouze jako zajímavost a do analýzy nijak nezasahuje.

Naším záměrem byla analýza neformálních komunikací. Právě z tohoto důvodu nebyl **souhlas** s nahráváním vyžádán před hovorem ale až po jeho skončení.

Při samotném **přepisu** jednotlivých komunikátů jsme vycházeli zejména z postupů, obsažených v publikaci *Čeština v dialogu generací*, odkud jsme převzali většinu značení. Přestože k dělení textu nepoužíváme interpunkční znaménka ale melodické předěly a pauzy, ponecháváme otazník, který slouží k označení otázky s přihlédnutím k intonaci mluvčího. Jinak se však melodií nezabýváme, a proto „*melodické předěly značíme stejným lomítkem bez ohledu na směr a průběh melodie.*“¹³

Tabulka č. 1: Přehled užitých značek v přepisech

/	melodický předěl
(.)	krátká pauza
(..)	delší pauza
(...)	dlouhá pauza
:	nápadné prodloužení hlásky
PŘÍšel	velkými písmeny značíme nápadné zdůraznění slabiky, slabik či celého slova
přiš-	nedokončené slovo
əə	hezitační zvuky
<	začátek úseku proneseného se smíchem
>	konec úseku proneseného se smíchem
((smích))	komentáře
(management)	psaná verze cizího slova, které předchází
?	vysoké stoupnutí hlasu (stoupavá intonace)

¹³HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 22.

Zdroj č. 1: HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 23.

Zdroj č. 2: ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 16-17.

Zdroj č. 3: WACLAWIČOVÁ, M. *Zásady přepisu pro korpus ORAL2008*. Dostupné na: <<http://www.korpus.cz/ORAL2008pravidla.php>>.

Některé značky však vznikly pro potřebu praktické části, přesněji kvůli vypisování příkladů, které jsou z kontextu vytrženy.

Tabulka č. 2: Značky k dokreslení kontextu vytržených ukázek

←	ukázce předchází text tvořící začátek dané sekvence
→	za ukázkou následuje text zakončující danou sekvenci
///	sekvence spolu přímo nesousedí; je/jsou mezi nimi další

„Přepis slov se blíží co nejvíce tradičnímu zápisu, tedy ne fonetické transkripci. Avšak v těch případech, kdy se svými ustálenými podobami běžná mluva pravidelně odlišuje od výslovnosti spisovné, není respektován tradiční zápis a je zaznamenána tato odlišná výslovnost.“¹⁴

Kvůli anonymitě jsou v prepisech zmiňována pouze křestní jména. Příjmení respondentů jsou zkrácena na iniciály a ta, která se vyskytují v prepisu samotném, obsahují navíc pouze pádovou koncovku.

¹⁴WACLAWIČOVÁ, M. *Zásady přepisu pro korpus ORAL2008*. Dostupné na: <<http://www.korpus.cz/ORAL2008pravidla.php>>.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení prostěsdělovacího stylu

„*Prostě sdělovací styl se uplatňuje v projevech běžného komunikačního styku*“¹⁵, nelze ho však považovat za tradiční funkční styl, jelikož jeho teoretické vymezení je obtížné zejména z hlediska jeho nespisovné realizace, absence normy a utvářenosti především faktory řečotvornými.

„*Konkrétní původce promluvy ho vytváří výběrem a spojováním jazykových prostředků, které vyhovují daným podmínkám komunikace a splňují konkrétní komunikační cíl.*“¹⁶ Mluvčí tedy může užívat, jak již bylo řečeno v Úvodu, prvky patřící do spisovné nebo obecné češtiny nebo prvky, které se vyskytují pouze v jedné variantě, nedůsledně. Více či méně vědomě se k tomuto navíc připojují prostředky neverbální.

1.2 Funkce prostěsdělovacího stylu

Z důvodu přítomnosti mluvčího i adresáta mají dané projevy nejen funkci **komunikační** ale také **fatickou** (kontaktní).

Prvně jmenovaná bývá navíc často označována různě. Bohuslav Havránek a Alois Jedlička užívají termín *prostěsdělnost*, zatímco Karel Hausenblas pracuje s pojmem *věcně informační funkce*.

Druhá už svým názvem přímo odkazuje k zaměření mluvčího vlastním projevem na příjemce. Této tendenci se nevědomky podřizuje způsob podání určitého tématu i volba prostředků, kterými toho chce mluvčí docílit.

¹⁵CHLOUPEK, J. et al. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991, s. 160.

¹⁶*Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 702.

1.3 Mluvenost jako konstituující faktor

Komunikáty prostěsdělovacího stylu vznikají zejména při mluveném formulování výrazů, ačkoliv i psaný projev soukromé komunikace si může spontánnost, bezprostřednost, uvolněnost a nespisovnost zachovávat také.

Dané projevy se vyznačují rysem komplexní mluvenosti, dají se tedy charakterizovat jako neveřejné, nespisovné, nepřipravené, spontánní, situativní a expresivní. Mají jednoduchou větnou stavbu, najdeme v nich výrazy kontaktné, deiktické i parazitní, často se užívají pauzy a opakování. Jsou převážně dialogické, a jelikož jsou osoby v přímém kontaktu, často vypouštějí výrazy vyplývající z kontextu. Tento rys se však v dnešní době uplatňuje, vzhledem k nárůstu popularity v možnosti komunikace přes počítač či mobil, nejen v projevech mluvených ale také čím dál více v komunikaci psané. Je důležité si uvědomit, *„že psaná nebo mluvená realizace má vliv už na vlastní stylizaci komunikátu.“*¹⁷

1.3.1 Situačnost

Komunikáty se vyznačují svou situačností, která spočívá v zakotvenosti každého mluveného projevu v konkrétní situaci, jež je komunikantům známa. Z tohoto důvodu se jazykový projev kombinuje s prostředky neverbálními, jejichž působením vzrůstá užívání elips a deiktických prostředků.

Indikátorem situačnosti je slovesný čas, protože pouze prostěsdělovací funkční styl má předpoklady pro skutečné a nikoli stylizované užívání všech tří slovesných časů i osob. Ostatní styly tuto schopnost ztrácejí kvůli chybějící existenci kategorie reálného času.

1.3.2 Soukromost

Přestože mluvenost lze najít v každém mluveném projevu, pouze v tom soukromém se vyskytuje primárně (a prostěsdělovací funkční styl je tedy spojen pouze s projevy

¹⁷ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 194.

soukromé povahy). Mluvčí nemá předem připravený text, nepostupuje v komunikaci podle určité psané předlohy jako např. osoby při veřejném projevu. Ty mohou mít text částečně promyšlený nebo dokonce předem napsaný.

Soukromost je těsně spojena s dialogičností, která tedy tvoří základní podobu prostěsdělovacího stylu. V komunikaci běžně dochází ke střídání projevů dvou nebo také několika osob, zatímco monology se vyskytují zřídka.

1.3.3 Expresivita

Expresivita je typickým rysem prostěsdělovacích komunikátů. Jejimi nositeli mohou být **lexikální** prostředky, např. deminutiva, hypokoristika, výrazy hodnotící a všechny druhy slov, která jsou nositeli expresivity adherentní nebo inherentní. První jmenovaná je získaná, zatímco druhá je dána neobvyklým hláskovým skladem.

Expresivní příznak komunikátu může být dále vyjádřen **morfologicky** např. „*neshodou mezi přirozeným a gramatickým rodem*“¹⁸ nebo také syntakticky např. „*oznámení lze vyjádřit (řečnickou) otázkou.*“¹⁹

1.4 Další znaky prostěsdělovacích komunikátů

Mluvený text se vyznačuje mnoha rysy, z nichž každý se na vzhledu prostěsdělovacího stylu podílí. V rámci jejich srovnání s textem psaným vytváří následující opoziční dvojice:

Tabulka č. 3: Srovnání rysů psaného a mluveného textu

Psaný text	Mluvený text
připravenost, plánovitost, formálnost	nepřipravenost, spontánnost, neformálnost
dominantní orientace na obsah	orientace na pragmatické složky komunikace

¹⁸ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 199.

¹⁹Tamtéž, s. 200.

složitější tematika	jednodušší tematika
dekontextualizace	kontextualizace
statičnost	dynamičnost
retrospektivní zaměření	prospektivní zaměření
abstraktnost, racionálnost,	konkrétnost, subjektivnost, emotivnost
analytičnost, logičnost	
organizovanost, uspořádanost	neorganizovanost, neuspořádanost
komplexnost	fragmentárnost
explicitnost	implicitnost
určitost	neurčitost
komplexnější syntaktické struktury (subordinace atd.)	koordinace, juxtapozice, eliptičnost, neúplná realizace syntaktických konstrukcí
kondenzace, nominalizme, pasivum	opakování, korektury a rektifikace, false starts, návraty, frekvence deiktik, osobních a ukazovacích zájmen, vycpávkových výrazů, členicích signálů
interpunkce	parajazykové a mimojazykové prostředky
spisovnost	nepisovnost
monolog	dialog

Zdroj: ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 35.

Mluvený projev není dopředu promyšlen ani připraven ale vzniká **spontánně**; je tedy nepřipravený, neuspořádaný a emotivní. Způsobem vzniku je ovlivněna také syntax, jejíž konstrukce je realizována neúplně. U některých nepřipravených komunikátů se však lze setkat i s **modelovými** vyjádřeními, které se užívají např. jako společenské formule při poděkování a představování.

Vedle vlastních prostředků lingválních, které jsou vnímány sluchem, se u takovýchto projevů uplatňují také specifické prostředky **paralingvální** a **extralingvální**. Mezi paralingvální prostředky patří melodie, zabarvení a síla hlasu, důraz a tempo. Mimika, gestikulace, haptika ad. patří mezi prostředky extralingvální

a „představují v promluvách druhotný sémiologický systém, závislý většinou na systému jazykovém, ať už jej pouze doplňují, nebo plně nahrazují.“²⁰

Díky tomu, že mluvenost umožňuje využívat prostředky paralingvální, existuje protiklad vyjadřování verbálního a neverbálního. Z důvodů citového rozpoložení mluvčího, jeho rozpaků nebo neschopnosti se vyjádřit se užívá vyjadřování nonverbální, které je možné realizovat pouze za přítomnosti adresáta.

1.5 Výstavba prostěsdělovacích komunikátů

U prostěsdělovacího funkčního stylu a ještě pouze u stylu umělecké literatury se užívá označení „výstavba prostěsdělovacích komunikátů“ namísto pojmu „stylová norma“. Výstavba daných komunikátů se totiž neřídí žádnou normou, žádnými tendencemi, „které se díky vyjadřovací praxi ustálily v jistém okruhu textů.“²¹

1.5.1 Kompozice

„Kompoziční stavba komunikátů mluvených odpovídá podmínkám vzniku komunikátů.“²² Projev se tedy vyznačuje volnou strukturou a nečlení se na „úseky spojené jedním motivem.“²³ Ty jsou naopak řazeny **asociativně** až **chaoticky** a mohou zůstat **nedokončeny** (pokud např. mluvčí ztratí nit), mohou být vyjadřovány **opakovaně** nebo **doplňovány** dalšími.

S řazením motivů souvisí také „nezřetelnost hranic“²⁴ mezi nimi a tedy nemožnost členit komunikát do vět. Proto jsou k oddělování užívány místo interpunkčních znamének melodické předěly, kterými se mluvený projev dělí na sekvence. Toto vertikální členění se však výrazněji projevuje u dialogů, v jejichž případě se komunikát dělí zvukovými prostředky na sekvence ale také střídáním promluv mluvčích na repliky.

²⁰CHLOUPEK, J. et al. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991, s. 154.

²¹ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 201.

²²ČECHOVÁ, M. et al. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997, s. 140.

²³Tamtéž.

²⁴ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 129.

Mezi slohové postupy, kterých se zde užívá, patří postup informační, prosté vypravování, jehož struktura není propracovaná, a jednoduchý popis.

1.5.2 Hláskosloví

Hojně se užívá obecněčeských hláskoslovných znaků, tedy jevů na rovině fonologické. Základní linii tvoří změny **kvantitativní** a **kvalitativní**, do nichž jsou řazeny konkrétní typy změn. Samohláskové krácení či dlužení tedy spadá pod změny kvantitativní, zatímco protetické „v“ či hiátové „j“ a záměna souhlásek nebo jejich redukce se řadí ke změnám kvalitativním.

Není neobvyklé, že prostřednictvím určité změny získává daný výraz emocionální zabarvení. *„Rozhodně nás nepřekvapí počáteční ‚v-‘ u řady výrazů silně expresivních, s výrazně hodnotící sémantikou; (...) např. ‚voddělat či vodpravit někoho‘“*²⁵

1.5.3 Morfologie

Komunikáty prostědělovacího stylu jsou realizovány převážně nespisovně - tedy obecnou češtinou, která je užívána nejvíce, a dialekty, které jsou vázány na věk mluvčího a na místo jeho pobytu.

Tvaroslovné obecněčeské jevy se vyskytují u všech ohebných slovních druhů; patří sem tedy: **tvary přídavných jmen všech tří rodů v nominativu plurálu** (jednotná koncovka „-ý“) a **v instrumentálu plurálu** (jednotná koncovka „-ma“), **„shoda s neutry v plurálu“**²⁶ **v rámci základní skladební dvojice** (děvčata šly), **kondiciálové tvary první a druhé osoby singuláru i plurálu** (bysem, by sem, by jsem ad.), **flexe adjektivní** (dobřej den, dobrý jídlo, v tej vodě) a **slovesná** („*zjednodušování*

²⁵HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 284.

²⁶ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 186.

*l-ového přičestí v préteritu a kondicionálu*²⁷ u mužského rodu, „*redukce prezentních koncovek*“²⁸ u první a třetí osoby plurálu).

Některé tvary byly hodnoceny jako obecněčeské pouze do roku 1993; nyní jsou zařazovány k prvkům hovorovým: **koncovky sloves třetí třídy u první a třetí osoby plurálu** (kupuju, děkují), **genitiv číslovek „tři“ a „čtyři“** (třech, čtyřech) a **koncovky sloves čtvrté třídy vzoru „sázet“ u třetí osoby plurálu** (sází).

Mezi nespisovné morfologické jevy patří také např. **univerbizační pojmenování** (baloňák), **jména obyvatelská zakončená na „-ák“** (Budějčák) a **konatelská zakončená na „-ař“** (obranář), **slovesa s kmenotvornou příponou „ova“ a „i“** (učitelovat, nádeničit).

1.5.4 Syntax

Syntaktická rovina projevu se člení na syntax mluveného a psaného jazyka. Do 80. let 20. století bylo na tyto části nahlíženo stejně a do této doby tedy: „*charakteristické jevy mluvené syntaxe uplatňující se ve spisovném jazyce byly vykládány jako odchylky od pravidelné větné stavby. Za pravidelnou byla v tomto smyslu pokládána větná stavba psaného jazyka, s níž se spisovný jazyk ztotožňoval. Dnes tyto jevy charakterizujeme jako prostředky uvolněné větné stavby.*“²⁹ Jinak řečeno jsou „*tyto jevy, z hlediska psaného textu neobvyklé nebo i nenáležitě, v mluvených projevech součástí slohové normy a nenarušují předávání informace.*“³⁰

Podle intonace, která není vždy jednoznačná, a významových vztahů mezi větami se komunikáty člení na sekvence, kterými jsme se zabývali již v kapitole 1.5.1. Zde pouze připomínáme, že tyto jednotky mluvené syntaxe nejsou přesně vymezeny z důvodu nepřipravenosti komunikátů a k jejich oddělení se používají svislíce.

Pro mluvené projevy je typické časté užívání **polysémantických spojovacích prostředků** (jako, když, že, co), **nadbytečný přívlastek „ten“**, **zájmeného podmětu**, časté je i pouhé **řazení vět vedle sebe**. Výpověď je **přerývaná** a střídají se v ní

²⁷ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 196.

²⁸Tamtéž.

²⁹JAKLOVÁ, A. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: JU v ČB, PF, 1979, s. 33.

³⁰ČECHOVÁ, M. et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: ISV, 2003, s. 168.

„všechny slovesné osoby a časy.“³¹ Zcela běžně se vyskytuje **anakolut**, **elipsa** i **zeugma** a dále také např.: „*nedokončování syntaktických konstrukcí (...), několikerý začátek (...), aditivnost (...), vyjadřování sledu událostí stereotypním napojováním syntaktických jednotek spojkou ‚a‘, popřípadě ve spojení s částicí ‚no‘ (...), překrývání syntaktických konstrukcí (...), vsuvky (...), reprodukce, citace cizí i vlastní řeči*“³², **pleonastičnost** a „*dvojití vyjádření podmětu*.“³³

Mluvčí svůj projev během konverzace také **opravuje**, jelikož se snaží odstranit „*různé problémy (přeslechnutí, uvedení nedostatečného množství informace, faktické chyby apod.), které mohou vést k potenciálnímu nedorozumění*.“³⁴ Stejný obsah tedy vyjádří nejméně dvakrát.

Dále se často vyskytuje **opakování**. Mluvčí může zopakovat svůj vlastní projev (či pouze jeho část příp. jen slovo) vzápětí nebo až později z různých důvodů záměrných: „*První typ představuje opakování s funkcí intenzifikační, zesilovací, druhý typ představuje opakování emfaticko - emocionální, zdůrazňovací*.“³⁵ i nezáměrných. Může jít také o opakování doslovné či různě pozměněné; velmi totiž záleží na časové okolnosti. Čím kratší je doba mezi prvním vyslovením dané části a jejím opakováním, tím více si většinou jsou dané části podobné.

1.5.5 Lexikum

„*Lexikální stavba je charakterizována vrstvou*“³⁶ kolokvialismů, do níž se řadí výrazy hovorové, frazémy i slova obecněčeská.

Mezi její typické jevy patří **všeobecnost** ve vyjadřování, která je způsobena užíváním slov majících sice velký rozsah ale malý obsah, jenž je rozpoznatelný právě

³¹ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 204.

³²ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011, s. 155-157.

³³MÜLLEROVÁ, O. K syntaxi nepřipravených souvislých mluvených projevů (Přidatné výrazy a konstrukce). *Slovo a slovesnost* 27, 1966, s. 120.

³⁴ZEMAN, J. Konverzační opravy: vlastní iniciace směřující k vlastní opravě. In *Člověk - jazyk - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference konané u příležitosti životního jubilea prof. PhDr. Jana Kořenského, DrSc.: České Budějovice 18. - 22. září 2007*. Ed. A. Jaklová. České Budějovice: JU v ČB, FF, Ústav bohemistiky, 2008. s. 249.

³⁵GREPL, M. O funkci záměrného opakování částí výpovědi ve výstavbě promluvy. *Naše řeč* 50, 1967, s. 79.

³⁶ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 204.

z kontextu hovoru. Mluvené vyjadřování tedy provází neurčitost a vágnost, jež jsou signalizovány frekventovanými výrazy (myslim, nevím, nikdo, někdo, jako, asi, tak jako, třeba, možná, prej, ňák), z nichž některé mohou výpověď také zakončovat (a tak, tak ňák, nebo tak, nebo takle, a vůbec). Pro jejich odlišení *„pojem-termín ‚vágnost‘ spojím s fungováním komunikace a budu vágnost chápat jako hodnotu vytvářenou v interakci. Ve spojení s konkrétními prostředky a způsoby vyjadřování vágnosti si dovolím použít i pojem-termín ‚neurčitost‘.“*³⁷

Hojně se užívají výrazy **parazitní** (vlastně, prostě) i slova **kontaktní** (hele, vid'). Ta se mohou vykytovat zejména v osloveních (vole), výzvách (poslouchej, víš), zdvořilostních frázích (promiňte) a dovětcích (že ano, že jo, no ne, ano). *„Jejich úkolem je získat (udržet, posílit) u posluchačů pozornost, event. vyvolat reakci.“*³⁸

Běžné jsou také **deiktické** prostředky (von, to). Ukazovací zájmeno „to“ navíc *„v rámci textu vystupuje jako prostředek odkazovací a navazovací.“*³⁹ Tento výraz je často užíván všeobecně, aniž by mluvčí vzal v úvahu rod či číslo podstatného jména, na které odkazuje, a aniž by tak užil deiktické zájmeno náležitě. *„Ve výpovědích s ‚to jest‘ ‚to znamená‘ neuvažujeme o záměně slova ‚to‘ tvary zájmen ‚ten‘ ‚ta‘ zřejmě proto, že spojení ‚to jest‘ ‚to znamená‘ můžeme považovat za ustálená.“*⁴⁰

Dále se objevují prostředky **expresivní**, a to zejména při užívání výrazů adjektivních a adverbálních s významem velké intenzity (děsný, šíleně), **frazeologismy** (koukat jako vejř) a v hojném zastoupení také **částice a citoslovce** (chrrr).

1.6 Vztah mluvenostních prvků k ostatním stylům

*„Mluvenostní prvky se v jednotlivých komunikátech mohou sblížovat se styly jinými, působit na jejich stylové charakteristiky a vytvářet tak přechodovou oblast textů.“*⁴¹

³⁷HOFFMANNOVÁ, J. Vágnost, neurčitost, nepřesnost, nejistota ve vztahu k mluveným projevům a jejich zkoumání. In *Člověk - jazyk - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference konané u příležitosti životního jubilea prof. PhDr. Jana Kořenského, DrSc.: České Budějovice 18. - 22. září 2007*. Ed. A. Jaklová. České Budějovice: JU v ČB, FF, Ústav bohemistiky, 2008. s. 229.

³⁸HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007, s. 292.

³⁹KOLÁŘOVÁ, I. Některé významy a funkce slova *to* v souvislých textech. *Naše řeč* 83, 2000, s. 193.

⁴⁰KOLÁŘOVÁ, I. Konkurence deiktických zájmen odkazujících k vyjádření času a prostoru v textech různých stylových oblastí. In *Komunikace - styl - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference: České Budějovice, 20. - 22. září 2005*. Ed. A. Jaklová. České Budějovice: JU v ČB, FF, Ústav bohemistiky, 2006. s. 167.

⁴¹ČECHOVÁ, M. et al. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997, s. 142.

Na pomezí prostědělovacího stylu a stylu odborného se nachází **pracovní konverzace** (profesní mluva), v **publicistickém stylu** se mluvenostních prvků užívá záměrně s cílem vzbudit bezprostřednost a v projevech **uměleckých** je lze najít zejména v prozaických dialozích i v dramatech.⁴²

1.7 Vnitřní diference prostědělovacího stylu

Ačkoli lze mluvenostní prvky v jiných stylech snadno vysledovat a tedy i rozřídít, vnitřní diference prostědělovacího stylu samotného tak jednoduchá není.

V **konverzačním stylu**, který je možno vyčlenit, totiž chybí „*skutečné komunikační modely*“⁴³ a daný styl tak nemá závaznou podobu, podle které by se realizoval (na rozdíl od angličtiny či francouzštiny). Vyčlenit se může také **styl epistolární**, „*ovšem jen ve vztahu k soukromému dopisu.*“⁴⁴

⁴² ČECHOVÁ, M. et al. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997, s. 142.

⁴³ ČECHOVÁ, M. et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: ISV, 2003, s. 169.

⁴⁴ ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008, s. 205.

2 JAZYKOVĚSTYLISTICKÁ ANALÝZA TEXTŮ

Druhá část této práce se zaměřuje na praktickou rovinu tvořící hlavní linii daného výzkumu. Zde se budeme zabývat analýzou všech prepisů v rovině kompoziční, hláskoslovné, morfologické, syntaktické a lexikální. Kvůli jejich četnosti bylo záhodno je specificky roztřídit dle určitých hledisek.

Jak již bylo zmíněno, lidé (z nichž jsme vybrali 5 reprezentantů, jejichž přeepsaný mluvený projev lze najít v *Přílohách*) se od sebe navzájem liší nejen věkem a pohlavím ale i odlišným společenským zařazením. Zejména tato hlediska mají vliv na specifičnost jejich mluvy. Jejich odlišnost samozřejmě spočívá také v mnoha dalších aspektech, které však zmiňujeme pouze v *Teoretické části*.

Následující text je proto roztříděn dle základních tří hledisek do kapitol, v jejichž rámci se výstavbě prostědělovacích komunikátů budeme věnovat. Jednotlivá tvrzení jsou pak vždy doložena příklady, pečlivě vybranými z mnoha dalších možných a to takovým způsobem, aby se co možná nejvíce zabránilo jejich opakování.

Závěr každé z těchto kapitol je tvořen jedním grafem. Jejich umístění v praktické části a nikoli v *Přílohách* je záměrné, jelikož zachycují ty nejpodstatnější a nejzákladnější informace této práce: znázorňují celkový součet jevů jednotlivých rovin výstavby komunikátů u každé skupiny osob. Pokud však budeme hodnotit množství jevů mezi sebou, musíme mít na paměti, že některé jevy jsme z důvodu jejich vysokého či nízkého početního množství nevyhledávali a některé morfologické jevy jsme kvůli udržení soudržnosti určitého typu změn začlenili a tím i započítali do hláskosloví. Více o tom viz následující kapitola.

2.1 Úvod k praktické části

Než přejdeme k jednotlivým kapitolám, shrneme zde ještě různé informace pro lepší orientaci.

Monolog každého respondenta se pohyboval v časovém rozmezí 2 - 4 minut, proto pokud zmiňujeme četnost výskytu jakéhokoli jevu, jenž je pro spontánní a verbální projevy příznakový, je to v rámci tohoto rozmezí.

Praktická část je vyhodnocována podle průměrného výskytu jevu na jednu osobu patřící do konkrétní skupiny, a jelikož se čísla od sebe liší někdy pouze hodnotou prvního desetinného místa, jsou některé skupiny brány jako shodné. Čísla v závorkách, která vyjadřují maximální počet určitého jevu u jedné osoby dané skupiny a průměrnou četnost na osobu, tak mohou být komparací i dvou či více skupin. Pouze jednotlivé dílčí závěry, jež obsahují krátké shrnutí o skupině užívající dané jevy nejvíce a nejméně, jsou tvořeny s přihlédnutím k výše zmíněným odlišnostem v desetinném místě. Tyto pasáže zakončují všechny kapitoly zabývající se výstavbou prostěsdělovacích komunikátů.

Přesný počet jevů, ať už jde o jednotlivé osoby nebo jejich průměr u skupin, je obsažen v tabulkách či grafech umístěných v *Přílohách*.

Jelikož jsme se rozhodli pro dělení kapitol dle tří hledisek majících vliv na specifičnost mluvy a každá rovina výstavby komunikátů se tak objevuje třikrát, musíme zdůraznit, že zejména v celé kapitole 2.2 jsou zmíněny informace společné (jako např. důvody užívání jevů typických pro spontánní projevy a jejich obecná charakteristika) a také zde je uváděno nejvíce příkladů.

V následujících řádkách se budeme zabývat pouze některými těmi informacemi k jednotlivým rovinám, které usnadní čtení praktické části:

Zejména v rámci **kompozice** byl komplikovaný způsob výpisu ukázek z přepisů. V kompozici jde zejména o kontext, a přestože jsou dané ukázky z něho tak jako tak vytrženy, snažili jsme se toto tematické vytržení zmírnit přidáním předchozí nebo i následující sekvence, příp. z hlediska úspory místa její části nebo alespoň pomocí značek (←, →) upozornit na nevypisovaný začátek či konec dané sekvence.

Musíme také myslet na to, že nalézání jednotlivých motivů je velice subjektivní záležitostí.

Hláskoslovné změny kvalitativní jsme kvůli lepší přehlednosti hodnocení rozdělili na tři základní části - typy a protetické či hiátové hlásky, redukce, ostatní. V textu se zabýváme jednotlivě každým typem tvořícím tyto skupiny pouze v kapitole, v níž jsou respondenti rozděleni dle svého věku, tedy v kapitole 2.2.

První část je tvořena čtyřmi typy (bejt, dobrej, mlíko, dobrý), které reprezentují dané změny, a slovy s přidanou protetickou hláskou či s odebranou hláskou hiátovou. Zvláštní případ tvoří splynutí dvou typů; spisovný tvar určitého slova je tak změněn

dvakrát. Zprvu je ovlivněn typem „dobrý“ a ihned potom typem „dobřej“. Objevují se také slova, která jsou upravena podle typu „dobrý“ a následně ještě zkrácena.

Část druhá obsahuje všechna slova, která byla mluvčím užita ve zredukované formě.

Ostatní změny, mezi které patří jakékoli další samohláskové a dvě konkrétní souhláskové (tadle, štyry), tvoří poslední část.

Jevy v **morfologii** jsme rozdělili do dvou základních složek: typů a kategorií. Přednostně zmíněné zahrnují změny vyskytující se u prvních čtyř slovních druhů, zatímco kategorie se zaměřují pouze na tvary sloves.

Některé jevy nevyhledáváme vůbec (ty slovotvorné) a některými se pouze nezabýváme v této rovině, ale začleňujeme je k hláskosloví. Jedná se o tři typy změn (dobřej, dobrý, splynutí obou typů do dvojité postupné změny), jejichž zařazení k hláskosloví či morfologii závisí pouze na pádu, v němž jsou užity. Kvůli soudržnosti se proto zabýváme danými typy, vyskytující se na samém konci slova, v rovině předcházející.

Jelikož je **syntaktická** stránka projevu velice rozmanitá a obsahuje mnoho jevů, zabývali jsme se pouze některými. Zbylé jsme nevyhledávali a tedy ani nezaznamenávali jejich množství do tabulek z důvodu jejich příliš vysoké či nízké četnosti.

Pro spontánní komunikaci je typický vysoký výskyt (průměrně v každé druhé sekvenci) zájmeného podmětu, slovosledných inverzí, opakování slov i větších celků, spojování syntaktických jednotek spojkami „a, no a“. Naopak nejméně (průměrně každá osmá či devátá osoba) se v takovýchto projevech užívá anakolut (druhá část věty správně nenavazuje na předcházející), zeugma (spřežení vazeb) a kontaminace vazeb (křížení vazeb).

Také tuto rovinu projevu jsme rozdělili kvůli lepší přehlednosti na dvě části: konkrétní prostředky a možnosti / postupy. K prvně jmenovaným řadíme ukazovací zájmeno ve funkci nadbytečného přívlastku, dvojí vyjádření podmětu, polysémantické spojovací prostředky a významově nevyhraněné prostředky. Skupina druhá obsahuje všechny jevy zbývající.

V rámci **lexikologie** pak rozlišujeme tři skupiny a také zde se nezabýváme hledáním všech jevů, které jsou uvedeny v *Teoretické části*.

První skupina jevů je tvořena pouze slovy mající velký rozsah a malý obsah, pod další spadají frazeologismy s částicemi a citoslovci. Právě do poslední skupiny, k níž řadíme kontaktní a parazitní slova s expresivními prostředky, by patřily nesledované prostředky deiktické, které se v projevech objevují velmi často (průměrně několik v jedné sekvenci).

Je třeba mít ovšem na paměti, že všechny nalezené příklady reprezentující dané jevy, respektive samo jejich hledání je ovlivněno naším úhlem pohledu souvisejícím s věkem (v tomto případě 25 let). V komunikaci existují generační rozdíly, a proto mohou mladší osoby vzhledem k těm starším hodnotit shodné jazykové prostředky odlišným způsobem např. jako expresivně (ne)zabarvené.

2.2 Výstavba prostědělovacích komunikátů z hlediska věku respondentů

Pozornost je zaměřena na osoby ve věku 15 až 75 let, tudíž sice máme k dispozici pestrý materiál čítající 35 osob, je ale nesnadné určit mezníky ve výseku těchto let. Přestože každý jedinec hodnotí a posuzuje své okolí vzhledem k vlastnímu věku, my zde budeme přistupovat k dělení lidského života nestranně dle obecně platných zvyklostí.

V námi určeném výseku života se podle publikace Fr. Parkana (Parkan et al., 2006, s. 22-23) nachází celkem pět etap, z nichž tři jsou základní. Jde o dospívání, dospělost a stáří. První fázi naší periodizace tvoří **adolescentní dospívání** trvající do 20 let následované obdobím dospělosti, které lze dále členit na **dospělost mladší** (do 30 let), **střední** (do 45 let) a **pozdní** (do 59 let). Výčet je uzavřen **stářím**, které se počítá od 60. roku života.

2.2.1 Kompozice

Zatímco osoby náležející do prvních dvou etap užívají asociativní řazení motivů a jejich mluva tak od prvního slova přechází plynule k poslednímu, už od třetí věkové skupiny (střední dospělosti) se objevuje **chaotické** řazení motivů. Nejde zde o nepřehledné skákání z jednoho motivu na druhý ale spíše o náhlý myšlenkový skok, který však dále pokračuje asociativně. Běžně se u jedné osoby daných věkových rozmezí vyskytuje jeden takovýto skok, pouze výjimečně najdeme dva (průměrně 0,8 na osobu).

Důvody k jeho vzniku mohou být různé. Recipient náhle začne mluvit na nové téma, častěji se však vrátí k již dříve probíranému či zmíněnému tématu, které dále rozvíjí. Nebo se může nechat strhnout aktuálně prováděnou činností a mluvit právě o ní. Pokud později opět naváže na předchozí téma, vytvoří tak tematickou vsuvku.

- Jiří Ž., 37 let (střední d.) - návrat k již zmíněnému tématu
 - *hele ale já ti listí moc nehrabu (.) a to (.) normálně neska sem to dělal dopoledne SEkačkou / <vono ti to pěkně rozseká dáš to na kompost a je s tím pokoj> / əə ale neboj jinak Iva na volejbal chodit bude to jenom neska ta karta / s kotníkem už je dobrá ale koleno jí pobolívá spíš vod tý doby (.) dyž chodí dlouho*
- Josef M., 49 let (pozdní d.) - návrat k již zmíněnému tématu

- *to máš MI mo ten tlak a ted'ka dyž si voblík- (.) sem si voblíknul ty boty tak sem prostě (.) mě to tam tlačilo no / byl sem tam prostě na dovolenej / já totiž jezdim (.) na puťáky*
- Jitka S., 69 let (stáří) - tematická vsuvka, která je od zaštiťujícího motivu oddělena melodickými předěly
 - *je to určitě z těch LAviček no / ale těžko spolykam ty prášky to je HNUS to aby člověk vypil (...) / HIML / já (.) tady (.) dycky dyž krájím ČESnek (.) LOUpu (.) tak pak se mi to tady (..) nasere (..) rozlítá a (...) / no nebudu už sedat sem povídala M-vej →*

Každý respondent alespoň jednou vytvoří motiv, který **nedokončí**. Takovéto motivy nejsou příliš četné u osob dospívajících ani mladší dospělosti (maximálně 3 na os., průměrně 0,8), jejich počet však s osobami zařazenými svým věkem do období střední dospělosti, pozdní dospělosti a stáří vzrůstá (max. 6 na os., průměrně 2,9). Hlavní příčinou jsou důvody k jejich vytvoření.

Příčinou vzniku můžeme označit posluchačovo pochopení, se kterým se setkáváme nejčastěji a které vede k nadbytečnosti snahy o dokončení. Vyskytuje se ve všech životních etapách. Postupně se však k této přidávají v hojně míře ještě další příčiny. Lidé posledních tří etap častěji ztratí nit svého vyprávění nebo je pro ně větší problém svou myšlenku vyjádřit. Ne snad, že by se tyto důvody k nedokončení u mladších ročníků vůbec nenašly, vyskytují se ale v menší míře.

- Lenka V., 18 let (dospívání) - pochopení tématu posluchačem
 - *takže jako je to takový (..) už na hraně no: že to už se mi zas tolik nelíbilo / to asi jako fakt není pro mě já spíš jako radši se koukam na ty ryby a (...)*
- Karolína V., 71 let (stáří) - ztratila nit svého vyprávění
 - *a tam že von bydlí a nastěhoval si tam ženckou a tu si vzal která má tři kluky (.) a je vo dvacet vic jak vo dvacet let mladší než von / to sem si (...) / a já sem ji znala (..) ale pamatovala sem si že byla děsně blbá ale vona byla MLADší než já*
- Richard R., 40 let (střední d.) - problém vyjádřit se
 - *to prostě neexistuje a navíc (.) nemůžeš si tady toho velkého nechat samotnýho jako / protože by ti əə (.) no: protože ten jim zničil postel žejo dyž to (...) / ted' už třeba to nedělá jako ale (..) ale máš tady další dva žejo voni todle támle (...) / no nevíš co ti udělá →*

Některé motivy se dokončenými pouze jeví. Je to tím, že respondent opravdu před melodickým předělem svoji myšlenku nedokončí, v následující sekvenci ji však vyjádří pomocí jiné formulace celou. Podobné je to v případě hledání vhodného výrazu. Neschopnost najít ihned správný výraz zapříčiní vznik nedokončeného motivu. Hledané slovo se objeví v některé následující sekvenci. Tento jev chybí u dospívajících, u ostatních se objevují průměrně nastejno (max. 2 na os., průměrně 0,2).

- Hana Š., 61 let (stáří) - jiná formulace téhož
 - *takže já to dělám taky tak jo **já tam mam (...)** / **nakonec to: v- vy- vyšlo tak že asi PĚT lidí (.) ke kterým chodím pořád***
- Eva P., 23 let (mladší d.) - hledané slovo najde hned v následující sekvenci
 - *kunu lasičku **sme potkali (.) hromadu ještěrek (.) pak takovou tu (.) toho velkého (.) takle jako na těch nožičkách (.) jak takle běhá (...)** / no (.) **jo: pouštní ještěrka***
- Ivan T., 74 let (stáří) - hledané slovo nenajde hned v následující sekvenci
 - ***t- to je (...)** /// v- von se zdá: **to je (.) to ti je takovej (.) přesušnej chlap / ale jináč je to blbec***

Všechny věkové skupiny doprovází svá slova různými **příklady**. Posлуhač tak lépe pochopí řešenou problematiku a lépe si představí danou situaci. Tyto doplňující motivy mohou tedy sloužit k větší názornosti, nebo jsou vyřčeny pouze pro pobavení; často obojí.

Respondenti, kteří jsou zařazeni do období mladší dospělosti a stáří, je užívají v menší míře (max. 3 na os., průměrně 0,5) nežli zbylé věkové skupiny (max. 5 na os., průměrně 1,5).

- Jan H., 26 let (mladší d.) - příklad také pro pobavení
 - *tak říkali že dostal infarkt / **nó my třeba (...)** dycky (.) **von dal plavat nějak bazény pak museli vylízt (.) a von dycky dával kontrolní votázky prej ve všech sportech co učil***
- Drahomíra P., 49 let (pozdní d.) - příklad
 - *takovýdle porce / **ty hele a jednou sme si dali (..)** to koupil nějak nanukáč **ale takle v tej vaničce vono toho bylo skoro kilo***
- Drahomír K., 18 let (dospívání) - příklad
 - *což je podle mě pěkněj humus / **v Německu je to tak že (.) tam už klidně (.) tam sem se setkal s lidma který v šestnácti pracovali***

Nikdo se také nevyhne **opakování** alespoň jednoho motivu. Kostra monologů našich respondentů je tvořena jedním hlavním motivem, který je většinou doplněn vedlejšími. Právě tyto motivy se několikrát opakují a to buď v různých obměnách, nebo doslovnými výrazy.

Posлуhač se tak neztrácí v množství různých informací a i mluvčímu pomáhá toto opakování snadněji udržet linii svého vyprávění.

Osoby dospívající a mladší dospělosti nezmiňují motivy tak často (max. 5 na os., průměrně 3) jako zbývající věkové skupiny (max. 6 na os., průměrně 4,1).

- Michal P., 18 let (dospívání) - leitmotiv motorky

- ***já jezdím na motorkách** /// a dostal sem se k tomu tak že sem si koupil pionýra jako každé kluk /// **a motorka taky drahá** /// a musí se počítat taky se zraněním*
- Jitka P., 45 let (střední d.) - leitmotiv otrhávání vína a motiv strachu
 - ← *jedeme na tu zahrádku ať tam ten pes není sám a můžeš (.) a **můžeš začít trhat** /// tak já sem tam potom přijela s Karlem (.) Karla sem posadila na židli říkám tak a **tady vodkouličkovávej tady TRhej** /// a Karel co **dokouličkoval tam s nima** (..) **dotrhal vod těch ťopek** tak přišel nahoru lehnul na gauč a chrrr*
 - ◆ ← *ted'kon du a šacuju se říkám (.) **doprdele já nemam KLÍče** /// to víš že (.) **mě polilo horko** říkám **DOPRdele***

Nejméně kompozičních jevů, které jsou pro spontánní projevy typické, najdeme u osob dospívajících. Ti se ve své mluvě neodchýlí od hlavního tématu jakoukoli vsuvkou a leitmotiv opakuji jen ve vhodných chvílích kvůli důrazu nebo dokreslení kontextu. Svoje myšlenky spíše nedokončené nenechávají; nedostanou často sami sebe do pozic, v nichž by svou myšlenku dokončit nepotřebovali nebo nemohli, a pokud ano, posluchač nemá problém pochopit její nevyřčenou část.

Opačně je tomu u osob v období stáří, u nichž se tyto jevy vyskytují v nejvyšším množství. Často mění téma hovoru, které opakuji v různých momentech také z důvodu připomenutí (posluchači ale také sobě samému). Jelikož často ztratí nit svého projevu nebo mají potíže s vyjádřením, nechávají výpovědi nedokončené.

V rámci proměny četnosti zvolených jevů od skupiny osob nejmladších k nejstarším jsme došli k následujícím výsledkům a závěrům.

Pouze počet chaotických myšlenkových skoků a motivů vyjadřovaných opakovaně s věkovými skupinami vzrůstá. Čím jsme starší, tím častěji měníme téma hovoru, více se ve svých myšlenkách ztrácíme a potřebujeme je sami sobě více připomínat, abychom snáze udrželi linii vyprávění.

Množství nedokončených motivů sice vzrůstá postupně také, ovšem s výjimkou pozdní dospělosti, v níž se snižuje. Z významového hlediska bychom ale spíše řekli, že se dané množství zvyšuje u osob střední dospělosti, kteří jsou ve svém věku nejvíce pracovně činní, jsou zvyklí v rámci svého zaměstnání mluvit rychle a zkratkovitě. U následující skupiny se tato zvýšená aktivita pomalu vytrácí, aby byla ve stáří nahrazena zhoršenou pamětí, s níž vyjadřování souvisí.

A příklady, které doplňují a provázejí monology, najdeme sice u všech skupin, ovšem v neuspořádaném množství. Nejčetněji se objevují u pozdní dospělosti, která

rada čerpá ze svého života plného zážitků a motivy tak doplňuje dalšími zejm. kvůli pobavení a poučení posluchačů.

2.2.2 Hláskosloví

Ze změn kvantitativních se **krácení** na rozdíl od dlužení vyskytuje nejen u každé věkové skupiny ale také u každé osoby dané skupiny. Často můžeme najít dvě zkrácené samohlásky v jednom slově (pouze u sloves), obvykle se ale objevuje pouze jedna. Osoby dospívající a mladší dospělosti je užívají nejméně (max. 25 na os., prům. 12,7), střední dospělost a stáří nejvíce (max. 35 na os., prům. 23,4); střední skupinu tvoří pozdní dospělost (max. 34 na os., prům. 18,1).

Hlavním důvodem bude zejména spěch a s tím spojená snaha slova spíše zkracovat. U některých slov (pouze u podstatných jmen) jsou navíc tyto nespisovné verze natolik zažity, že vědomým či nevědomým použitím spisovných variant by na sebe mluvčí spíše upozornil. Daná slova jsou tedy vyslovena zkráceně ani tak ne z důvodu, aby mluvčí předešel nechtěné pozornosti ze strany posluchačů, ale že se nespisovný tvar užívá obecně běžně.

Nejvíce se nachází u sloves, najdeme ho však také u podstatných a přídavných jmen i zájmen (osobních, ukazovacích).

- dvě krácení v jednom slově
 - Daniela R., 37 let (střední d.): **řikam** to víš že jo
 - Jitka P., 45 let (střední d.): já **povidam** hale Honzíku to už je všechno
- snaha mluvčího o rychlé vyjádření svých myšlenek a s tím spojená neochota zdržovat se dlouhými samohláskami, jejichž následkem se objevuje několik krácení v jedné sekvenci
 - Michal P., 18 let (dospívání): *takže tam **sídlim** (..) teda **nesídlim** jako vo víkendech a **mam** tam tu motorku a (..) **jezdim** s klatovskejma klukama plzeňskejma a tak*
 - Tereza V., 28 let (mladší d.): *no a já **nevím jakým nedopatřením** prostě: jí to tam spadlo →*
 - Jiří Ž., 37 let (střední d.): *s **nim** sme jezdili dycky po celej Evropě sme byli i na Sicílii a (..) **nemam s tím problém***
- některé zažité nespisovné tvary
 - Michal P., 18 let (dospívání): *no a já sem dopad kolenem přímo na **kamen** (..) na hranu*
 - Alena H., 51 let (pozdní d.): ← <Káju navlíkli do **monterek** a do trika> →
 - Jitka S., 69 let (stáří): ← *dyž tě **ə** bolí nohy tak budeme chodit menší okruh (...) a: **domu** →*

Dloužení, ke kterému se pouhé prodloužení samohlásek nezapočítává, se vyskytuje v menší míře než krácení. Zatímco prodloužená samohláska je vyslovena pouze nezáměrně, je dloužení užito spíše záměrně s cílem vyjádřit kvantitu či umocnit a vyjádřit emoce. Existují však i další více či méně úmyslné důvody, mezi které patří také přemýšlení mluvčího, jenž dloužením získává čas k utřídění myšlenek ad.

Pokud je užito záměrně, chce jím mluvčí strhnout posluchačovu pozornost k danému slovu či právě probíranému tématu. A nemusí to být vždy zdloženou hláskou, která je součástí slova. U umocnění či vyjádření jakéhokoli postoje se objevuje samostatně stojící zdložená samohláska.

Objevujeme ho také v různých kombinacích. V některých případech může mluvčí na zdloženou samohlásku aplikovat ještě prodloužení. Nebo se může vyskytovat spolu s redukcí. Tím, že je slovo redukcí zkráceno, se předcházející samohláska automaticky zdloží.

I zde se vyskytují podstatná jména se zdloženou samohláskou, která jsou zcela zažitá a nad jejichž spisovnou verzí by se posluchač pozastavil.

Nejmenší početné zastoupení najdeme u dospívajících (max. 3 na os., prům. 0,8), následující tři skupiny obsahují téměř stejné množství (max. 7 na os., prům. 2) a výčet je zakončen stářím (max. 11 na os., prům. 4,6). Je natolik vzácné, že se zcela výjimečně objeví dvě v jedné sekvenci. Výjimku nám tvoří pět dloužení vyskytujících se samostatně v jedné sekvenci; je zde však opakováno pouze jedno slovo.

Objevuje se tedy u podstatných jmen, zájmen (osobních, přivlastňovacích), číslovek (základní, duálové, neurčité), příslovcí, předložek, částic (jó, ahá, ježišmarjá).

- vyjádření kvantity
 - Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): *a to vždycky řekne von jo (.) a je první kdo chce rohlík / hódně*
- k vyjádření pocitu, emoce - mluvčí vyjadřuje radost a zároveň ulehčení, že si vzpomněl
 - Tereza V., 28 let (mladší d.): *a pak eště v jednej zoo sme byli / jó: Brno*
- k umocnění pocitu, emoce - mluvčí vyjadřuje údiv a jakési škodolibé potěšení
 - Jana F., 24 let (mladší d.): *← takový ty pohledy jako že já: vy píšete eště test ne (.) blbecci →*
- ustálené spojení
 - Vlastimil M., 57 let (pozdní d.): *ježišmarjá vy ste rychlejší než já já sem eště nepodala žádost na zkoušku*
 - Helena S., 75 let (stáří): *povídám JĚŽIŠMARJÁ vy ste dobytek*
- chybně se užívají zájmena (osobní, přivlastňovací) ženského rodu ve 4. pádě sg.
 - Jitka P., 25 let (mladší d.): *takže sme přepravovali věci na **mojí** chatu*

- Richard R., 40 let (střední d.): *a: a nemůžu **ji** sem vzít dyž tady bude pouť že jo*
- Marie P., 62 let (stáří): ← *no peněženku potom našli voni na **ní** zkusili i vybírat* →
- zdloužení spolu s redukcí
 - Eva P., 23 let (mladší d.): *ty vole **támle** je pes*
 - Richard R., 40 let (střední d.): ← *se ti motali za nohama a čekali prostě a todle a **támle** furt (...)*
- různé další typy dloužení a důvody k jejich vytvoření:
 - konstatování vlastní chyby, k níž prostřednictvím zdloužení úmyslně strhuje posluchačovu pozornost
 - ◆ Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): *řikam ty vole co to je dyť si nikde nebyla (.) **jó** pak sem řikala **jó** děvče to bude ten nanukáč (.) tak takhle ne*
 - radostné pochopení situace, k níž prostřednictvím zdloužení úmyslně strhuje posluchačovu pozornost
 - ◆ Helena S., 75 let (stáří): *já povídám **ahá**: takle se na vás musí vy sviňáci*
 - mluvčí přemýšlí jak vyjádřit své myšlenky a zdloužením si neúmyslně získává čas
 - ◆ Dagmara K., 46 let (pozdní d.): ← *děda tam má bazén / tam nesmíš **tó**: vodu aby to vyšplouchlo* →
 - dloužením je často záměrně započata dodatečná myšlenka
 - ◆ Pavla K., 50 let (pozdní d.): *pak přišel K-l a von mu povídá / **jó**: vona tam vlastně nějak prošla*
 - mluvčí chce úmyslně oddálit vyslovení klíčových slov, aby byl posluchač více napnutý a o to více pak ohromený
 - ◆ Jan K., 24 let (mladší d.): *no: a pak əə (...) může to v nejlepším případě dopadnout tak že taková úplně ty nejlepší prej jezdí **dó**: <Las Vegas>*
 - velmi důrazné přitakání; mluvčí tímto záměrným opakováním naznačuje, že sám nemusel svou myšlenku příliš rozvíjet, druhá osoba reagovala hned energickým přitakáním
 - ◆ Karolína V., 71 let (stáří): *a: já sem řikala ale kudy bysme se dostali na tu pustinu jak bydlel K-ch / **jó jó jó jó jó** / a já <povídám a bydlí tam ještě někde?>*
- některé zažité nespisovné tvary
 - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *a my sme si tak pěkně jezdili vid' (.) po **tobogánu** a mě potom už bolela prdel* →
- dloužení základní číslovky *tři*, duálové číslovky *dvě* a *obě* a neurčité číslovky *všichni* může vzniknout záměrně (kvůli důrazu), spíše ale nezáměrně (jako chyba)
 - Jan H., 26 let (mladší d.): *tak tam **všichni** furt plavali ne*
 - Jiří Ž., 37 let (střední d.): *všichni **tří***
 - Tereza K., 58 let (pozdní d.): ← *Š-ová (.) a i K-eš k ní chodili **vobá dvě***

Kvalitativní změny se vyskytují hojně z důvodu vyplývajícího z nezávazné konverzace. Mluva je pak přirozenější a nezní strojeně. Redukovanými slovy se navíc mluvčí snaží hovor urychlit. U některých může třeba pouze rezignovat nad jejich délkou a nezdržovat se tak vyslovováním jejich plných verzí, zatímco u jiných si krácením ulehčuje jejich výslovnost.

Jak již bylo zmíněno, mohou se na změně jednoho slova podílet dvě krácení, které však působí samostatně v odlišných částech slova, nebo dvě kvalitativní změny (reprezentované typy „dobrý“ a „dobřej“) a jedna z obou těchto hláskových změn (typ „dobrý“, krácení), jež působí na stejnou část slova postupně.

- v šestém pádě jednotného čísla je slovo ovlivněno jednou kvalitativní a následně jednou kvantitativní změnou
 - Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *dělá si to po svym* →
 - Michal P., 18 let (dospívání): *já sem v klatovskym týmu* →
 - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *na některym cvičení* →
 - Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *je na takovym odlehlym místě* →
 - Jaroslava T., 72 let (stáří): ← *na SLADkym a MASTnym něco je*

První část, kterou jsme si v rámci kvalitativních změn vymezili, tvoří **typy a protetické či hiátové hlásky**. Jsou užívány nejméně dospívajícími (max. 36 na os., prům. 24), za nimiž následují osoby střední a pozdní dospělosti (max. 49 na os., prům. 32,2), a nejvíce skupinami zbylými (max. 94 na os., prům. 39,7).

U všech osob jakkoli rozdělených se vyskytuje nejčastěji protetické „v“ následované typem „dobrý“ a nejméně úženi, před nímž se nachází dvojité postupná změna dle typu „dobrý“ a „dobřej“.

Protetické „v“ lze nalézt u všech ohebných slovních druhů, příslovci a předložek začínajících v pořadí čtvrtou samohláskou. V ojedinělých případech (u některých sloves a přídavných jmen) se nevyskytuje na samém začátku slova.

- stejná změna se v jedné sekvenci vyskytuje čtyřikrát u tří slovních druhů
 - Jana F., 24 let (mladší d.): *byli sme tam vod osmi vod rána vodcházela sem ve tři hodiny vodpoledne* →
- další slovní druhy
 - Josef M., 49 let (pozdní d.): *hale to bys nevěřila jak sou ty útesy VOStrý*
 - Jitka P., 45 let (střední d.): ← *já sem se těšila do práce až si vodpočinu a vono taky hovno hovno*
 - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *prostě voba dva*
 - Michal P., 18 let (dospívání): *vobčas se na startu něco semele*

- změna není umístěna na začátku slova
 - následuje po záporu slovesa - Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *aby ti nikdo **nevokrad*** →
 - následuje po předponě přídavného jména - Jan H., 26 let (mladší d.): *normálně díra jak (..) KRÁva (.) **zvohybaný** trubky dolu*

Hlásky, která je změněna po vzoru typu „dobrý“, se vyskytuje pouze v koncovce, která ale nemusí být na samém konci slova (čímž se změna zařazuje do morfologické roviny) v případě, že dané slovo je užito ve formě jednotného čísla ve druhém, třetím či čtvrtém pádě. Vyskytuje u podstatných i přídavných jmen, zájmen, číslovek a příslovcí.

- různé slovní druhy ovlivněné touto změnou
 - Helena S., 75 let (stáří): ← *pět krav a bejka **černýho*** →
 - Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *každej jako k tomu prostě má radši to **SVÝ*** →
 - Jiří Ž., 37 let (střední d.): ← *v půl **šestý** sem vstával*
 - Jitka P., 25 let (mladší d.): *my dyž sme tam jeli **poprvý*** →
- změna není umístěna na samém konci slova, protože to je užito v různých pádech
 - Jana F., 24 let (mladší d.): ← *tejden a půl do konce **zkouškovýho*** →
 - Michal P., 18 let (dospívání): ← *to samozřejmě dam (.) **známýmu***
 - Eva P., 23 let (mladší d.): *kunu lasičku sme potkali (.) hromadu ještěrek (.) pak takovou tu (.) toho **velkýho*** →
- pět změn tohoto typu v jedné sekvenci
 - Jan K., 24 let (mladší d.): *jo (.) takže ty první dělali əə **takový** vozítko jako **čtyřkolový** pro **postižený** (..) a my děláme to **samý** ale **tříkolový***

Dvojitá postupná změna je aplikovaná na podstatná jména (výjimečně i vlastní), přídavná jména, zájmena a číslovky v jejich absolutním konci. Oproti výše zmíněné (s. 28), která byla také v určité části slova užita dvakrát, se nevyskytuje pouze u jednotného čísla šestého pádu, ale také u pádu třetího.

- Jiří Ž., 37 let (střední d.): ← *na **dovolenej*** →
- Jitka S., 69 let (stáří): ← *sem povídala **M-vej*** →
- Jana F., 24 let (mladší d.): ← *k **tej** zkoušce* →
- Ondřej H., 19 let (dospívání): ← *na **tej tej** (.) **tej** əə tiskárně* →
- Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *ve **VOLnej** přírodě* →
- Tereza V., 28 let (mladší d.): ← *v **jednej** zoo* →

Téměř nevyužívané úženi se u našich respondentů objevilo pouze u sloves.

- Ivan T., 74 let (stáří): ← *sem tam nechtěl **lízt*** →

Mezi ostatní změny, které se vyskytují u každého člověka průměrně nastejno, patří typ „bejt“, „dobrej“ a zánik hiátové hlásky.

- typ „dobrej“ se objevuje pouze v koncovce (často na samém konci slova)
 - Lenka V., 18 let (dospívání): ← ***takovej** jako **podlouhlej** tvar* →

- Michal P., 18 let (dospívání): ← *s klatovskejma klukama plzeňskejma* →
- zánik hiátového „j“ provází slovesa a příslovce
 - Petra M., 35 let (střední d.): *de na tu snídani* →
 - Karolína V., 71 let (stáří): ← *eště deset snad ne (.) a menoval se K-ch* →
- typ „bejt“ se objevuje ve kmeni podstatných jmen i sloves a v předponě podst. jmen; někdy je tato změna užitá i u slova, jehož spisovný tvar obsahuje namísto tvrdého měkké „i“
 - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *v tom týmu musí bejt* →
 - Helena S., 75 let (stáří): ← *to je (.) BEJK vopravdu bejk*
 - Karel P., 55 let (pozdní d.): ← *sme sešli vejvozem na louku* →
 - Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *zejtra mi je osmnáct* →
 - Richard R., 40 let (střední d.): ← *tak je cejit* →

Téměř shodná situace nastává také u druhé části nazvané **redukce**, ovšem s rozdílem prohozeného pořadí. Po dospívajících, kteří užívají daných jevů v nejvyšším množství (max. 13 na os., prům. 8,3), nastupují skupiny osob mladší dospělosti a stáří (max. 20 na os., prům. 9,6) a vše je uzavřeno dospělostí střední a pozdní (max. 21 na os., prům. 11,3).

- nejčastěji užívané „dyž“
 - Richard R., 40 let (střední d.): *dyž tady budeš mít chlebičky dyž tady budeš mít* →
- nejméně užívané „páč“, které se ocitlo pouze u jedné osoby v období stáří (pánského pohlaví, středoškolského vzdělání)
 - Ivan T., 74 let (stáří): ← *páč sem tam nechtěl rušit* →
- některé další redukce
 - Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): ← *koupil něakej nanukáč ale takle v tej vaničce* →
 - Pavla K., 50 let (pozdní d.): ← *DYcky přide ráno* →

V poslední části, v níž se skrývají všechny **ostatní** kvalitativní změny, se na místě osob užívajících tyto změny nejméně nachází mladší dospělí s dospívajícími (max. 6 na os., prům. 2). Následuje za nimi období stáří (max. 4 na os., prům. 3,3) a střední dospělost s pozdní jsou skupiny, u nichž se dané změny nalézají v míře nejvyšší (max. 15 na os., prům. 5,9).

- záměna jedné samohlásky za druhou u podstatných jmen, sloves, příslovcí, částic
 - samohláska podstatného jména je ovlivněna samohl. nejbližší
 - ◆ Tereza K., 58 let (pozdní d.): ← *najednou přišli a řiditele hale na hodinu* →
 - sloveso „(u)mýt se“ se užívá změněné dle typu „bejt“ a tato změna proniká i do jeho tvarů v rámci časování
 - ◆ Petra M., 35 let (střední d.): ← *vobleču se umeju se a letim*

- oblíbená je záměna hlásky u příslovce i částic za samohlásku „a“
 - ◆ Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): ← *čeká jenom na mě **kda** by mi uvařil tu kávu* →
 - ◆ Jitka P., 45 let (střední d.): *tak říkam **hale** tak my si s Karlem dojdeme na voběd* →
- záměna souhlásky „d“ za „h“ z důvodu lepší výslovnosti
 - Ivan T., 74 let (stáří): ← ***tudle** sem tady měl ty červený (.) ty: **tydle** pletiva* →
- kvůli lepší výslovnosti se mění také podoba číslovek obsahujících ve svém názvu číslovku „čtyři“ ze znělé na neznělou
 - Jiří Ž., 37 let (střední d.): ← *ty **štyři** rodiny* →

Ze všech věkových skupin užívají nejméně hláskoslovných jevů osoby dospívající. Dloužení se u nich téměř nevyskytuje a krácení se všemi kvalitativními změnami užívají v míře nejnižší. Některé jevy, se u nich neobjevují vůbec (úžení, redukované „dyby“, „dyt“ a „páč“).

Projev, v němž se hláskoslovné jevy vyskytují nejvíce, mají osoby ve věku stáří (o 35,5 jevu na osobu více než u osob dospívajících). Ačkoli užívají kvalitativní změny nejvíce ze všech, dva typy změn zcela chybí (absence redukovaných slov „dyby“ a „kerý“).

Se vzrůstajícím věkem se stále častěji užívá protetického „v“. Po menších množstevních rozdílech přibývá také výskyt redukovaných slov „dyt“ a „páč“, byť v prvním případě se u dospívajících a mladších dospělých nevyskytuje vůbec a v případě druhém se vyskytuje pouze u poslední skupiny.

Srovnáním součtů všech průměrných hodnot, dokládajících výskyt určitého jevu na osobu, od skupiny osob nejmladších k nejstarším jsme zjistili, že počet hláskoslovných změn vzrůstá, ovšem až na hodnotu u skupiny označené jako pozdní dospělost. Ti se z této řady vymykají tím, že množství jevů se u nich oproti předchozí skupině sníží.

Neplatí to samozřejmě u všech jednotlivých změn. Zatímco krácení i dloužení plně odpovídá, ani jedna ze tří částí kvalitativních změn tuto tendenci plně nekopíruje, jelikož od střední dospělosti nastupuje většinou tendence klesající. Hodnoty jednotlivých změn daných částí jsou rozházené mezi jednotlivé skupiny natolik, že vytvoření jakékoli tendence je nereálné. Pouze tři (protet. „v“, redukované „dyt“ a „páč“) vykazují tendenci vzrůstající, kterou jsme již rozebírali v předcházejícím odstavci.

Projev s nejnižším množstvím hláskoslovných jevů charakteristických pro prostěsdělovací styl mají tedy dospívající, kteří jsou následováni mladšími dospělými,

zatímco nejvyšší výskyt jevů najdeme u osob zařazených do skupiny stáří, před nimiž se ocitají osoby dospělosti střední.

2.2.3 Morfologie

Jednotlivé věkové skupiny jsou v užívání všech morfologických **typů** přibližně vyrovnané (max. 14 na os., prům. 4,5).

Nejčastěji se objevuje koncovka „-ma“ v 7. pádě pl. (prům. 2,1 na os.), která se připojuje k podstatným a přídavným jménům, zájmenům i číslovkám. Nejvíce je užívána skupinou osob střední dospělosti (prům. 3,4 na os.). Důvodem četného výskytu je důsledná aplikace této duálové koncovky na všechna jména v daném pádě a čísle. V některých případech, pokud je předmět rozvit několika přívlastky, z nichž první je duálová číslovka, lze říci, že je užit za účelem jednotnosti a tím i lepší harmoničnosti (*se dvěma židlemi x se dvěma židlemi*).

- předmět stojí samostatně
 - Jana F., 24 let (mladší d.): ← *před prázdninama* →
 - Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *a za náma obrovskej stadion*
- předmět je rozvit přívlastky
 - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *se všema možnejma firmama* →
 - Tereza V., 28 let (mladší d.): ← *s těma medvědama* →
- v některých případech není koncovka „-ma“ užitá namísto koncovky „-mi“ ale je jí rozšířeno slovo v 7. pádě, které má ve své spisovné variantě koncovky: „-y, -i“
 - Daniela R., 37 let (střední d.): ← *stála před těma boxama* →
 - Jitka P., 45 let (střední d.): ← *ZAmkla si si auto těma klíčema* →
 - Dagmara K., 46 let (pozdní d.): ← *mě tam hodil i s hadrama* →
 - Pavla K., 50 let (pozdní d.): ← *jela s těma zubama* →
- čtyři tyto koncovky v jedné sekvenci
 - Petra L., 23 let (mladší d.): *tam byl jeden stánek (.) s dřevěnejma hračkama (..) jeden stánek s šutrama (..) a jeden stánek s perníčkama*

Následuje užívání neživotných mužských koncovek „-ý/y“ v 1. pádech pl. mužského životného a středního rodu (prům. 2 na os.). Dlouhá samohláska se objevuje u přídavných jmen, zájmen vztažných, neurčitých i ukazovacích a užívají ji nejčastěji mladší dospělí (prům. 1,4 na os.). Krátká naopak dominuje u zájmen ukazovacích, avšak její nejčetnější zastoupení najdeme také u skupiny mladších

dospělých (prům. 1,9 na os.). Často se tyto koncovky užívají ve spojení s pomnožnými podstatnými jmény.

- koncovka „-ý“ v 1. pádech pl. muž. živ. a střed. rodu
 - rod muž. živ., zájmeno neurčité - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *vokolo mě šli **ňáký** Němci* →
 - rod muž. živ., zájmeno neurčité a příd. jm. - Jana F., 24 let (mladší d.): ← *tam byli vod osmi už **některý** ne (..) **natěšený*** →
 - zájmeno ukazovací u rodu střed. a příd. jm. u rodu muž. živ. - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *cvičení (..) budou **takový** že: na cvičení sme **rozdělený*** →
 - rod střed., příd. jm. vztahující se k pomnožnému podstatnému jménu - Jitka P., 25 let (mladší d.): ← *tam byly kamna a byly hodně **špatný** víc **prožraný**: **železný***: →
 - rod střed., příd. jm. - Petra M., 35 let (střední d.): ← *se mi dostala do rukou taková zajímavá knížka **udělaný** znamení*
 - rod střed., příd. jm. - Karolína V., 71 let (stáří): ← *na **starý** kolena* →
- koncovka „-y“ v 1. p. pl. muž. živ. a střed. rodu:
 - rod muž. živ. - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *nevíš co tam **ty** komáři maj* →
 - rod muž. živ. - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *tak **ty** v úterý **ty** tam měli* →
 - rod střed., pomnožné podst. jm. - Jitka P., 25 let (mladší d.): ← ***ty** kamna* →
 - rod střed. - Tereza V., 28 let (mladší d.): ← *koukáš na **ty** zvířata* →
- užití obou koncovek v 1. p. pl. střed. rodu
 - Lenka V., 18 let (dospívání): *a taky tam sou **mořský** <hovna> ((smích)) / <**ty** sou **takový** strašně **vošklivý** (.) já nevím jak to nazvat **takový*** →
 - u pomnožného podstatného jména - Karel P., 55 let (pozdní d.): ← *ne pec ale **takový** **ty** **velký** kamna* →
- užití obou koncovek v 1. p. pl. rodu muž. živ.
 - Alena H., 51 let (pozdní d.): ← *K-bů a Lenka **ty** to věděli jo (.) no **ty** na to byli **vybavený** a my ne*

Záměna 2. a 3. pádu v sg. se vyskytuje v malé míře (prům. 0,2 na os.) a pouze u zájmen přivlastňovacích (já, ty). Ve skloňování těchto zájmen se totiž tvary „mi“ a „ti“ objevují pouze ve třetím pádě na rozdíl od tvarů „mě“ a „tě“, které zastupují pád druhý a ještě čtvrtý. Důvod, proč jsou pády zaměňovány a proč je tedy užit právě ten jeden konkrétní tvar zájmena, se odvíjí od okolních slov a podvědomé snahy směřovat k souzvučnosti s jejich samohláskami.

- užití třetího pádu namísto druhého
 - Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *aby **ti** nikdo nevokrad* →
 - Jan H., 26 let (mladší d.): *no bavilo **mi** to hrozně*
- užití druhého pádu namísto třetího
 - Richard R., 40 let (střední d.): ← *jakmile se ti votře kde si **tě** lehne* →

- Marie P., 62 let (stáří): *prosimtě proč by tě brali peněženku* →

Téměř zanedbatelné je také užití tvrdého zakončení základní číslovky „čtyři“ (prům. 0,2 na os.). Příčina tkví ve vlivu předcházející samohlásky daného slova.

- Jana F., 24 let (mladší d.): ← *čtyry lidi* →
- Karolína V., 71 let (stáří): ← *na štyry dni* →

Morfologické **kategorie** se užívají v menší míře než typy ale skupiny v jejich množství jsou vyrovnána také (max. 10 na os., prům. 3,4).

Nejvyšším zastoupením (prům. 1 na os.) se vyznačuje redukce přítomných koncovek v 1. a 3. os. pl., zjednodušování l-ového přičestí v préteritu a kondicionálu muž. rodu i užívání nespisovných kondicionálových tvarů 1. a 2. os. sg. i pl. K prvním dvěma jmenovaným se lidé uchylují zejména z důvodu úspory času, zatímco zmíněné kondicionálové morfy jsou v dnešní společnosti velmi zautomatizované kvůli nejednotnosti v jejich časování, příp. je jejich užití provázáno snahou o spisovné vyjádření (hyperkorekce).

- redukce prez. koncovky „-í“ v 1. a 3. os. pl.
 - užití jedné redukce v jedné sekvenci
 - ◆ Eva P., 23 let (mladší d.): ← *tady **maj** nějaký úchylný komáry* →
 - ◆ Tereza V., 28 let (mladší d.): ← *co se vo ně **staraj*** →
 - užití druhé redukce hned v následující sekvenci
 - ◆ Drahomír K., 18 let (dospívání): ← *a vostatní si už dělat **nechtěj** / kluci na průmce **dělaj*** →
 - dvě redukce v jedné sekvenci
 - ◆ Tereza K., 58 let (pozdní d.): ← *a **maj** připravený lidi a **daj** si tam svý lidi*
- redukce prez. koncovky „-e“ v 1. a 3. os. pl. byla užitá pouze jedna v celé sekvenci
 - ◆ Petra L., 23 let (mladší d.): ← *tak **dem** dolu ke katovně* →
 - ◆ Jitka P., 25 let (mladší d.): ← *že je tam **dovezem*** →
- zjednoduš. l-ového přičestí v prété. a kondic. muž. rodu
 - jedno zjednodušení v jedné sekvenci
 - ◆ Jaroslava T., 72 let (stáří): ← *někdo mu **řek*** →
 - užití druhého zjednodušení hned v následující sekvenci
 - ◆ Jan H., 26 let (mladší d.): ← *von se **rozhod** že to tím krumpáčem srovná / <a **říz** do toho* →
 - dvě zjednodušení v jedné sekvenci
 - ◆ Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *tak tě **vodve:z** vid' tam na tebe počkal pak tě zase někam **vyvez***
 - ◆ Karel P., 55 let (pozdní d.): ← *prej **zapad spad** s autem do strouhy* →

- kondicionál. tvary 1. a 2. os. sg. i pl.
 - jeden jev v jedné sekvenci
 - ◆ Jan K., 24 let (mladší d.): ← *abysme si to vyzkoušeli* →
 - ◆ Lenka T., 25 let (mladší d.): ← *místo abyse^m si to užila* →
 - ◆ Richard R., 40 let (střední d.): ← *to by si s malou nikam nemohla* →
 - ◆ Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): ← *co bys jed kdybysme tě nenaučili jíst ten špenát*
 - tři jevy v jedné sekvenci
 - ◆ Lenka T., 25 let (mladší d.): *a kdybysme tam byli ps- my sme tam byli tejden kdybysme tam byli SA^mi (..) tak to bysme prostě* →

V množství nejnižším (prům. 0,1 na os.) se užívají zbylé sledované oblasti, tedy: kmenotvorná přípona, záměna čísla nebo slovesné třídy, shoda s neutry v pl. a redukce infinitivní koncovky „-t“.

- kmenotvorná přípona - přičestí činné sloves vzoru „tisknout“
 - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *protože se taky lek^{nul}*
 - Jan H., 26 let (mladší d.): ← *říz^{nul} do tý podlahy* →
 - Jan H., 26 let (mladší d.): ← *zrud^{nul} začal strašně rvát* →
 - Jitka S., 69 let (stáří) ← *dcera əə s dědou vždycky blbn^{uli}* →
- záměna čísla
 - Jitka P., 25 let (mladší d.): ← *voni neví co s tím*
- záměna slovesné třídy
 - Drahomír K., 18 let (dospívání): ← *voni si spoč^{tou} že potřebujou šest otázek k tomu aby udělali a to jim spoč^{te} učitel* →
- shoda s neutry v pl. - koncovka „-y“
 - daná koncovka se u našich respondentů objevila pouze ve spojení s pomnožnými jmény
 - ◆ Jitka P., 25 let (mladší d.): ← *tam BY^{ly} kamna* →
 - ◆ Karel P., 55 let (pozdní d.): ← *najednou se votevř^{ely} vrata* →
- redukce inf. koncovky „-t“
 - Tereza V., 28 let (mladší d.): ← *šla někomu říc* →
 - Jitka S., 69 let (stáří): *vnučka chci říc* →

V rovině morfologické, ve které početně dominují typy, mají ve svém projevu minimum mluvenostních prostředků osoby ve věku stáří (prům. 6,5 na os.) a maximum mladší dospělí (prům. 9,4 na os.).

Všechny věkové kategorie až na jednu výjimku užívají více morfologických typů nežli kategorií, u kterých scházejí pouze 2 jevy k vyrovnání se typům. Danou výjimku tvoří osoby pozdní dospělosti, u nichž se ve větší míře objevují kategorie převyšující typy o 1,5 jevu.

Hodnoty jednotlivých jevů jsou natolik různé, že najít jakoukoli vzrůstající či klesající tendenci je nemožné. Tu lze spatřit teprve v jejich součtech u jednotlivých věkových skupin: množství jevů se prudce zvyšuje od skupiny osob dospívajících směrem k mladší dospělosti, od které se s přibývajícím věkem postupně snižuje.

2.2.4 Syntax

Ve všech věkových kategoriích se jednoznačně nejvíce objevují **konkrétní prostředky** (o 2,4x více než skupina nazvaná „postupy“), jejichž nejvyšší zastoupení najdeme u dospívajících (prům. 39 na os.) a nejnižší hned ve skupině následující u mladších dospělých (prům. 29,3 na os.).

V množství jednotlivých jevů početně dominují významově nevyhraněné prostředky následované polysémantickými spojovacími prostředky. Prvně jmenované vyjadřují jemné významové odstíny, které lze interpretovat pouze do určité míry a jejichž užívání bývá bezděčné a neuvědomované.

- Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *ptam se lidí kdo se jako vyzná prostě*
- Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *nevím jesli já teda na to <budu stačit teda>*
- Aneta Ch., 16 let (dospívání): ← *sme jeli třeba jenom (.) vlastně do Písku* →
- Lenka V., 18 let (dospívání): *to asi jako fakt není pro mě já spíš jako radši se koukam na ty ryby a (...)*
- Michal P., 18 let (dospívání): *takže tam sídlím (.) teda nesídlím jako vo víkendech* →

Přednostně před spojkami diferencovanými se užívají polysémantické spojovací prostředky „že“, „když“ a absolutní spojka „co“, jež zde nahrazuje vztažné zájmeno „který“. Mluvčí dané bezrodé zájmeno užívá kvůli úspornosti vyjadřování, která tímto vzniká a již všichni rozumějí.

- Lenka V., 18 let (dospívání): ← *to leží tak na tom dně a když se to začne (.) əə nějak jakoby (...)* *když to (.) když to začneš prostě: TRÁpit* →
- Drahomír K., 18 let (dospívání): ← *to že se popíše hodně papírů nebo že to má strašné výdaje* →
- Ondřej H., 19 let (dospívání): ← *mě by nenapad ten POStup co von udělal*
- Jana F., 24 let (mladší d.): *vona tam měla šest lidí co psalo test* →

Na dalším místě, které se však početně přibližuje k prvním dvěma, se objevuje ukazovací zájmeno ve funkci nadbytečného přívlastku, prostřednictvím kterého se následující podstatné jméno zdůrazňuje. Jeho nadbytečné užívání poukazuje také na expresivitu projevu.

- mezi nadbytečným přívlastkem a podstatným jménem se může vyskytovat i několik dalších přívlastků
 - Pavlína M., 15 let (dospívání): ← *řešíme **tendlecten** živnostenskej list* →
 - Jitka S., 69 let (stáří): ← *tu její pomalou chůzi* →
- nadbytečný přívlastek může být (ve spojení s pauzou) několikrát zopakován; mluvčí se tak snaží získat čas, aby si vzpomněl na konkrétní podstatné jméno
 - Ondřej H., 19 let (dospívání): ← *čudlíky na **tej tej** (.) **tej** əə tiskárně* →
 - Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): ← *v **tom** (..) v **tom** bufetu* →
- spojení může být také necelé (bez podstatného jména) a oddělené od následné opravy pauzou
 - Josef M., 49 let (pozdní d.): ← *putování po **tej** (.) po **tom** (..) státě* →
 - Helena S., 75 let (stáří): ← *ten (.) to železo* →

Skupina je uzavřena dvojím vyjádřením podmětu, které se užívá v míře nejnižší. Zatímco totiž ve všech třech výše zmíněných jevech připadá obecně na jednu osobu 11,7 jevu, zde se množství snižuje na 0,24 jevu.

- Pavla K., 50 let (pozdní d.): *a **vona Pavla** jí řikala že nemá budít* →

Jevy, které jsme si označili jako **postupy** / **možnosti** se objevují vzhledem k první vytyčené skupině méně a rozdíl mezi počtem nejčastěji (období stáří, prům. 18 na os.) a nejméně (období dospívání, prům. 9,1 na os.) užívaných se ve srovnání s první skupinou zvyšuje.

Jednotlivé jevy se pak vyskytují u věkových období různou měrou, obecně však platí následující pořadí od nejpočetnějších jevů k těm nejméně užívaným:

Citaci cizí a vlastní řeči (prům. 3,7 na os.) může i nemusí předcházet sloveso smyslového vnímání či osobní zájmeno, které ji uvádí. Někdy je proto složité v psané podobě komunikátu citace oddělit, zatímco v mluveném projevu (v němž mluvčí obvykle mění hlas při citaci cizí řeči) je odlišení automatické. Užívají se kvůli autentičnosti a bezprostřednosti.

- předchází sloveso, citace se odehrává v jedné sekvenci
 - Daniela R., 37 let (střední d.): ***řikam** ty si prdlá ne (..) ti v šesnáci letech (.) budu kupovat lego*
- předchází sloveso, citace je rozdělena do dvou sekvencí
 - Jitka P., 45 let (střední d.): ← ***řikam** (.) doprdele já nemam KLÍče / dyť já sem ty vrata ráno ZAMykala kde mám ty klíče vod baráku*
- sloveso i osobní zájmeno předchází pouze jednou, jde o citaci dialogu (každá osoba mluví dvakrát)

- Pavla K., 50 let (pozdní d.): *Lence říkam / zuby budeš nechávat v puse dyby se někdo vez já sem tady nebyla říkam ti to dopředu S-ora je tam a chce zuby nechat / no to ne teda (.) dyž se jede na sál tak musí bejt zuby venku / a já / teď je tam S-ora (.) a S-ora chce zuby nechávat (.) takže zuby necháme v puse / tak to nevím protože jako s narkózou nemůžou bejt přece zuby*

Průměrně nastejno (2,1 na os.) se vyskytují vsuvky, neukončené výpovědi, opravy, nadbytečná vyjádření a dodatečně připojené větné členy.

Parenthese se užívají k bližšímu určení (bližšímu vysvětlení, zpřesnění), nebo se jejím prostřednictvím sděluje skutečnost s odlišným tématem.

- Karolína V., 71 let (stáří): ← *ta pani doktorka K-ová (..) t- byla v Kašperskejch horách a byla vo něco starší ale tehdy v tej době sem jí ani neznala a: əə (.) vzala si jeho →*
- Jitka S., 69 let (stáří): *je to určitě z těch LAviček no / ale těžko spolykam ty prášky to je HNUS to aby člověk vypil (...) / HIML / já (.) tady (.) dycky dyž krájím ČESnek (.) LOUpu (.) tak pak se mi to tady (..) nasere (..) rozlítá a (...) / no nebudu už sedat sem povídala M-vej →*

Nedokončování syntaktických konstrukcí souvisí s dynamikou promluvy a rychlým střídáním témat.

- Dagmara K., 46 let (pozdní d.): *do toho tenlecten a já normálně*
- Pavla K., 50 let (pozdní d.): *jako na to že si hraje na (...) / dyby (.) DYBY byla trošičku jakoby pokornější →*

Korektury a rektifikace jsou užívány za účelem opravy nebo upřesnění předchozího výroku.

- Josef M., 49 let (pozdní d.): ← *ta voda je jako s- sladká (..) nebo (.) SLADší není (.) není slaná*
- Vlastimil M., 57 let (pozdní d.): ← *tak sem tady (.) voslovil (.) nebo əə zmínil sem se vo tom (.) před jinejma*

Pleonastičnost je charakterizována nadbytečností, s jakou se jedna informace objevuje v jedné sekvenci dvakrát.

- Helena S., 75 let (stáří): ← *bylo to v pořádku dyž sem přišel bylo to tady v pořádku už*

Aditivnost je dodatečné připojení nějaké informace k předchozí sekvenci. Mluvčí se snaží své předchozí vyjádření upřesnit nebo také může dodatečně připojená informace sloužit ke zdůraznění.

- Helena S., 75 let (stáří): ← *AŽ TAM dolitly (.) a zůstaly stát / na cestě*

Výčet zakončují výpustky, které se objevují v průměrném množství 0,6 na osobu a jimiž mluvčí záměrně vypouští ty výrazy, které jsou z informačního hlediska nadbytečné.

- Jitka S., 69 let (stáří): ← *já si budu teprva píchat →*

V této rovině užívají syntaktických jevů nejvíce osoby ve věku stáří. Jejich projev je naplněn nadbytečnými přívlasky a polysémantickými spojovacími prostředky, tito lidé nechávají často výpověď neukončenou a užívají mnoho vsuvek i citací cizí a vlastní řeči.

Nejnižší počet jevů najdeme u skupiny mladších dospělých. Ve srovnání s osobami dospívajícími už nepoužívají tolik prostředků polysémantických spojovacích ani významově nevyhraněných; jejich mluva se od nich spíše oprostuje.

Vzrůstající či klesající tendence se téměř neobjevují až na jednu výjimku: s přibývajícím věkem se stále častěji užívají citací cizí a vlastní řeči. Čím jsme totiž starší, tím máme bohatší minulost, v níž se objevuje více osob. Chceme naše zkušenosti zprostředkovat ostatním lidem v co možná největší míře, a to raději citacemi s jejich bezprostředností, s níž na posluchače působí, než pouhými parafrázemi jako kdysi (ve věku dospívajících). Také to však může být způsobeno tím, že osoby v nejpokročilejším věku si těmito citacemi pomáhají při vyjadřování: nemusí totiž pracně vymýšlet „jak to říci“ ale namísto toho zopakují cizí slova, která již dříve slyšeli.

2.2.5 Lexikum

Všemi věkovými skupinami souhrnně jsou nejvíce užívány jevy označené jako slova mající určitou funkci (prům. 30 na os.). Za nimi následuje všeobecnost ve vyjadřování (prům. 8,3 na os.) a frazeologismy s částicemi a citoslovcem se v projevech objevují nejméně (prům. 2,2 na os.).

Ze slov, která mají v hovorech **určitou funkci**, se nejčastěji objevují slova parazitní, jejichž počet kolísá mezi 18,2 (prům.) na jednoho dospívajícího a 8,6 (prům.) na jednu osobu ve věku stáří. Mluvíci je užívají bezděčně a přivykli jim natolik, že jsou pro ně již automatické. Slouží k vyplnění formulační pauzy.

- Aneta Ch., 16 let (dospívající): ← na koleji **teda** nejsem →
- Lenka V., 18 let (dospívající): ← z toho **prostě** sme měli třeba nákejch (..) ŠTRnácť ponorů / a **vlastně** skoro na každym byla náká muréna →
- Ondřej H., 19 let (dospívající): ← problém s tiskárnou **prostě** netiskla vůbec (.) tak se s tím měsíc **prostě** seru **jako** co s tím **prostě** budu dělat (.) no a von přijede a během pěti minut to **prostě** vopraví →

Ve druhém nejvyšším množství se objevují expresivní prostředky vyskytující se v rozmezí 13,4 (prům.) u středně dospělé osoby a 5,7 (prům.) u jednoho dospívajícího. Slouží mluvčímu k oživení projevu a poutají zároveň pozornost všech posluchačů. Vyjadřuje se jimi kladný i záporný postoj autora ke sdělované skutečnosti.

Lze rozlišit dvě expresivity. Jedna, která je rozpoznatelná i bez zasazení daného slova do kontextu a plyne tedy z prostředku samotného (např. ze zdrobněliny, vulgarismu) je inherentní. Druhá, která nese označení adherentní (kontextová), je signalizovaná pouze kontextem, jelikož právě v jeho rámci lze najít záměrné a nezvyklé umístění slov, a jejím nejčastějším projevem je přenášení významu.

K těmto prostředkům také řadíme výrazy adjektivní a adverbialní s významem velké intenzity, jelikož jejich spojením se substantivy vzniká expresivní nadsázka, která je v projevech emocionálních obvyklá. Výskyt těchto výrazů souvisí s bezprostředností sdělení a odkazuje ke kladnému či zápornému citovému přístupu mluvčího ke sdělované skutečnosti.

- inherentní expresivita - v jedné sekvenci se může vyskytovat více těchto prostředků
 - zdrobněliny - Jiří Ž., 37 let (střední d.): ← *Iva něco na **kytičky** / takovej **přístřešek** takovou **boudičku***
 - zdrobněliny - Jitka P., 45 let (střední d.): ← *tam přišel **Honzík** tak ten se dal do mletí (.) ten chtěl točit **mašinkou** tak točil **mašinkou** →*
 - vulgarismy - Jitka P., 45 let (střední d.): *no to byl včera den **doprdele** já sem se těšila do práce až si vodpočinu a vono taky **hovno hovno***
 - vulgarismy - Dagmara K., 46 let (pozdní d.): *stejně to bylo na **hovno** / tak sem říkala že na to **seru***
- adherentní expresivita - v jedné sekvenci se může vyskytovat více těchto prostředků
 - Petra M., 35 let (střední d.): *žejo já teda **vyletim** (.) vobleču se umeju se a **letim***
 - Daniela R., 37 let (střední d.): ← *tudle mě na zahradě tak **vytočil** →*
- výrazy adjektivní a adverbialní s významem velké intenzity
 - Monika H., 30 let (mladší d.): ← *to šlo **strašně** rychle →*
 - Jan H., 26 let (mladší d.): ← *sme měli takovou **hrozně** dobrou ženskou →*
 - Karolína V., 71 let (stáří): ← *byla **děsně** blbá →*

V míře nejnižší jsou užívána kontaktní slova. Objevují se zejména v projevech osob zařazených do skupiny pozdní dospělosti (prům. 10,8 na os.) a nejméně se vyskytují u dospívajících (prům. 2,3 na os.). Jak již jejich název naznačuje, slouží k navazování a udržení kontaktu s adresátem. Mluvčí si jejich spíše nezáměrným užíváním zajišťuje pozornost posluchačů a získává také odpověď na otázku, zda všemu rozumějí. Často se užívají ve formě dovětky.

- v osloveních
 - Eva P., 23 let (mladší d.): ← *ty vole já sem sebou cukla* →
 - Dagmara K., 46 let (pozdní d.): *Jitko my sme přijeli* →
 - Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): *holky já sem* →
- ve výzvách
 - Dagmara K., 46 let (pozdní d.): ← *a víš co von mi povídá?*
- v dovětcích
 - Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): *no a tak sme si to s tátou dali napůl žejo*
 - Pavla K., 50 let (pozdní d.): ← *slyšel to že sem jí to takle říkala jo*
- ostatní
 - Tereza K., 58 let (pozdní d.): *hele víte co voni vyhlásí konkurz* →
 - Eva P., 23 let (mladší d.): *hele my sme v Turecku (..) já sem vstala (.) ty jo mě něco svědí*
 - Jan K., 24 let (mladší d.): ← *to nejde do výroby jo to je jenom pro nás studenty* →
 - Vlastimil M., 57 let (pozdní d.): ← *neni čas tolika povídat vid' na takovýto (.) ty Sedánky* →

Všeobecnost ve vyjadřování, tedy slova mající **velký rozsah a malý obsah**, se nejvíce vyskytuje v projevech dospívajících a mladších dospělých (prům. 10,9 na os.) než u osob zbývajících (prům. 6,6 na os.). Některá mohou výpověď také zakončovat.

- Aneta Ch., 16 let (dospívání): ← *člověk si tam zahraje třeba basketbal nebo něco takovýho (..) no (.) tak spíš sme se tak nějak s partou poflakovali* →
- Lenka V., 18 let (dospívání): ← *sme měli třeba nějakých (..) ŠTRnácť ponorů*
- Drahomír K., 18 let (dospívání): *tam se to dělá prej tak že* →
- Ondřej H., 19 let (dospívání): ← *třeba já jako úplně nesnesu dyž prostě někdo dělá to: třeba jako moje přítelkyně* →
- Eva P., 23 let (mladší d.): ← *to bylo tak dva metry vode mě (...) možná tři* →
- Eva P., 23 let (mladší d.): ← *my sme šli prostě asi v deset večer* →
- Petra L., 23 let (mladší d.): ← *tam byly nějaký prácheňský slavnosti nějaký předávání nevím nějakých cen nebo co* →
- Jan K., 24 let (mladší d.): ← *pojedeme do myslim Degendorfu na nějakou exkurzi že sou tam zase s ná- (.) s nějakou univerzitou spřátelený* →
- Jan H., 26 let (mladší d.): ← *mam pocit že tam něco snad jako bylo s podlahou* →
- Jan H., 26 let (mladší d.): ← *jakej je světovej rekord na sto metrů kraula a tak*

Nejméně jsou užívány **frazeologismy** (prům. 1,7 na os.) a **částice s citoslovci** (prům. 0,5 na os.). Zatímco vyšší zastoupení obou jmenovaných skupin najdeme u středně dospělých, jejich nejnižší množství se různí.

Frazeologismy se nejméně objevují u poslední věkové skupiny a jejich užitím mluvčí předchází zdlouhavému vysvětlování určitých složitých situací.

- Drahomíra P., 49 let (pozdní d.): ← *přesně vidíš jak má mlsnou* →
- Alena H., 51 let (pozdní d.): *tak já už sem rostla* →
- Helena S., 75 let (stáří): ← *to je zlatej člověk* →

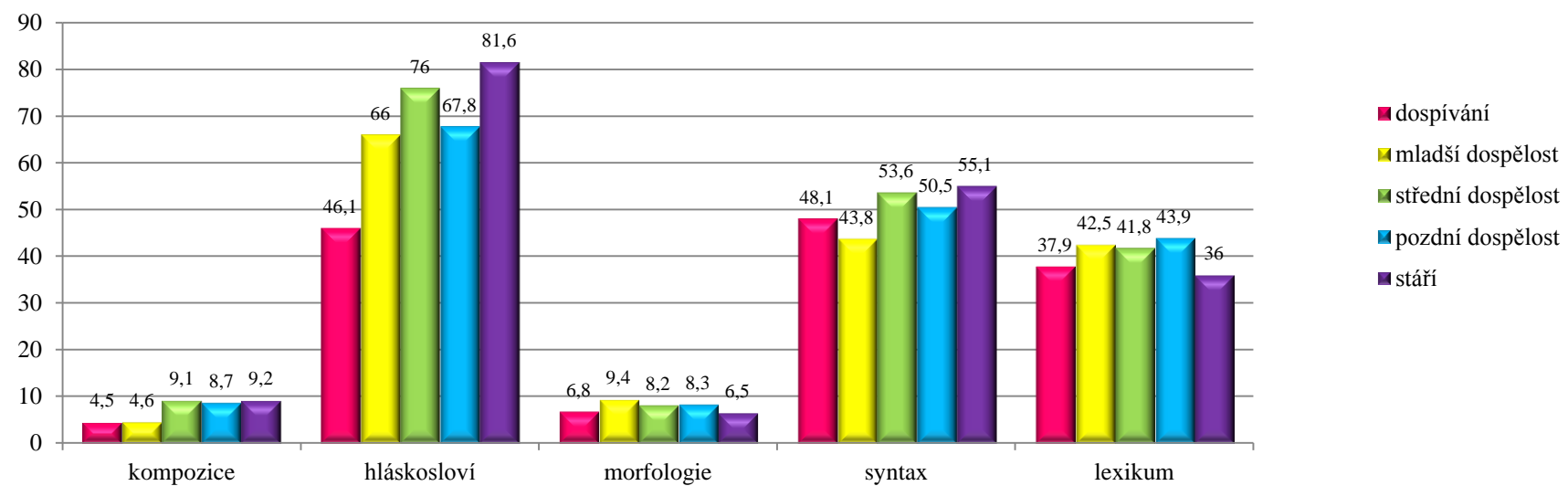
Částice a citoslovce, které také na mnoha místech mluvčím usnadňují vyjadřování a dále se využívají kvůli lepší sugesci, vůbec nenajdeme u osob dospívajících.

- Jitka P., 45 let (střední d.): ← *frrr zpátky na trh* →
- Richard R., 40 let (střední d.): *to je super že jo to je eňo ňuňo*
- Monika H., 30 let (střední d.): *a furt t'ur'u ňuňu* →
- Karolína V., 71 let (stáří): ← *a furt dělal* > *hm hm hm*
- Helena S., 75 let (stáří): *povídám JÉžišmarjá vy ste dobytek / tak sem slezla (.) a ted' sem začla nadávat a dycky kš: kš: kš: →*

Nejméně lexikálních mluvenostních prostředků patří osobám zařazeným do poslední skupiny. Ti sice užívají v nejvyšší míře částice a citoslovce, množstvím ostatních jevů se však buď nijak nevymykají (např. kontaktní slova a expresivní prostředky), nebo je užívají nejméně (parazitní slova a frazeologismy).

Naopak nejvyšší množství těchto jevů nenajdeme u dospívajících, kteří si libují v nezáměrném užívání parazitních slov, ale u skupiny dospělých osob v pozdním věku, u nichž se objevuje o polovinu více frazeologismů i expresivních prostředků než u dospívajících. Oproti osobám ve věku stáří sice užívá skupina pozdní dospělosti prostředky neurčité a vágní v nižší míře, jejich prvenství však tkví zejména v množství kontaktních slov. Je pro ně velice důležitý kontakt s posluchačem a neustálé ujišťování sebe sama o posluchačově aktivitě.

Věk - průměrně na jednu osobu

2.3 Výstavba prostědělovacích komunikátů z hlediska pohlaví respondentů

V rámci demografických údajů jsme respondenty rozdělili také z hlediska pohlaví. Z celkového počtu 35 osob tvoří ženy podstatnou část, zatímco mužů je pouze 11.

2.3.1 Kompozice

V kompozičním rámci je mluva žen a mužů velice podobná. Průměrně nastejno je užíváno asociativního řazení motivů a s ním souvisejícího ojedinělého **chaotického** skoku (max. 2 na os., průměrně 0,5).

- Paní Dagmara K. - návrat k již zmíněnému tématu
 - *to bylo (.) každé den telefonoval a všechno jí vypověděl všechno řek jo (...) no hotovo dvacet / a navíc (..) děda tam má bazén*
- Pan Vlastimil M. - zcela nové téma
 - *já povídám no (..) bez zkoušky to mít nemůžete ale əə zase (.) to nebudete mít hned že jo / protože se to hned (.) nedoučíte všechno / což to: ale (.) se zdravím to mam špatný*

Také u **nedokončených** motivů obyčejných i těch, které jsou dokončeny v následující sekvenci, jsou muži a ženy zhruba vyrovnání (max. 6 na os., průměrně 2,1).

- Paní Monika H. - pochopení tématu posluchačem
 - *vůbec nám nejsou schopný vodpovědět z čeho to bylo že to je vir ktorejch sou po celym světě (...)*
- Pan Vlastimil M. - jiná formulace téhož
 - *no: byl sem tůdle za holkama se podívat no a (...) / to víš když hrajou tak zase (.) není čas tolika povídat vid' na takovýto (.) ty SEDánky co sme mívali*

Podobně je na tom také **opakování** motivů (průměrně 3,6 na os.), jejichž maximální počet na osobu však najdeme u ženy (6).

- Slečna Eva P. - leitmotiv strachu
 - *to sem myslela že si normálně čůrnu do plavek (.) a to si nedělám srandu /// no to mně vopravdu prvně v životě bylo ÚPLně blbě /// a to sem taky úplně sem myslela že si čůrnu protože já sem se nelekla psa já sem se lekla Mirka*
- Pan Jan K. - leitmotiv práce na projektu

- *jo (.) prostě něký zadání někýho (.) něčeho někýho stroje nebo čehokoliv (..) a: **ten tým to v podstatě má tak nějak udělat** /// no jo (.) jenže **my to máme CELÝ udělat (.) jo / no Úplně se všim všudy ne ale aby tam ten hrubej ná- nástin návrh jako byl no** /// **jo a ty to taky dělaj (.) jo že nám něco tam ukážou** →*

Jediná odlišnost spočívá v tendenci rozvíjet motivy různými **příklady**, doplňovat tedy jeden motiv o motivy další, jež se vyskytuje v mnohem větší míře u mužů (max. 5 na os., průměrně 2,1) nežli žen (max. 3 na os., průměrně 0,5).

Pánové rádi prokládají svá vyprávění různými příklady a jediný motiv může být také rozšířen i o několik dalších. Ženy oproti tomu, pokud již dané rozvíjení aplikují, dávají zřejmě přednost jeho jednoduchosti před četností a užívají na jeden motiv pouze jedno jeho rozvíjení.

Pokud se jedná o rozšíření jednoho motivu pomocí několika dalších, je pravděpodobné, že dané příklady budou rozvíjeny a nebudou se tedy vyskytovat v sekvencích těsně za sebou. Opačná situace, tedy když se vše vyskytuje v jediné sekvenci, nastává zejména při rozvíjení jednoho motivu jedním.

- Pan Jiří Ž. - jeden motiv je rozvit pomocí dalších tří
 - ← *každej vikend někam jezdíme* /// **třeba teď' jedeme do Velkýho Mederu (.) na čtyry dni** → / **teď' sme byli na Rodosu společně všichni (.) na dovolenej (.) a teď' jedeme do toho Velkýho Mederu jak je ten státní svátek** /// **no a na advent sme si teď' əə zajistili adventní zájezd do Londýna** →
- Paní Jitka S. - jeden motiv je rozvit pomocí jednoho
 - *a když přijdu domu tak si tadydle ve- sednu (.) něco vezmu (..)* **noviny sem tuhle četla (.) no za chvíli sem se svalila noviny na zemi** →

Méně kompozičních jevů se vyskytuje u žen. Ačkoli rozdíl četnosti není až na jednu výjimku vysoký, ženy neuvžívají tolik chaotických skoků, motivy tak často nenechávají nedokončené a nedoplňují je dalšími. Muži pouze nevyjadřují motivy natolik opakovaně jako ženy.

Výše zmíněná výjimka tkví v doplňování motivů, které je muži využíváno 4x více nežli ženami. Muži rádi využívají tyto příklady nejen k lepší názornosti a pobavení ale často chtějí prostřednictvím nich vypadat lépe (chytřejší, hrdinšší, scestovalejší apod.).

2.3.2 Hláskosloví

Krácení hlásek na rozdíl od jejich **dloužení**, které se vyskytuje u žen a mužů téměř shodně (max. 11 na os., prům. 2,4), užívají více ženy (max. 35 na os., prům. 19,1) než muži (max. 34 na os., prům. 14,9).

a) krácení

- dvě krácení v jednom slově
 - ◆ Slečna Pavlína M.: *no jenomže pak se vytasili s **timdletim*** →
 - ◆ Paní Drahomíra P.: *a **řikam** (.) mně je špatně*
- čtyři krácení v jedné sekvenci
 - ◆ Slečna Lenka V.: *ale: já sem se tam jako s **tim** (...) **tamtim** člověkem se **kterym** sem byla v kontaktu* →
 - ◆ Paní Marie P.: *a tudle sem něco platila a **řikam** v poledne du **domu** já si tu tašku **necham***

b) dloužení

- k umocnění pocitu, emoce
 - ◆ nervózní postoj - Slečna Jana F.: ← *takže sem celý prázdniny (.) v nervech (.) říkala **á**: jesli to klapne nebo neklapne*
 - ◆ zoufalství - Pan Jan H.: ← *vona eště točila jedno céděčko c- celej rok tyjo / furt / **á**: / mě už ta muzika tak strašně vadila že (...)*
- ustálené spojení
 - ◆ Paní Jitka P.: ← *<ježiš**marjá** ještě tolik>*
 - ◆ Pan Ivan T.: *von je (.) **ježišmarjá***
- chybně se užívají zájmena (osobní, přivlastňovací) ženského rodu ve 4. pádě sg.
 - ◆ Paní Marie P.: ← *kdyby tam bejvala ležela jenom ta tvoje (.) **baflí** by tu **tvoji***
 - ◆ Pan Jiří Ž.: *zajímají **jí** jazyky a cestování* →
- mluvčí přemýšlí jak vyjádřit své myšlenky a zdĺoužením si neúmyslně získává čas
 - ◆ Paní Karolína V.: *a já sem potom učila v Kašperskejch horách když sem nastupovala po faku- (.) **pó**: tom po fakultě* →
 - ◆ Pan Jan H.: ***nó** my třeba* →
- dloužení číslovek
 - ◆ Paní Alena H.: ← *my sme s tim počítali teda **všichní*** →
 - ◆ Pan Jan K.: ← *minimálně jeden konstruktér nebo **dvá** jo* →

Průměrné hodnoty jevů všech **tří částí**, které jsme si v rámci kvalitativních změn stanovili, jsou u žen jednoznačně nižší (nejméně o 1,5 jevu na osobu).

a) typy a počáteční hlásky seřazené od nejpoužívanějších

- protetické „v“

- ◆ není umístěno na začátku slova, ale následuje po záporu slovesa - Pan Vlastimil M.: ← *nevodřek sem jí* →
 - ◆ užito u zájmena a podst. jména - Pan Jan H.: *von dycky dával kontrolní votázky*
 - typ „dobrý“
 - ◆ užito u ukazovacího zájmena - Pan Jiří Ž.: ← nevytáhla z **tý** čtečky
 - ◆ změna není umístěna na samém konci slova - Pan Jan K.: ← *vymysleli něco zajímavýho*
 - typ „dobřej“
 - ◆ změna je umístěna na samém konci slova - Pan Jan K.: *bude zajímavěj jeden předmět*
 - hiátové „j“
 - ◆ užito u příslovce - Pan Drahomír K.: ← *eště by se to dalo uznat* →
 - typ „bejt“
 - ◆ užito u univerbizačního pojmenování - Pan Jiří Ž.: ← *kamarádi z vejšky* →
 - dvojitá postupná změna
 - ◆ užita u příd. jména - Pan Jiří Ž.: ← *po celej Evropě* →
 - typ „mlíko“
 - ◆ užito u slovesa - Pan Josef M.: ← *sem si voblíknul ty boty* →
- b) **redukce**
- Pan Drahomír K.: ← *test z matiky* →
 - Pan Jan K.: ← *už je takle domluvenej už nákej rok* →
 - Pan Ivan T.: ← *dyt' byla otevřená* →
- c) **ostatní**
- záměna dvou samohlásek - Pan Richard R.: ← *vodnesem a umejem* →
 - záměna dvou souhlásek - Pan Vlastimil M.: *sem říkal hele **todle** je třeba něco takovýdleho* →

Projevy, u nichž se vyskytují hláskoslovné jevy typické pro spontánní komunikaci v menší míře, najdeme jednoznačně u žen (jeden muž využívá o 3,4 jevy více nežli jedna žena).

Až na krácení užívají vše zbylé méně a pokud budou v pořadí stát v čele před muži, je jasné, že dloužení se všemi třemi částmi kvalitativních jevů bude mít vzrůstající tendenci. Jelikož to platí souhrnně pro všechny kvalitativní změny, některé jednotlivé jevy mohou mít také tendenci klesající (slova s dvojitou postupnou změnou, protetickým „v“, redukované „dyby“, „dyt“, „kerý“ a ostatní samohláskové změny) nebo mohou být užívány oběma pohlavími nastejno (hiátové „j“, redukované „jesli“).

Ženy s muži jsou dále vyrovnání v počtu neužívaných jevů, nikoli však v jejich druhu. U žen nenajdeme **úžení** ani redukované „páč“, zatímco u mužů se vůbec nevyskytuje redukované „dyby“ a „kerý“.

U žen se tedy objevuje hláskoslovných jevů méně, ačkoli rozdíl hodnot mezi oběma pohlavími, charakterizující počet konkrétního jevu na osobu, nejsou nijak vysoké (nejvyšší rozdíl činí o 3,1 více redukovaných slov u mužů).

2.3.3 Morfologie

Zatímco jsou morfologické typy užívány oběma pohlavími průměrně nastejno, ke kategoriím se nevědomky uchylují více muži (prům. o 2,2 na os.).

V rámci **typů** je nejvíce početně zastoupen jev, při němž se v 1. p. pl. rodu muž. živ. A středního objevuje koncovka „-ý/y“ (prům. 2,3 na os.).

- rod muž. živ., zájmeno vztažné - Slečna Lenka V.: ← *lidi **který** z toho měli* →
- rod střed., příd. jm. - Pan Karel P.: ← ***velký** Kopyta měla* →
- rod muž. živ. - Pan Drahomír K.: ← ***ty** učitelé na škole* →
- rod střed., pomnožné podst. jm. - Paní Jitka P.: *dyť já sem **ty** vrata ráno Zamykala* →
- užití obou koncovek v 1. p. pl. střed. rodu ve spojení - Pan Ivan T.: ← *sem tady měl **ty červený** (.) **ty: tydle** pletiva* →
- užití obou koncovek v 1. p. pl. rodu muž. živ. ve spojení - Paní Karolína V.: ← ***ty** dvě to byli grázlové úplně **šílený***

Následuje užívání koncovky „-ma“ v 7. p. pl. (prům. 2 na os.).

- předmět stojí samostatně
 - ♦ Slečna Aneta Ch.: ← *se **spolužákama*** →
 - ♦ Pan Ivan T.: ← *je to **chvílema*** →
- předmět je rozvit přívlastky
 - ♦ Pan Michal P.: ← *s **klatovskejma klukama plzeňskejma*** →
 - ♦ Paní Dagmara K.: ← *s **těma staršíma*** →
 - ♦ Pan Richard R.: ← *se **všema třema šakalama*** →
- koncovka je užitá na slovo, jehož spisovná varianta je v 7. pádě zakončena na -y/-i
 - ♦ Pan Vlastimil M.: ← *ted' se cpu **práškama*** →
 - ♦ Paní Marie P.: ← *s **devíti tisícema*** →

Výčet zakončuje záměna 2. a 3. pádu zájmen přívlastňovacích v sg. (prům. 0,3 na os.) a tvrdé zakončení základní číslovky „čtyři“ (prům. 0,2 na os.).

- užití třetího pádu namísto druhého - Paní Dagmara K.: ← *a říkam Ríšovi <von mi tak NASral von mi tak VYtočil* →
- Pan Drahomír K.: ← *čtyry roky* →

V rámci **kategorií** početně dominuje redukce přítomných koncovek v 1. a 3. os. pl. (prům. 1,3 na os.), za níž těsně následuje zjednodušování 1-ového přičestí v préteritu a kondicionálu muž. rodu (prům. 1,2 na os.).

- Pan Jan K.: ← *jim tam dávaj takový jakoby zakázky* →
- Pan Karel P.: ← *tak já sem tu kobyly ved* →
- Pan Michal P.: ← *zasek se mi plyn / no a já sem dopad kolenem přímo na kamen* →

V závěsu za výše zmíněnými jevy následují kondicionálové tvary 1. a 2. os. sg. i pl. (prům. 0,8 na os.).

- Paní Dagmara K.: ← *dyby si viděla* →
- Pan Vlastimil M.: *a my bysme todle* →

V míře nejmenší (prům. 0,1 na os.) se pak užívá zbylých jevů: kmenotvorné přípony (přičestí činné sloves vzoru „tisknout“), záměna čísla nebo slovesné třídy, shoda s neutry v pl. a redukce infinitivní koncovky „-t“.

- Pan Karel P.: *no tak tam spadnul* →
- Pan Ondřej H.: ← *voni ví jak prostě dělá* →

V morfologické rovině se stejně jako v rovinách předcházejících vyskytuje méně jevů u žen - užívají o 2,9 jevu méně. Dávají přednost zejména typům, jež převyšují kategorie o 1,5 jevu.

U mužů se sice objevuje daných jevů více nežli u žen, avšak na rozdíl od nich žádnou z částí bezděčně nepreferují, ale užívají je stejnou měrou (prům. 5 typů i kategorií na os.).

Tendence, které jsou vytvářeny průměrnými hodnotami jednotlivých jevů na osobu směrem od žen k mužům, plně kopírují předchozí tvrzení o nižším výskytu jevů u dam. Nelze totiž nalézt žádnou tendenci klesavou, nýbrž pouze stoupavé s čtyřmi stagnujícími, v nichž množství jevů zůstává u obou skupin shodné a nikam se neposouvá (jedná se o koncovku „-ma“ v 7. p. pl., koncovku „-ý“ v 1. p. pl. rodu muž. živ. a středního, záměnu 2. a 3. pádu v sg. a koncovku „-y“ ve shodě s neutry v pl.).

2.3.4 Syntax

Stejně jako u syntaxe, na níž jsme se dívali z hlediska věku respondentů, také zde převyšují **konkrétní prostředky** nad **ostatními možnostmi** (zde o 2,5x více).

Následuje přehled jednotlivých syntaktických jevů v rámci našich dvou skupin seřazených od nejužívanějších po ty nejméně se vyskytující u mužů i žen obecně:

- konkrétní prostředky
 - polysémantické spojovací prostředky (prům. 12,3 na os.)
 - ◆ Slečna Lenka T.: ← *doporučím ten konkrétní zájezd **co** sme měli my*
 - významově nevyhraněné prostředky (prům. 12 na os.)
 - ◆ Paní Drahomíra P.: ***jako** ho nejí (.) nebo si veme jen tak **jako** že ochutná →*
 - ukazovací zájmeno ve funkci nadbytečného přívlastku (prům. 10,9 na os.)
 - ◆ Pan Jiří Ž.: ← *na **ty** španělský hranice*
 - dvojí vyjádření podmětu (prům. 0,3 na os.)
 - ◆ Paní Tereza K.: ***dcera ta** je v Praze →*
- postupy / možnosti
 - citace cizí a vlastní řeči (prům. 3,2 na os.)
 - ◆ sloveso předchází pouze jednou, následuje citace cizí řeči bez jakéhokoli uvození - Paní Marie P.: ***já říkam** no vopravdu mně ale museli vzít peněženku / no když tě sebrali peněženku tak si zavolej policajty*
 - vsuvka (prům. 2,5 na os.)
 - ◆ Pan Karel P.: ← *dyž sme šli tak von měl STŘEVICE jo (.) v zimě sněhu **no to víš v autě nepotřebuješ zimní boty***
 - neukončená výpověď (prům. 2,4 na os.)
 - ◆ Pan Vlastimil M.: ← *nevodřek sem jí (.) **je třeba (...)***
 - opravy (prům. 2,4 na os.)
 - ◆ oprava přechýlení - Paní Hana Š.: ← *ale pro ty ledi **æ lidi** je to zase (.) úžasný →*
 - nadbytečnost (prům. 1,8 na os.)
 - ◆ Slečna Aneta Ch.: ← *ale měla sem narozeniny tak sem slavila narozky (.) **udělala sem taky takovou ňákou menší oslavu →***
 - dodatečně připojené větné členy (prům. 1,6 na os.)
 - ◆ Slečna Eva P.: ← *a tři centimetry vod mý nohy (.) HLAVIČKA / z **toho bazénu***
 - výpustka (prům. 0,6 na os.)
 - ◆ Pan Jan H.: *šesnáct (.) **sách sem vona mi to pípla** a ty tři zbylí plavali eště jednou*

Zatímco v předchozích rovinách se více mluvenostních prostředků vyskytuje vždy u mužů, zde se větší množství syntaktických jevů objevuje v projevech žen.

Muži tedy užívají daných jevů méně; jejich množství se však směrem k ženám zvyšuje prům. pouze o 0,9 jevu. Konkrétní prostředky a postupy se mezi oběma pohlavími liší také pouze minimálně až na užívání citací cizí a vlastní řeči, kterou najdeme prům. o 3 jevy více u žen nežli mužů.

2.3.5 Lexikum

Ze všech tří skupin, do nichž jsme si lexikální jevy zařadili, se nejvíce vyskytují **slova mající určitou funkci**. Souhrnně je více užívají ženy nežli muži (prům. o 6 jevů na os. více) a jednotlivě toto tvrzení neplatí pouze v případě kontaktních slov, jejichž množství je u obou pohlaví téměř vyrovnané.

- parazitní slova
 - Slečna Eva P.: ← *sme šli **prostě** asi v deset večer (.) že pudem **prostě** tam na procházku* →
 - Slečna Tereza V.: ← *tim autem se **vlastně** zastavíš kde chceš* →
 - Paní Tereza K.: ← *že jí **jako** dávají celý vedení* →
- expresivní prostředky
 - inherentní expresivita, zdrobněliny - Slečna Lenka V.: ← *uprostřed jezera je: (.) **vostrůvek** a na **vostrůvku**: **domeček***
 - inherentní expresivita, vulgarismy - Paní Helena S.: ← *řikam vy **svině** já se na vás **vyseru*** →
 - adherentní expresivita - Paní Daniela R.: ← *tudle mě na zahradě tak **vytočil*** →
- kontaktní slova
 - v dovětku - Pan Richard R.: ← *abysme hlídali všechny tři šakaly **že jo***
 - v oslovení - Pan Ivan T.: ← *mam taky **ty vole** Lísky eště*

Skupina skládající se ze slov **neurčitých a vágních** je další v pořadí a výčet je zakončen **frazeologismy s částicemi a citoslovci**, které se objevují v míře nejvyšší.

První jmenovanou skupinu užívají ve svých projevech více muži (prům. o 2,3 jevu na os.) zatímco u skupiny druhé ženy.

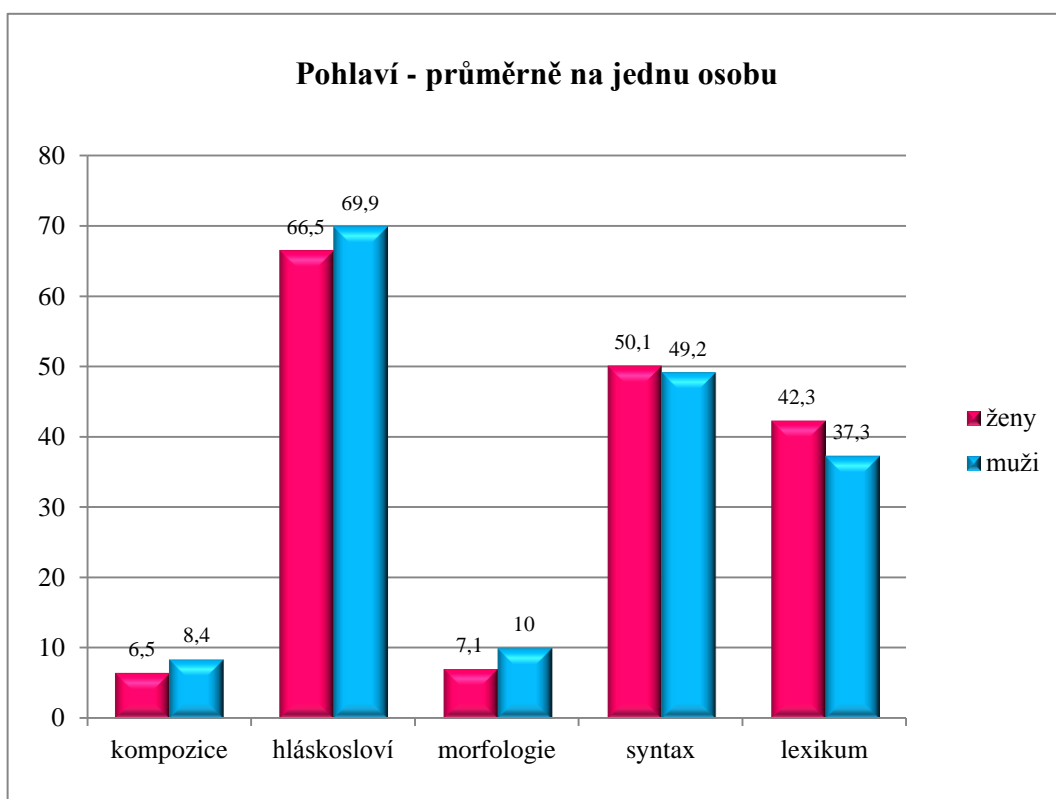
- všeobecnost ve vyjadřování
 - Pan Michal P.: ← *pionýr **asi** NEStáčí* →
 - Pan Jan K.: ← *já **nevím** třech až čtyřech* →
 - Pan Jan H.: ← *dal plavat **ňáký** bazény pak museli vylízt (.) a von dycky dával kontrolní **prej** ve všech sportech co učil*

- frazeologismy
 - Paní Jitka P.: *může to bublat (.) vo sto šes*
 - Paní Drahomíra P.: ← *byla tenkrát sama doma měla sem takovej splín* →
 - Paní Pavla K.: *no to víš pro mě za mě*
- částice a citoslovce
 - Slečna Tereza V.: ← *vzal hůlku a <vr: takle jí tam žužlal>*
 - Paní Jitka P., 45 let: ← *lehnul na gauč a chrrr / chrápal*
 - Paní Jitka S.: ← *tříčtvrtě na osum> a povídám jěžišmarjá* →

Z lexikálního hlediska se stejně jako v předcházející rovině vyskytují jevy v nižším množství v projevech mužů. Ti užívají méně parazitních slov a expresivních prostředků a při vyjadřování si méně pomáhají frazeologismy, částicemi i citoslovci.

Přesto však jejich projev není na lexikální projevy chudší o nijak vysoké množství - průměrně se u nich objevuje o 5 jevů méně nežli u žen. Značný podíl na tom mají jevy signalizující všeobecnost ve vyjadřování, jejichž vyšší počet patří právě mužům.

Pohlaví - průměrně na jednu osobu

2.4 Výstavba prostědělovacích komunikátů z hlediska společenského zařazení respondentů

Mluvu všech lidí také velice ovlivňují společenské styky, čímž myslíme kontakt s lidmi celkově. Rozhodli jsme se zde zohlednit pouze jeden aspekt, jelikož příležitostí ke styku s ostatními lidmi je v běžném životě nespočetně mnoho. Od domácího zázemí s rodinnými styky se přes zájmové činnosti probíhající většinou kolektivně můžeme dostat až k různým záměrným či nahodilým setkáním.

Proto jsme se rozhodli zabírat se společenským zařazením respondentů. V případě pracujících tedy zohlednit vzdělání potřebné (většinou) k vykonávání jejich zaměstnání, u studentů se zajímat o možnost, zda jim pobyt na škole dopomáhá k lepším jazykovým schopnostem, a u osob v důchodu pamatovat na jejich předchozí zaměstnání a z toho (ve většině případů) plynoucí nejvyšší dosažené vzdělání.

Námi vybrané osoby lze tedy rozdělit do dvou kategorií na **studenty** a na osoby s již ukončeným vzděláním. V rámci druhé kategorie bychom rádi odlišili nejvyšší dosažená vzdělání, a proto respondenty dělíme na **vzdělané středoškolsky** a **vysokoškolsky**.

Pro lepší přehled přikládáme rozřazené druhy všech povolání, která se u našich respondentů objevila:

- student
 - student střední školy, student vysoké školy
- vzdělání středoškolské (SŠ vz.)
 - dělník, holička, prodavačka, servírka
- vzdělání vysokoškolské (VŠ vz.)
 - dispečer, podnikatel, policista, pracovník banky, práce v Domově pro seniory, sekretářka, učitel, zdravotní sestra

2.4.1 Kompozice

Chaotický skok z jednoho motivu na druhý, se kterým je spojeno asociativní řazení motivů nalézající se v každém monologu, se vyskytuje u osob středoškolsky

a vysokoškolsky vzdělaných přibližně stejnou měrou (max. 2 na os., průměrně 0,6) a zcela chybí u dospívajících.

Ve většině případů je začátek tohoto skoku oddělen od předchozího motivu melodickým předělem. Najde se však také spolu s předchozím tématem v jedné sekvenci. Dále pak jeho rozvíjení pokračuje normálním způsobem (dalšími sekvencemi) a v některých případech mluvčí plynule naváže na předchozí téma. V tomto případě jde také o tematickou vsuvku, která však není oddělena od zaštiťujícího motivu melodickými předěly.

- Ivan T. (SŠ vz.) - návrat k již zmíněnému tématu
 - *tenkrát eště dyž (.) dyž sme ho- hospodařili / sou tady (...) a já je používám no / **tak brambor nějak (.) no já mam brambory ale já nevim***
- Hana Š. (VŠ vz.) - tematická vsuvka, jejíž začátek není od zaštiťujícího motivu oddělen melodickým předělem
 - *oni sou rádi to v- **vy ste stejná jako já** / hezky se smějete (.) ste veselá / a: to oni potřebuji*

Nedokončené motivy se nacházejí v nejnižší míře u studentů (max. 3 na os., průměrně 0,8) a jejich počet směrem k osobám s již ukončeným vzděláním vzrůstá (max. 6 na os., prům. 2,5). Motivы, které se dokončenými pouze zdají, se však u studentů nevyskytují vůbec.

- Jan H. (student) - pochopení tématu posluchačem
 - *von se dycky strašně nasral (.) von byl hroznej cholerik (.) **zrudnul začal strašně řvát** (...)*
- Richard R. (VŠ vz.) - hledané slovo najde hned v následující sekvenci
 - *← ten velkej ten ti dá takle hubu **na (.) na (.) na to (...)** / **na stůl no***

Podobně je tomu také u motivů vyjadřovaných **opakovaně**. Zatímco u studentů tyto motivы najdeme v menší míře (max. 5 na os., prům. 3), následující dvě kategorie je užívají častěji (max. 6 na os., prům. 4).

- Jitka S. (SŠ vz.) - leitmotiv procházek
 - *← a děda babička **lesem procházku** ty (.) listy se barvily → **/// ted' chodim ven s Helčou M-ů a vona jak chodí pomalu (...)** **/// my se projdem (...)** **ale já tu její pomalou chůzi (...)** protože to je **HROZný pro mě***
- Drahomíra P. (VŠ vz.) - leitmotiv jídla
 - *jako ale **nechá se to jíst teda doma** → **/// ← prostě (.) já jako zase (.) když už žrádlo tak si ho vychutnam** **/// já vždycky dyž takle to dostanu (.) tak sežeru nejdřív to (.) a pak dyž mi zbyde místo tak se něčím dožeru** **/// hele a už se naučil jíst i takový zdravý***

*věci → /// von ho má rád ale já ho dělám do sladka **tak von si dá (.) ale nijak to nepřehání***

Jedině počet motivů, které jsou **doplňovány** dalšími, je rozložen mezi všechna tři společenská zařazení téměř identicky (prům. 1 na os.). Maximální počet na osobu najdeme u kategorie vysokoškolské (5).

Existuje také možnost, v níž daný příklad, který je v následujících sekvencích dále rozvíjen různými motivy, nezačíná v nové sekvenci, ale dělí se o ni s předcházejícím motivem.

- Michal P. (student) - příklad
 - *ale: (..) tak většinou na skokách se padá hodně nebo: na nějakým sjezdu / **já sem si třeba na sjezdu zlomil klíční kost***
- Ondřej H. (student) - příklad, jehož začátek lze najít v polovině sekvence
 - *no ale já třeba na co si dávám fakt pozor tak sou knížky (.) třeba já jako úplně nesnesu dyž prostě někdo dělá to: **třeba jako moje přítelkyně (.) čte knížku a prostě přestane a nedá si tam záložku ale vohne list / no ale sou kní- sou to knížky třeba z knihovny***

Kompoziční jevy typické pro prostěsdělovací styl se v nejnižší míře vyskytují u studenta. Jeho pobyt na škole, s nímž je spojený zejména projev hodnocený nejen učiteli ale i ostatními žáky či studenty, ho zařazuje na první místo.

Osoby středoškolského vzdělání sice užívají nejvíce chaotických skoků a příkladů, souhrnně se však více jevů vyskytuje v projevech vysokoškolsky vzdělaných (o 0,2 jevu na osobu více než skupina středoškolského vzdělání). Věříme, že se zde naplno projevuje uvolněnost konverzace (související s respondentovým nevědomím o pořizovaném záznamu), prostřednictvím které obsazují dvě skupiny tutéž pozici.

2.4.2 Hláskosloví

Z kvalitativních obecněčeských hláskoslovných jevů jednoznačně převažuje, jak už bylo zmíněno dříve, **krácení**. Vyskytuje se nejméně u studujících (max. 25 na os., prům. 12,3), po nichž vzestupně následují obě další skupiny v čele se vysokoškolským vzděláním, jejichž hodnota se od předcházející navýší průměrně o 5,4 zkrácených hlásek na osobu.

- dvě krácení v jednom slově

- Ivan T. (SŠ vz.): ← *já **povídam** dyť byla otevřená əə bouda*
- dvě krácení v jedné sekvenci
 - Petra M. (SŠ vz.): *dyž **vim** že **nestíham** tak je to pro mě úplně Úžasný*

Oproti tomu vykazují v rámci **dloužení** studující a osoby středoškolského vzdělání téměř shodné výsledky, jejichž komparací zjistíme max. počet jevů na osobu (6) i prům. hodnotu (1,9). Skupina poslední je převyšuje (max. 11 na os., prům. 3,1).

- chybně se užívají zájmena (osobní, přivlastňovací) ženského rodu ve 4. pádě sg.
 - Pavla K. (VŠ vz.): <*a to už si jenom viděla ten pátravej pohled jak si **jí** prohlížel*> →
- dloužení číslovek
 - Jiří Ž. (VŠ vz.): *ted' sme byli na Rodosu společně **všichni*** →
 - Karolína V. (VŠ vz.): ← *ty **dvá** to byli grázlové úplně šilený*

Podobně je tomu tak i prvních dvou částí kvalitativních změn. **Typy a protetické či hiátové hlásky** se vyskytují u studujících a středoškolsky vzdělaných osob méně (max. 61 na os., prům. 32,9), nežli u osob vzdělaných vysokoškolsky (o 3,1 jevu na os. více). Také u **redukovaných** slov zaujímají poslední místo, na něž se dostali nejvyšším množstvím v užívání redukovaných slov, vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří oproti předchozím dvěma skupinám (max. 20 na os., prům. 8,9) užívají o 3,2 jevu na osobu více.

- a) typy a protetické či hiátové hlásky - seřazeno od nejpoužívanějších jevů
- protetické „v“
 - ♦ není umístěno na začátku slova, ale následuje po předponě příd. jména - Jaroslava T. (VŠ vz.): ← *sme teda učitelé **zavostalí*** →
 - ♦ užito u podst. jména a slovesa - Daniela R. (VŠ vz.): *a pak mě **vobcházel vobloukem***
 - ♦ užito u číslovky základní - Eva P. (VŠ vz.): ← *já měla asi **vosum** d'obanců* →
 - typ „dobrý“
 - ♦ užito u číslovky řadové - Karel P. (VŠ vz.): ← *asi v půl **jedenáctý*** →
 - ♦ čtyři změny tohoto typu v jedné sekvenci - Drahomíra P. (VŠ vz.): ← *po zeli je mu blbě / říkal že ho dělaj **takový** jako do kysela a asi málo **uvařený** **takový** jako **tuhý***
 - typ „dobřej“
 - ♦ změna je umístěna na samém konci slova - Eva P. (VŠ vz.): *žádněj (.) **poutavej příběh*** →
 - hiátové „j“
 - ♦ užito u dvou příslovci - Lenka T. (VŠ vz.): ← ***dycky** přijel k tomu hotelu a **dyž** sme jeli* →

- typ „bejt“
 - ◆ užit u slova, jehož spisovný tvar obsahuje namísto tvrdého měkké i - Jaroslava T. (VŠ vz.): ← *chtěl tam udělat əə bazén potom to jako **zalejvat*** →
 - dvojitá postupná změna
 - ◆ užitá u číslovky řadové - Drahomíra P. (VŠ vz.): ← *po **šestej** hodině* →
 - typ „mlíko“
 - ◆ u osob vysokoškolsky vzdělaných se nevyskytl vůbec
- b) redukce
- Pavla K. (VŠ vz.): ← ***DY**cky přijde ráno* →

Ostatní kvalitativní změny se nacházejí zejména u osob s již ukončeným vzděláním (max. 15 na os., prům. 4,4). Jejich množství je třikrát vyšší než u dospívajících.

- záměna samohlásek - tvar slovesa „začít“ v minulém čase je ovlivněn koncovkou druhé slovesné třídy končící na „e“
 - Helena S. (SŠ vz.): ← *a ted' **začel** bučet*
- záměna hlásky u příslovce za samohlásku „a“
 - Jitka S. (SŠ vz.): ← *já si budu **teprva** píchat* →

Nejméně hláskoslovný jevů opět obsahuje projev studentů, zato nejvíce opět najdeme u osob vysokoškolsky vzdělaných. Celkově užívají studující o 13 jevů na osobu méně než v pořadí druhá skupina (středoškolsky vzdělaní), od níž se směrem ke skupině poslední počet jevů na osobu sice dále zvyšuje, ne však tak velkou měrou. Osoby s již ukončeným vzděláním se od sebe odlišují pouze třemi jevy na osobu.

Tato tendence samozřejmě neproniká do všech skupin hláskoslovných jevů a jejich jednotlivých typů. Osoby středoškolsky vzdělané jednoznačně dominují v užívání kvantitativních změn (konkrétně však pouze v krácení) a typy s protetickými či hiátovými hláskami užívají naopak v míře nejmenší, ačkoli kvalitativní změny mají obecně tendenci vzrůstající.

2.4.3 Morfologie

Všechny tři skupiny, do nichž jsme si respondenty rozdělili, shodně a nezáměrně užívají ve větší míře jevy zařazené mezi typy. Nejvyšším počtem jevů v typech a kategoriích a také nejvyšším rozdílem mezi nimi se vyznačuje projev dospívajících.

V rámci **typů** se nejčastěji užívá koncovka „-ma“ v 7. p. pl. (prům. 2 na os.) následovaná koncovkou „-ý/y“ v 1. p. pl. rodu muž. živ. a středního (prům. 1,9 na os.).

- Ondřej H. (student): ← *s knížkama* →
- Pavlína M. (studentka): ← *je teda oceněná třema třema účkama* →
- rod muž. živ., příd. jm. - Tereza K. (VŠ vz.): ← *vyhlásí konkurz aby byli krytý* →
- rod muž. živ. - Karolína V. (VŠ vz.): *ty kluci*

Nejméně se pak objevuje záměna 2. a 3. p. sg. přivlastňovacích zájmen (prům. 0,3 na os.) s tvrdým zakončením základní číslovky „čtyři“ (prům. 0,1 na os.).

- Vlastimil M. (VŠ vz.): ← *že si mi ať firmy hledají* →
- Marie P. (SŠ vz.): ← *zachránila sem tě to* →

Nejvyšší množství jevů ve skupině **kategorií** tvoří redukce přítomných koncovek v 1. a 3. os. pl. (prům. 1,2 na os.).

- dvě redukce v jedné sekvenci - Richard R. (VŠ vz.): *jako bud' maj psy (.) anebo chtěj někam jezdit*

V druhém nejvyšším množství se objevuje zjednodušování 1-ového přičestí v préteritu a kondicionálu muž. rodu (prům. 0,1 na os.).

- dvě zjednodušení v jedné sekvenci - Ondřej H. (student): *ne že já bych to nezvlád jenže mě by nenapad ten POStup* →

V pořadí od nejpočetnějších jevů k těm, které se objevují pouze zřídka, následují kondicionálové tvary 1. a 2. os. sg. i pl. (prům. 0,7 na os.).

- Jitka P. (student): ← *abysme tam mohli bejt* →
- Dagmara K. (SŠ vz.): ← *aby si prostě neudělala nákou Vlnu*

Závěr daného výčtu tvoří skupiny zbylé (každá prům. 0,4 jevů na os.): kmenotvorná přípona (přičestí činné sloves vzoru tisknout), koncovka „-y“ ve shodě s neutry v pl., záměna čísla nebo slovesné třídy, redukce infinitivní koncovky „-t“.

- kmenotv. příp. - Jitka P. (SŠ vz.): ← *lehnul na gauč* →

Tato rovina narušuje schéma, které bylo v předchozích dvou (kompoziční a hláskoslovné) vytvořeno. Tehdy méně jevů využívaly osoby studující, za nimiž následovali lidé s již ukončeným vzděláním, v rámci kterých se nejvíce jevů objevilo u vysokoškolsky vzdělaných. Zde se sice pořadí již vzdělaných lidí nemění, jako celek však tentokrát za studujícími nenásledují, nýbrž jim předcházejí.

Morfologické mluvenostní prostředky užívají ve větší míře právě studenti. V jejich projevu se objevuje prům. o 0,5 jevu na osobu více než u osob vysokoškolsky

vzdělaných, kteří užívají prům. o 1,9 jevu na osobu více než osoby vzdělané středoškolsky. S tímto řazením však korespondují pouze některé jednotlivé jevy (koncovky „-ý/y“ v 1. p. pl. rodu muž. živ. a střed., koncovka „-y“ ve shodě s neutry v pl. a redukce prezentních koncovek v 1. a 3. os. pl.), zatímco ostatní svým množstvím u skupin směrem od studujících k vysokoškolsky vzdělaným tvoří tendenci vzrůstající (kondicionálové tvary 1. a 2. os. sg. i pl.), klesající (záměna čísla nebo slovesné třídy), nebo také žádnou (zbylé jevy).

Všechny skupiny jsou však jednotné v neúmyslném užívání většího počtu jevů, které řadíme mezi typy.

2.4.4 Syntax

Jednoznačně častěji užívané **konkrétní postupy** se stejně jako zbylé **postupy / možnosti** objevují nejvíce u skupiny vysokoškolsky vzdělaných. Následně jsou vypsány jevy, jejich množství je u výše zmíněné skupiny nejvyšší:

- polysémantické spojovací prostředky (prům. 14,5 na os.)
 - Pavla K. (VŠ vz.): ← *tam je S-ora jo na sále (.) ten co uspává* →
- ukazovací zájmeno ve funkci nadbytečného přívlastku (prům. 12,2 na os.)
 - mezi nadbytečným přívlastkem a podstatným jménem se může vyskytovat i několik dalších přívlastků - Danela R. (VŠ vz.): ← *voni byly z takovýho **toho** PRŮHlednýho barevnýho plastu* →
- vsuvky (prům. 3,6 na os.)
 - Tereza V. (VŠ vz.): *no a pak teda šla někomu říci protože voni (.) **voni ty: co se vo ně staraj** tak je pak museli zavřít někam ty medvědy* →
- dodatečně připojené větné členy (prům. 2 na os.)
 - Daniela R. (VŠ vz.): ← *tak si de nahoru (.) v těch svejch DVAceti stavět lego / s **kocourem***

Také v této rovině užívají syntaktických jevů nejvíce osoby vysokoškolsky vzdělané (prům. 58,6 na os.) a nejméně osoby vzdělané středoškolsky (prům. 41,5 na os.).

Dané pořadí kopíruje sama první skupina nazvaná konkrétní postupy a některé jednotlivé jevy, mezi které patří např. ukazovací zájmeno ve funkci nadbytečného přívlastku, polysémantické spojovací prostředky a dodatečně připojené větné členy.

Jiné jevy však vykazují svým množstvím směrem od studujících po středoškolsky vzdělané osoby tendenci stoupající (neukončená výpověď, citace cizí a vlastní řeči) či klesající (významově nevyhraněné prostředky, opravy).

2.4.5 Lexikum

Skupina nazvaná **slova mající určitou funkci** se v projevech všech tří skupin osob objevuje nejčastěji (prům. 29,7 na os.), a to zejména u vysokoškolsky vzdělaných (prům. 34,1 na os.).

- parazitní slova
 - Jan H. (student): ← *byl takovej že to všichni jako dali*
 - Lenka T. (VŠ vz.): ← *to by chtělo prostě vidět ty fotky*
- expresivní prostředky
 - inherentní expresivita, zdobněliny - Tereza K. (VŠ vz.): ← *to sme měli Lukáška i Sabinku*
 - inherentní expresivita, vulgarismy - Drahomíra P. (VŠ vz.): ← *sežeru nejdřív to (.) a pak dyž mi zbyde místo tak se něčím dožeru*
 - adherentní expresivita - Josef M. (SŠ vz.): ← *ujely nohy (.) na tom dletom a zahučel* →
- kontaktní slova
 - Drahomíra P. (VŠ vz.): *hele ale ZELí nikdy jako moc nejed*

V druhém nejvyšším počtu užití v rámci daných tří skupin následují **slova mající velký rozsah a malý obsah** (prům. 8,5 na os.), která jsou typická zejména pro studující (prům. 11,2 na os.).

- Jana F. (student): ← *a to byl eště (.) vlastně já nevim tejdén a půl do konce* →
- Jan K. (student): ← *bude dělat někde nákou prezentaci* →

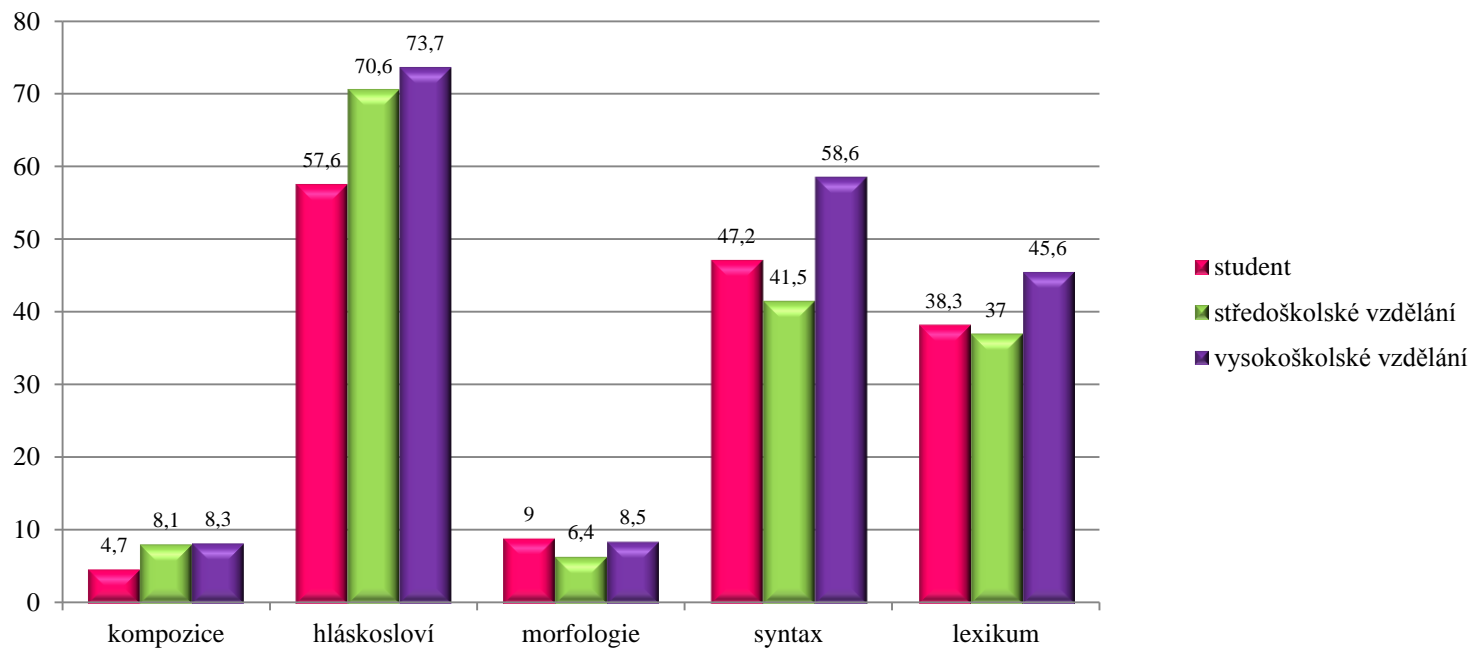
Na místě s nejnižším počtem výskytu zůstávají **frazeologismy s částicemi a citoslovci** (prům. 2,1 na os.), které se nejvíce a stejnou měrou vyskytují u osob s již ukončeným vzděláním (prům. 2,4 na os.).

- frazeologismy
 - Josef M. (SŠ vz.): *nejsou to žádný Vánoce*
- částice a citoslovce
 - Ivan T. (SŠ vz.): *von je (.) jěžišmarjá*

Nejvíce lexikálních jevů se vyskytuje v projevech vysokoškolsky vzdělaných (prům. 45,6 na os.), jelikož tyto osoby v nejvyšší míře užívají frazeologismů, slov parazitních i kontaktních. Za nimi následují studující (prům. 38,3 na os.), jejichž umístění je ovlivněno četným užíváním slov neurčitých a parazitních, a v projevech středoškolsky vzdělaných se tedy vyskytuje daných jevů nejméně, přestože jsou s předchozí skupinou téměř vyrovnání a oproti ní využívají pouze prům. o 1,3 jevu na os. méně.

Jednotlivé jevy vykazují rostoucí tendence v pořadí od studujících směrem k vysokoškolsky vzdělaným (kontaktní slova, frazeologismy) i k středoškolsky vzdělaným (expresivní prostředky, částice s citoslovci).

Společenské zařazení - průměrně na jednu osobu

3 DISKUZE NAD PŘÍNOSEM ZPRACOVANÝCH DAT

Jak již bylo zmíněno v *Úvodu*, snažili jsme se vybírat takové respondenty, jejichž osoby by byly dle svého věku, pohlaví a společenského zařazení rovnoměrným přínosem do všech těchto hledisek dělení. Množství osob ve skupině je však více či méně odlišné od zbylých skupin téže roviny.

Nízké hodnoty ve srovnání jednotlivých skupin se objevují u věkového rozdělení respondentů a u rozdělení dle společenského zařazení se nevyskytují téměř žádné rozdíly.

Jinak je tomu u rozdělení osob dle pohlaví, v němž dominují ženy nad muži (o 54,2% méně mužů). Nabízí se tedy otázka, zda by nebylo vhodnější zaměřit se nikoli na početní shodu osob v obou skupinách ale na poměr mezi skutečným počtem mužů a žen v rámci celých Strakonice a vycházet tak z tohoto poměru. Přestože však máme doloženo, že ve Strakonici opravdu trvale žije méně mužů (o 5,9% méně mužů), je tento poměr nesrovnatelný s naším, který je značně zvýšený.

Ačkoli komunikativnost závisí na mnoha již dříve zmíněných faktorech, lidé obecně nejsou zvyklí mluvit sami déle než pár minut. Proto mohou znít některé monology kostrbatě a být provázeny častými pauzami.

Na ženy je například nahlíženo jako na upovídanejší pohlaví a také všechna označení vztahující se k „ukecanosti“ jsou ženského rodu. Užívají se pojmenování jako „drbna, klepna, pavlačová bába, slepičí prdelka“. Opačné pohlaví však může ženy snadno předstihnout. Z analyzovaných monologů všech respondentů tvoří muži menšinu, a ačkoli jsou v menšině značné, najdou se mezi nimi tací, kterým „ta huba jede“. Spíše lze ale říci, že v naší sledované oblasti jsou schopnější vést monolog zejména ženy, zatímco mužům to činí obtíže. Musíme mít ovšem na paměti, že spontánní projev některých mužů může být ovlivněn osobou ženy jako posluchačky a v tomto případě velmi závisí na vztahu mezi dotyčnými osobami více než u komunikantů stejného pohlaví.

ZÁVĚR

Práce se zabývá stylistickou stránkou prostěsdělovacích komunikátů. Hlavním cílem bylo zhodnotit, nakolik se jevy typické pro spontánní komunikaci v projevech vyskytují, jak a jestli vůbec se jejich množství v rámci jednotlivých částí výstavby prostěsdělovacích komunikátů mění s ohledem na věk respondentů, jejich pohlaví a společenské zařazení, čímž máme na mysli rozdělení respondentů na studující a osoby s již ukončeným vzděláním, u nichž zohledňujeme nejvyšší dosažené vzdělání.

Obecné informace jsou sděleny v *Předmluvě*, jež funguje jako myšlenková základna. Ta se zabývá češtinou obecnou a spisovnou, faktory ovlivňujícími vyjadřování a komentuje také způsob přepisu komunikátů. V návaznosti na ní se *Teoretická část* zaměřuje na samotný prostěsdělovací styl, především na jeho vymezení, funkce i charakteristické znaky se způsoby výstavby komunikátů daného stylu.

Dané poznatky jsou následně uplatněny v praktické části nazvané *Jazykověstylistická analýza textů* na všechny komunikáty. Jedná se o monologické části vytržené z dialogů 35 mluvčích. Jelikož byla záměrem práce analýza neformálních komunikací, nebyl souhlas s nahráváním vyžádán před hovorem ale až po jeho skončení, a proto neměli autoři promluv šanci ani důvod svůj projev jakkoli stylisticky vylepšovat. Výběr mluvčích byl ovlivněn nejen jejich schopností komunikovat a vytvořit tak monology v rozmezí 2 - 4 minut, ale také snahou naplnit jednotlivé skupiny co nejvíce shodným počtem osob.

Takto získaný materiál, mající primárně formu nahrávek a sekundárně podobu psanou, je tedy rozdělen na skupiny dle věku, pohlaví a společenského zařazení mluvčích, a analyzován v rámci vzniklých skupin z hlediska kompozičního, hláskoslovného, tvaroslovného, syntaktického a lexikálního. Veškeré závěry jsou podloženy statistickými údaji o průměrnosti výskytu jevů tvořícími základ práce.

Jelikož je praktická část založena zejména na číselných hodnotách a průměrnosti ve výskytu jednotlivých jevů u skupin osob, obsahují *Přílohy* nejen vybrané přepisy komunikátů, ale také údaje z Českého statistického úřadu a tabulky s grafy vycházející ze všech komunikátů. Hodnoty v tabulkách dokládají množství konkrétních jevů u konkrétních osob a grafy znázorňují množství jevů u skupin osob.

Potvrdilo se, že jednotlivé skupiny využívají odlišné množství mluvenostních prostředků, a bylo zjištěno, že souhrnně se nejnížší počet vyskytuje u studujících žen

v období dospívání, zatímco nejvíce prvků se objevuje u vysokoškolsky vzdělaných mužů v období stáří:

Z hlediska **věku** patří projevy, v nichž se nachází nejméně jevů charakteristických pro spontánní projevy, osobám ve věku stáří (prům. 188,8 jevu na os.), a projevy s nejvyšším počtem jevů pak náleží dospívajícím (prům. 143,4 jevu na os.). Osoby zařazené do období stáří provází malá slovní zásoba, od níž se odvíjí nadměrné opakování slov namísto synonymních vyjádření. S tímto opakováním se však v jejich projevech objevuje více jevů hláskoslovných, a jelikož mají tyto lidé větší potíže se vyjádřit a častěji ztratí nit svého vyprávění, vyskytují se u nich ve zvýšené míře také nedokončené motivy s chaotickými skoky. Dále své verbální projevy obohacují více než jiné skupiny citacemi cizí a vlastní řeči, jimiž nejen vtáhnout posluchače do děje více než pouhými parafrázemi ale také si doslovným opakováním cizích slov pomáhají při vyjadřování.

V rámci dělení respondentů dle **pohlaví** se nejvyšší množství jevů vyskytuje u mužů (prům. 174,8 jevu na os.), zatímco u žen se objevují v míře menší (prům. 172,5 jevu na os.). Pánové často využívají kvůli jejich účinku na posluchače příklady, prostřednictvím kterých doplňují hlavní motiv i několika vedlejšími. Slouží jim nejen ve snaze přiblížit dané téma adresátovi nebo ho pobavit ale také v úsilí vypadat před ním lépe a vytvořit tak lepší obraz sebe sama. Naopak citace cizí a vlastní řeči a expresivní prostředky se v jejich projevech objevuje v menší míře nežli u žen, pro něž je typický citový přístup k pronášeným skutečnostem a s ním související zvýšené užívání zmíněných jevů.

V kategorii poslední, v rozdělení osob dle **společenského zařazení** užívají nejvíce jevů vysokoškolsky vzdělané osoby (prům. 194,7 na os.) a nejméně studující (prům. 156,8 jevu na os.). Studujícím pobyt ve škole, s nímž je úzce spojený projev hodnocený nejen učiteli ale i ostatními žáky či studenty, dopomáhá k lepším jazykovým schopnostem. Dosud trvajícím spojením se školou má tedy příznivý vliv na spontánní verbální projev. Nejvíce mluvenostních prostředků užívají osoby vzdělané vysokoškolsky. Ty však vykazují nejvyšší četnost pouze kvůli schopnosti vyjadřovat se monologicky v delších časových úsecích. Nejdlejší získané komunikáty patří právě jim. Mají tedy více prostoru k využití vyššího množství jevů.

Taktéž se potvrdilo, že mluvčí přednostně kladou ve spontánních konverzacích důraz na obsahovou stránku. Snaží se sdělit nějakou informaci a záleží jim více na jejím obsahu nežli na jazykové formě, kterou ji předávají.

Jelikož tak mluvčí využívají prostředky typické pro spontánní verbální projev, věnují se nevědomky spíše obsahové stránce. Přenos informací je tedy rychlejší a uvolněnější. Přesto se vyskytují lidé, kteří se nad formou své mluvy nezamýšlejí, protože mají spisovný jazyk zautomatizovaný natolik, že jej užívají běžně. Také u těch však lze najít nespisovné tvary a postupy. V běžném hovoru ani za uvědomělé snahy autora mluvit spisovně je nepravděpodobná absence čehokoliv nespisovného.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

ČECHOVÁ, M. et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: ISV, 2003. 342 s. ISBN 80-86642-00-3.

ČECHOVÁ, M. et al. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. a MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČMEJRKOVÁ, S. a HOFFMANNOVÁ, J. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2011. 491 s. ISBN 978-80-200-1970-7.

HAVRÁNEK, B. a JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. 4. vyd. Praha: SPN, 1981. 568 s.

HOFFMANNOVÁ, J., ed. a MÜLLEROVÁ, O., ed. *Čeština v dialogu generací*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007. 455 s. ISBN 978-80-200-1549-5.

CHLOUPEK, J. et al. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha: SPN, 1991. 294 s. ISBN 80-04-23302-3.

JAKLOVÁ, A., ed. *Člověk - jazyk - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference konané u příležitosti životního jubilea prof. PhDr. Jana Kořenského, DrSc.: České Budějovice 18. - 22. září 2007*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7394-075-1.

JAKLOVÁ, A., ed. *Komunikace - styl - text: sborník z mezinárodní lingvistické konference: České Budějovice, 20. - 22. září 2005*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky, 2006. 258 s. ISBN 80-7040-819-7.

JAKLOVÁ, A. *Mluva mládeže v jižních Čechách*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 1979. 84 s.

NOVÝ, I. a SCHROLL-MACHL, S. *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání: česko-německá*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2007. 161 s. ISBN 978-80-7261-158-4.

PARKAN, F. et al. *Přehled učiva k maturitě. Společenské vědy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. 215 s. ISBN 80-7168-970-X.

Příruční mluvnice češtiny. 2. vyd. Praha: NLN, 2008. 799 s. ISBN 978-80-7106-980-5.

Slovníky

BEČKA, J. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. 431 s.

ČERVENÁ, V. et al. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání*. 4. vyd. Praha: Academia, 2006. 647 s. ISBN 80-200-1446-2.

HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. 1. vyd. Ostrava: Profil, 1988. 189 s.

KRAUS, J. et al. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

MARTINCOVÁ, O. et al. *Nová slova v češtině: slovník neologismů*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 356 s. ISBN 80-200-0640-0.

Periodika

GREPL, M. Ještě k funkci záměrného opakování ve výstavbě promluvy. *Naše řeč* 51, 1968, s. 77-82. ISSN 0027-8203.

GREPL, M. O funkci záměrného opakování částí výpovědi ve výstavbě promluvy. *Naše řeč* 50, 1967, s. 77-87. ISSN 0027-8203.

KOLÁŘOVÁ, I. Některé významy a funkce slova *to* v souvislých textech. *Naše řeč* 83, 2000, s. 193-194. ISSN 0027-8203.

MÜLLEROVÁ, O. K syntaxi nepřipravených souvislých mluvených projevů (Přídavné výrazy a konstrukce). *Slovo a slovesnost* 27, 1966, s. 118-126. ISSN 0037-7031.

Internetové zdroje

Český národní korpus - Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

ČERMÁK, F. *Obecná čeština: je součástí české diglosie?* Dostupné na:
<<http://www.korpus.cz/stahni.php>>.

SCHMIEDTOVÁ, V. *Obecná čeština v korpusu ORAL2006*. Dostupné na:
<<http://www.korpus.cz/stahni.php>>.

WACLAWIČOVÁ, M. *Zásady přepisu pro korpus ORAL2008*. Dostupné na:
<<http://www.korpus.cz/ORAL2008pravidla.php>>.

Český statistický úřad - Sčítání domu, lidí a bytů 2011

Dostupné na: <<http://czso.cz/>>.

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR - Internetová jazyková příručka

Dostupné na: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

SEZNAM PŘÍLOH

- I. Seznam respondentů
- II. Přepis pěti mluvených komunikátů
 1. Lenka V. - obd. dospívání, žena, student
 2. Jan H. - obd. mladší dospělosti, muž, student
 3. Jiří Ž. - obd. střední dospělosti, muž, vysokoškolské vzdělání
 4. Drahomíra P. - obd. pozdní dospělosti, žena, vysokoškolské vzdělání
 5. Helena S. - obd. stáří, žena, středoškolské vzdělání
- III. Data z Veřejné databáze Českého statistického úřadu
 1. Obyvatelstvo podle věku (tabulka)
 2. Obyvatelstvo podle pohlaví a rodinného stavu (tabulka)
 3. Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání (tabulka)
- IV. Tabulky s jednotlivými osobami a číselnými hodnotami a grafy znázorňující průměrné množství jevů u jedné osoby dané skupiny
 1. z hlediska věku respondentů
 - a) Kompozice dle věku (tabulka a graf)
 - b) Hláskosloví dle věku (tabulka a graf)
 - c) Morfologie dle věku (tabulka a graf)
 - d) Syntax dle věku (tabulka a graf)
 - e) Lexikum dle věku (tabulka a graf)
 2. z hlediska pohlaví respondentů
 - a) Kompozice dle pohlaví (tabulka a graf)
 - b) Hláskosloví dle pohlaví (tabulka a graf)
 - c) Morfologie dle pohlaví (tabulka a graf)
 - d) Syntax dle pohlaví (tabulka a graf)
 - e) Lexikum dle pohlaví (tabulka a graf)
 3. z hlediska společenského zařazení respondentů
 - a) Kompozice dle spol. zařaz. (tabulka a graf)
 - b) Hláskosloví dle spol. zařaz. (tabulka a graf)
 - c) Morfologie dle spol. zařaz. (tabulka a graf)
 - d) Syntax dle spol. zařaz. (tabulka a graf)
 - e) Lexikum dle spol. zařaz. (tabulka a graf)

PŘÍLOHY

I. Seznam respondentů

	osoby	věk	společenské zařazení	místo hovoru	počet řádků (při velikosti písma 12)
1.	<i>Pavlina M.</i>	15	studentka SŠ	škola	31
2.	<i>Aneta Ch.</i>	16	studentka SŠ	škola	21
3.	<i>Lenka V.</i>	18	studentka SŠ	škola	26
4.	<i>Michal P.</i>	18	student SŠ	škola	24
5.	<i>Drahomír K.</i>	18	student SŠ	škola	25
6.	<i>Ondřej H.</i>	19	student SŠ	škola	26
7.	<i>Eva P.</i>	23	pracovnice banky	park	33
8.	<i>Petra L.</i>	23	servírka	obývací pokoj	26
9.	<i>Jana F.</i>	24	studentka VŠ	vlak	35
10.	<i>Jan K.</i>	24	student VŠ	obývací pokoj	34
11.	<i>Jitka P.</i>	25	studentka VŠ	obývací pokoj	24
12.	<i>Lenka T.</i>	25	pracovnice banky	restaurace	31
13.	<i>Jan H.</i>	26	student VŠ	vlak	32
14.	<i>Tereza V.</i>	28	studentka VŠ	kavárna	34
15.	<i>Monika H.</i>	30	prodavačka	obchod	26
16.	<i>Petra M.</i>	35	holička	kavárna	22
17.	<i>Jiří Ž.</i>	37	pracovník banky	tělocvična	43
18.	<i>Daniela R.</i>	37	učitelka	kavárna	28
19.	<i>Richard R.</i>	40	policista	obývací pokoj	37
20.	<i>Jitka P.</i>	45	dělnice	obývací pokoj	40
21.	<i>Dagmara K.</i>	46	dělnice	kuchyně	35
22.	<i>Josef M.</i>	49	dělník	hřiště	22
23.	<i>Drahomíra P.</i>	49	dispečerka	kavárna	43
24.	<i>Pavla K.</i>	50	zdravotní sestra	obývací pokoj	31
25.	<i>Alena H.</i>	51	dělnice	obývací pokoj	32
26.	<i>Karel P.</i>	55	soukromý podnikatel	kuchyně	36
27.	<i>Vlastimil M.</i>	57	soukromý podnikatel	ulice	28
28.	<i>Tereza K.</i>	58	sekretářka	ulice	17
29.	<i>Hana Š.</i>	61	důchod - pracovala v Domově pro seniory	cukrárna	33
30.	<i>Marie P.</i>	62	důchod - bývalá prodavačka	obchod	19
31.	<i>Jitka S.</i>	69	důchod - bývalá dělnice	kuchyně	28
32.	<i>Karolína V.</i>	71	důchod - bývalá učitelka	obývací pokoj	62
33.	<i>Jaroslava T.</i>	72	důchod - bývalá učitelka	zahrada	31
34.	<i>Ivan T.</i>	74	důchod - bývalý dělník	zahrada	27
35.	<i>Helena S.</i>	75	důchod - bývalá dělnice	obývací pokoj	32

II. Přepis pěti mluvených komunikátů

1. Lenka V. - obd. dospívání, žena, student

Slečna Lenka V., 18 let, studentka SŠ

škola

tak já docela mam ráda adrenalinový sporty / se potápím skákala sem padákem (.) jezdím s tá- s tátou po horách a takle no / já sem teda skákala jenom jednou (..) a skákala sem v Příbrami / a bylo to takový jako že já sem se vůbec nebála paradoxně mně to přišlo úplně jako v pohodě byli tam lidi který z toho měli jako hroznou fóbii prostě měli fakt paniku v tom letadle / ale: já sem se tam jako s tím (...) tamtim člověkem se kterym sem byla v kontaktu jako normálně bavila (..) a pak (.) pak sme byli <v těch dveřích a von se mě ptá jesli skočíme salto a já prej co ((smích)) jaký salto?> / já sem třeba myslela že to je nákej jakoby jejich (.) náká jejich hantýrka nebo něco takovýho tak sme skočili normálně úplně jako salto / no a bylo to fajn no já sem si zaplatila i třeba jako: natáčení ka- na kameru a fotky takže z toho mam jako hezkou památku / no a taky se potápím / já sem byla nejhlobš štyřicetdva metrů ted'konc na Elbě a to už bylo takový jako nepříjemný / mně se třeba nejvíc líbí dyž je nákejch pětadvacet metrů tam je hezky teplo: sou tam krásný rybičky: a takle / ale v těch štyřiceti už je hrozná Zima / je tam TMA (..) skoro nic tam NEžije a pr- a je to vlastně takový jako že i (.) jak tam jako dlouho nemůžeš bejt že prostě ta ə ten vzduch strašně rychle ubývá a (.) jakoby víc decháš protože je to jakoby větší: námaha prostě pro to tělo / takže jako je to takový (..) už na hraně no: že to už se mi zas tolik nelíbilo / to asi jako fakt neni pro mě já spíš jako radši se koukam na ty ryby a (...) / sme byly na tej Elbě (.) no: (..) přes dva tejdny a z toho prostě sme měli třeba nákejch (..) ŠTRnácet ponorů / a vlastně skoro na každym byla náká muréna a (...) / a taky tam sou mořský <hovna> ((smích)) / <ty sou takový strašně vošklivý (.) já nevím jak to nazvat takový ta- takovej jako podlouhlej tvar to má vypadá to prostě jak velký hovno> ((smích)) / a vůbec se NEhejbe prostě to leží tak na tom dně a když se to začne (.) ə nějak jakoby (...) když to (.) když to začneš prostě: TRÁpit nějak jo šahat na to prostě někam to HÁzet nebo takle tak z toho začne <vytryskávat taková bílá tekutina> ((smích)) / <strašně nechutný> / sem k tomu měla úplně VODpor / to je prostě jako živočich ale v- vono se tomu říká hovno / ono se tomu ono to má jakoby (.) JInej název ale (.) mořský hovno se tomu říká jako takle laicky no že to docela fakt vodpovídá

2. Jan H. - obd. mladší dospělosti, muž, student

Pan Jan H., 26 let, student VŠ

vlak

já sem chodil na ping pong (.) tři semestry / my sme to měli na: (..) na stadionu (.) fotbalovym a pak sme jezdili do Vrbnýho / to byla VODporná hala / to bylo strašný sem myslel že nám to spadne na hlavu / vidělas tam tu díru ve stropě? / já nevím na který to je (.) na kterym háčku to je / normálně díra jak (..) KRÁva (.) zvohybaný trubky dolu / a Michal právě nám (.) nám říkal že (...) že tam malovali (.) dole (...)

a nákej dělnas co byl nahoře v patře nevim proč vzal krumpáč (.) říznul do tý podlahy a propad skrz ((smích)) / <takže tam malovali ne (.) a spad tam chlap najednou> ((smích)) / <tak ho vodvezli a maj tam díru> / tak nevim jak s tou rekonstrukcí pokročej teda aby se to eště neprotáhlo / mam pocit že tam něco snad jako bylo s podlahou (.) tam něco prostě vyčnívalo a von se rozhod že to tím krumpáčem srovná / <a říz do toho tak vtipně že (.) že šel i s tím no> ((smích)) / a pak v Praze sem cvičil taky aerobic / sme museli no to víš že bych tam dobrovolně nešel / no bavilo mi to hrozně / přišla taková ženská (..) přesně takle si představuju ženský v armádě / ta: ta měla ruce jako já mam NOhy / přišla (...) pustila takovou STRAŠnou muziku ale STRAŠnou pr- a vona eště točila jedno cédéčko c- celej rok tyjo / furt / á: / mě už ta muzika tak strašně vadila že (...) / to bylo hrozný / no a cvičba / měli sme to hodinu pak sme měli druhou hodinu plavání / <to sme napadali do tý vody úplně v prdeli> ((smích)) / dycky říkala jak to neska dáme takový relaxační jenom a (...) / eště my sme měli takovou hrozně dobrou ženskou na to plavání / ta druhá skupina měla CHLApa (..) to byl (.) to byl KOlosální magor / ten měl asi stodvacet kilo / a von pak prej v půlce semestru umřel protože dostal infarkt / von se dycky strašně nasral (.) von byl hroznej cholerik (.) zrudnul začal strašně řvát (...) / tak říkali že dostal infarkt / nó my třeba (...) dycky (.) von dal plavat náký bazény pak museli vylízt (.) a von dycky dával kontrolní votázky prej ve všech sportech co učil / jako ve stylu (.) jakej je světovej rekord na sto metrů kraula a tak / a když si to nevěděla tak si musela plavat navíc ((smích)) / tak tam všichni furt plavali ne / a: jednou právě tam přišli po tom aerobicu (..) von je nechal ((smích)) šlapat vodu se zvednutejma <rukama uprostřed bazénu> / <a jeden kluk se takle pomalu potopil ne> / <tak tam pro něj skákali tyjo> ((smích)) / <to po aerobicu nebylo zdravý jako> / to fakt ne / pak tam sme museli uplavat nákejch (...) asi šestnáct bazénů to bylo? / na nákej limit ale von byl takovej že to všichni jako dali / a (..) museli sme si to počítat sami ty (.) ty bazény / a já sem doplaval to dopočítal ne (.) plavali sme ve (.) po čtyřech / šestnáct (.) sách sem vona mi to pípla a ty tři zbylí plavali eště jednou / tak sem koukal teď jako jesli sem to POSral já nebo voni žejo / a vona (.) vona stála nade mnou a JEN je nech ((smích)) / <a ty tři hovada ty byli úplně vyřízený a dali si eště dva navíc> ((smích))

3. Jiří Ž. - obd. střední dospělosti, muž, vysokoškolské vzdělání

Pan Jiří Ž., 37 let, pracovník banky

tělocvična

prázdniny? / já už tohleto radši ani moc nehodnotim (.) mě zajímají ty věci který se teprve stanou co nejdřív a staly se nedávno (..) třeba včera sme byli na moc hezkym výletě (.) na Pancíři (.) celý den / tak sme si udělali hezkou procházku (.) suprový počasí (.) podzim na horách / ale šli sme jenom s Ivou Káťa ta na to neni / dcera jako ta moc s náma nechodí no / teď je jí šestnác a má úplně jiný zájmy / zajímají jí jazyky a cestování (.) no a byli sme v Itálii v létě (.) no a teď se chystá do FINSka v listopadu / my zase na příští rok plánujeme (.) jižní Francii ale že bysme to projeli na kole víš (..) to Burgunsko (.) Prováns (.) podívat se až do Andory na šp- na ty španělský hranice / takovym stylem večer do jakýho kempu přijedeš tam to zapíchněš (.) bez plánování prostě nákýho velkýho / je to docela dobrá pohoda (.) a z toho bejvají

nejlepší zážitky potom z tohohle co je neplánovaný jo / a i s autem je to pohoda / s ním sme jezdili dycky po celej Evropě sme byli i na Sicílii a (.) nemam s tím problém / řídím to sice sám všechno (.) je to mravenčí práce (.) ale co se dá dělat / Iva má taky řidičák ale (.) jezdí jenom když musí / teď se stalo (.) včera sme byli ve městě sme se stavili v Klatovech v obchodáku (.) a Iva teď přišla asi před půlhodinou a povídá já nemam platební kartu / já sem jí tam asi nechala / tak sme tam teď volali a normálně jí tam mají (.) tak teď si brala auto a jela do Klatov / no a vlastně to zjistila teď ve městě když platila že nemá kartu (.) a vzpomněla si že jí ASI včera nevytáhla z té čtečky / no tak sme tam teď volali a ta vedoucí říkala máte jí tady / <už na nic nečekala a jela do Klatov teď> ((smích)) / kupovali sme tam náskou barvu (..) glazuru (.) a Iva něco na kytičky / takovej přístřešek takovou boudičku si eště udělá než bude moc listí / hele ale já ti listí moc nehrabu (.) a to (.) normálně neska sem to dělal dopoledne SEkačkou / <vono ti to pěkně rozseká dáš to na kompost a je s tím pokoj> / ə ale neboj jinak Iva na volejbal chodit bude to jenom neska ta karta / s kotníkem už je dobrá ale koleno jí pobolívá spíš vod tý doby (.) dyž chodí dlouho / včera sem s ní udělal nákejch jednadvacet kilometrů a pak si stěžovala že cítí koleno no / vona s ním nic nemá to jenom prostě že jí to pobolívá / já teda doufam že s tím nic nemá / já dyž chodím sám tak chodím klidně těch třicet po tej Šumavě ale celej den ale (.) to jenom dyž sem sám / ale teď mam problémy se spaním (..) jak v tejdnu vstávám v těch půl šestý (.) tak já se nedokážu prostě vypnout vo víkendů já se vzbudím taky / a už neusnu / zrovna teď sobota neděle sem spal a v půl šestý sem vstával / pustím si televizi a koukam na zprávy nebo na něco / prej to je že člověk jako v podvědomí myslí pořád na práci víš ty problémy a vo tom víkendů že nedokáže vypnout a (...) / ale snažíme se vypnout tak že každej víkend někam jezdíme / já bych nejjezdil jako ty na jedno místo já bych to nechtěl / to je hrozná nuda jezdit pořád jenom na jedno místo / práce tam sice je ale (.) nikam se nepodíváš a nic nezažiješ jo / to já sem prostě zvyklej každej víkend někam vyrazit no (.) úplně ně- Jinam kde člověk eště nebyl / třeba teď jedeme do Velkýho Mederu (.) na čtyry dni to je na jižním Slovensku u Komárna (.) lázně (..) s celou partou celý ty čtyři rodiny co jezdíme pořád (.) kamarádi z vejšky tak se scházíme třikrát čtyrykrát do roka s rodinama / teď sme byli na Rodosu společně všichni (.) na dovolenej (.) a teď jedeme do toho Velkýho Mederu jak je ten státní svátek / tam máme náskou (.) přátelskou chatu jako vod práce víš takle jako vod firmy zajištěný / no a na advent sme si teď ə zajistili adventní zájezd do Londýna (.) tak jedeme na Vánoce do Londýna / všichni tři / je to asi na čtyři dni (.) je tam ten program že dopoledne třeba památky a vodpoledne máš volno deš si kam chceš / my už sme v Londýně dvakrát byli ale (.) dycky v létě ne nikdy takle na Vánoce

4. Drahomíra P. - obd. pozdní dospělosti, žena, vysokoškolské vzdělání

Paní Drahomíra P., 49 let, dispečerka

kavárna

holky ale víte co vůbec není ŠPATný? / jako ale nechá se to jíst teda doma protože jako já sem taková (.) ovíněná / ale normálně dáš (.) čokoládovej (..) nanukáč / běžnej / a vemeš si čokoládovej likér (.) pěkně vychlazeněj takle to zaleješ (..) <a SEžereš> / a pak můžeš jít spát ((smích)) / já mám ráda takhle to studený vokolo / já vždycky (.) sem poslední / ač nemam největší díl (.) buď mam stejně nebo trošku míň

(..) prostě (.) já jako zase (.) když už žrádlo tak si ho vychutnam / holky já sem (...) jak byla tenkrát sama doma měla sem takovej splín (..) všechno na mě padalo (.) a bylo tam půl nanukáče / ale pěknej / a pomaloučku takle sem lízala (.) já myslela že budu mít angínu / tady prostě sem to měla jako (.) mě to bolelo / tady prostě jako nákej led a knedlik / knedlik prostě / říkam ty vole / druhej den jako že bolí / říkam ale dyť jako když pomáčkla sem tak nikde jako nic / říkam ty vole co to je dyť si nikde nebyla (.) jó pak sem říkala jó děvče to bude ten nanukáč (.) tak takhle ne / takovýdle porce / ty hele a jednou sme si dali (..) to koupil nákej nanukáč ale takle v tej vaničce vono toho bylo skoro kilo / no a tak sme si to s tátou dali napůl že jo / já vždycky dyž takle to dostanu (.) tak sežeru nejdřív to (.) a pak dyž mi zbyde místo tak se něčím dožeru / protože dyž se najim a pak to tak to nejde (.) to je mi už zle moc / to je jako moc / takže já takle přijdu z práce a von už je teda jako najedenej že jo (.) von už čeká jenom na mě kda by mi uvařil tu kávu že jo (.) a něco dobrýho k tomu (...) a tak jako to / a říkam (.) mně je špatně / prostě toho bylo moc / <takle nemůžeme ŽRÁ> ((smích)) / u nás se vůbec všeobecně žere dost / dyž táta včera povídal že se začne šetřit ((smích)) tak povídám / a to vždycky řekne von jo (.) a je první kdo chce rohlík / hůdně / mně to vyhovuje já to taky tak chci teda / a když měl dovolenou (.) a já když sem se dostávala domu po šestej hodině tak už sem měla smůlu / v otevírací krám měl akorát dole (.) a to než tam dojdu tak bude mít stejně zavřeno / no tak sem se dos- dostala tak (.) že už sem doma neměla ani krajíc chleba jako / a von přijel domu a povídá (.) hele <co jíš> / a já povídám <dycky se tady něco najde> ((smích)) / hele a už se naučil jíst i takový zdravý věci jako třeba já sem si koupila abych vyzkoušela takový fit tyčinky / říkam vyzkouším zase aby měl člověk jako něco jinýho / tak sem to načala sem si namazala na chleba (..) to taky můžu? (.) jo: můžeš ale pozor je to zdravější tak aby se ti něco nestalo / a tak von to (...) / hele (.) normálně sem mu to nechala (.) protože dyž sem viděla jak mu to chutná chlapeci a nečekala sem to jako (..) tak já sem si namazala pomazánkový máslo / tatínkovi sem to nechala spapat / a nedávno (..) von ti chodil a teď přesně vidíš jak má mlsnou (.) že prostě něco / a nosil chleba a neví co by si tam jako dal na to / no tak sem se vobětovala zase sem si dala to uzený / sme koupili (.) dva takový špalky / ale fakt tak nádherný jo byla to (.) myslim že kejta (.) ale fakt tak nádherně poctivě (.) většinou to třeba koupíš a musíš to hlídat a pak to musíš za dva za tři dni uvařit protože by ti to jinak jako (...) no nechci říct úplně zplesnivělo ale takovýto začne se to prostě kazit / tak tohleto fakt vydrželo / tohle bylo fakt poctivý uzený / hele ale ZELÍ nikdy jako moc nejed / já si myslim že má takovej nákej problém jako babička (.) prostě (.) to trávení / von ho má rád ale já ho dělám do sladka tak von si dá (.) ale nijak to nepřehání / já zase spíš si dam víc zelí než knedlíků / on vobráceně (.) von těch knedlíků víc / a teďkon v tom (..) v tom bufetu prostě fakt si chválí jako že teda jako dobře vaří to / ale zelí tam nechce po zelí je mu blbě / říkal že ho dělaj takový jako do kysela a asi málo uvařený takový jako tuhý / a já si myslim že mu to prostě jako vadí že to nemůže strávit / tak si to přestal dávat / jako ho nejlí (.) nebo si veme jen tak jako že ochutná (.) anebo dyž maj špenát tak si to dá se špenátem / a já říkam tak Václave (.) co bys jed kdybysme tě nenaučili jíst ten špenát

5. Helena S. - obd. stáří, žena, středoškolské vzdělání

Paní Helena S., 75 let, důchod - bývalá dělnice

obývací pokoj

vo naší mladý nic nevím (.) əə nic neřikaji / to je ta jak potratila / zatím je dobrá zatím (.) je to v pořádku tak nevím / votěhotní nevtěhotní voni říkaj to jako dyž se to stalo tak musí vodpočnout asi / já bych taky byla ráda (...) no: (.) jenomže teď holt (.) BLBnou s těma jejich kravama <zasranejma> ((smích)) / a to nejsou (.) KRAvičky / to sou SAKra KRÁvy / to tě tě je veliký tendleten druh já nevím / a to (.) to je u nás / u- u nás mam pět krav a bejka černýho (..) to je (.) BEJK vopravdu bejk / to není BEJček to je BEJK (.) jo: / tam vůbec já nejdu / a Pavel dyž tam de (.) tak dycky de hledá a veme si tě takovej dvoumetrověj klacek a- aby měl v ruce aby ho moch ZAHnat / a hele tůdle sem tě jela (...) a (...) teďka (.) povídám zatracený svině voni sou na ratajně víš ty (.) KOzy (.) podlezly ty dra- ty: špagáty a na tu l- l- lo- louku tam voni tam je mívá ten B-k ty koně / no ale teď tam byli pryč (.) koně (..) tak tam byly já říkam vy svině já se na vás vyseru a jela sem / a: (...) kousek dál (.) eště i ovce aby se to nepletlo / povídám JĚžišmarjá vy ste dobytek / tak sem slezla (.) a teď sem začla nadávat a dycky kš: kš: kš: jo prostě a to / no: (.) jenomže (.) ovce (.) popolítly podle cesty A AŽ jako pod náš sad tam je taková zátočina (..) tak AŽ TAM dolítly (.) a zůstaly stát / na cestě / já říkam vy svině (.) zpátky nejdu / TO mě ani nenapadne / ale v tom se vozval bejk bú: / holky (..) von se vám rozlít von byl až takle dolejc tam pod jak my říkáme pod Křížem tam (.) co má tu louku co mu jí (.) Pavlovi (.) prdli k tomu / hele von se ti rozběch (..) a teď začel bučet / kdyby ste to viděly i ty kozy i ty ovce se ROZlítly pod ten špagát a už byly (...) / já říkam <ale sakra hele ty si je Umíš zase zahnat> / von začel jenom bučet a voni všechno to uteklo na tu louku naší / já povídám ahá: takle se na vás musí vy sviňáci / tak sem (.) přišla (.) a šla sem to hned nahlásit protože (.) říkam musím hned za Petrou (.) jo / no a vona to hlásila tomu otcí toho Pavla (..) a von ten Vašek jim to je (.) to je zlatej člověk dyž tam přídem už je to taky starej pán / už taky ne- von už je v důchodu von dělal taky tady (.) ale no to víš ale už jako co do utíkání taky už to už je taky mimo / všechno / vona taky vona ještě do- má dva roky a končí (.) jo: / už bude mít taky šedesát let / tak sem to šla vohlásit že (.) prostě byly venku (.) a: Vašek tam potom dojel (...) a: povídal (.) a už to bylo v s- už to bylo v klidu / ale musí k tomu bejkovi chodit (.) s tou holí nebo s takovým (.) əə jak sou takový ty gumový takový jako (...) hadice nebo něco takovýho takovej mají kus (.) aby ho mohli napálit a přes rypák / von má tady ten (.) to železo jo: (.) ten kruh (.) jenomže to víš za to to přivázaný není protože to bylo jako (.) jistič protože dyž si za to trhla tak von couval že to bolí / jo: tak to sem (.) to jako (.) to zvíře poslechne / no: a (.) povídal ne bylo to v pořádku dyž sem přišel bylo to tady v pořádku už

III. Data z Veřejné databáze Českého statistického úřadu

Obyvatelstvo podle věku
Strakonice (okr. Strakonice)

Období: 26.3.2011

			26.3.2011[1]	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelstvo celkem			23 096	23 800	24 705
v tom ve věku	0 - 14 let	celkem	3 145	3 842	5 644
		muži	1 574	1 969	2 894
		ženy	1 571	1 873	2 750
	15 - 64 let	celkem	16 133	17 076	16 751
		muži	8 067	8 377	8 223
		ženy	8 066	8 699	8 528
	65 a více let včetně nezjištěno	celkem	3 818	2 882	2 310
		muži	1 556	1 213	911
		ženy	2 262	1 669	1 399

[1] předběžné výsledky

zdroj: © Český statistický úřad, Veřejná databáze

Obyvatelstvo podle pohlaví a rodinného stavu

Strakonice (okr. Strakonice)

Období: 26.3.2011

		26.3.2011[1]	1.3.2001	3.3.1991
Muži celkem		11 197	11 559	12 028
z toho	svobodní	4 885	4 779	.
	ženatí	4 964	5 636	6 266
	rozvedení	1 017	804	.
	ovdovělí	306	294	.
Ženy celkem		11 899	12 241	12 677
z toho	svobodné	3 998	3 990	.
	vdané	4 975	5 693	6 322
	rozvedené	1 511	1 141	.
	ovdovělé	1 396	1 366	.

[1] předběžné výsledky

zdroj: © Český statistický úřad, Veřejná databáze

Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání

Strakonice (okr. Strakonice)

Období: 26.3.2011

		26.3.2011[1]	1.3.2001	3.3.1991
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		19 951	19 958	19 061
z toho nejvyšší ukončené vzdělání	základní vč. neukončeného	2 996	3 846	5 231
	střední vč. vyučení (bez maturity)	6 334	7 241	6 655
	úplné střední (s maturitou) a vyšší odborné včetně nástavbového	7 145	6 804	5 624
	vysokoškolské	2 464	1 819	1 468
	bez vzdělání	67	54	39

[1] předběžné výsledky

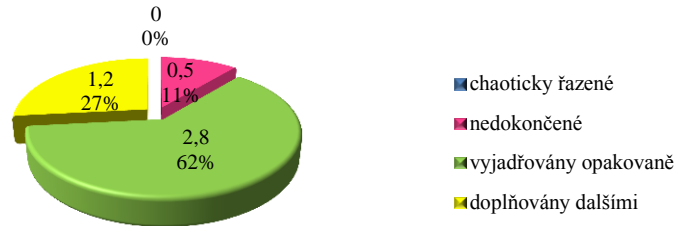
zdroj: © Český statistický úřad, Veřejná databáze

IV. Tabulky s jednotlivými osobami a číselnými hodnotami a grafy znázorňující průměrné množství jevů u jedné osoby dané skupiny

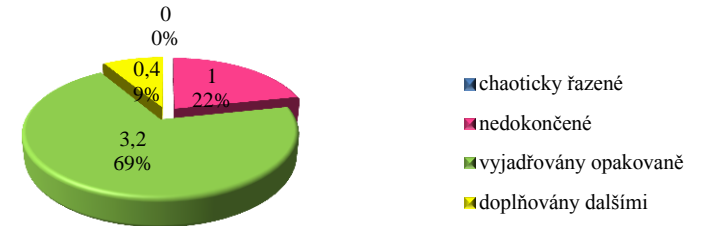
KOMPOZICE DLE VĚKU		věkové období	asociativní řazení	chaotické řazení	nedokončený motiv	vyjadřovány opakovaně	doplňovány dalšími	
1.	<i>Pavlna M.</i>	DOSPÍVÁNÍ (15 - 20 let)	ano			2		
2.	<i>Aneta Ch.</i>					3	1	
3.	<i>Lenka V.</i>				2	2		
4.	<i>Michal P.</i>					4	1	
5.	<i>Drahomír K.</i>				1	2	2 + 1	
6.	<i>Ondřej H.</i>					4	2	
1.	<i>Eva P.</i>	MLADŠÍ dospělost (21 - 30 let)			1 ale našla	3		
2.	<i>Petra L.</i>					2		
3.	<i>Jana F.</i>					2		
4.	<i>Jan K.</i>					3		
5.	<i>Jitka P.</i>				1	5		
6.	<i>Lenka T.</i>					5	1	
7.	<i>Jan H.</i>				3	2	3	
8.	<i>Tereza V.</i>				2	4		
9.	<i>Monika H.</i>				2	3		
1.	<i>Petra M.</i>	STŘEDNÍ dospělost (31 - 45 let)			5	4	1	
2.	<i>Jiří Ž.</i>			2	1	4	1 + 1 + 3	
3.	<i>Daniela R.</i>				3	2		
4.	<i>Richard R.</i>				4 + 1 ale našel	2 + 3	1	
5.	<i>Jitka P.</i>			1	2	2 + 3		
1.	<i>Dagmara K.</i>	POZDNÍ dospělost (46 - 59 let)			2	1	2 + 2	3
2.	<i>Josef M.</i>				1	3	3	4
3.	<i>Drahomíra P.</i>				1	3	5	3
4.	<i>Pavla K.</i>					1	3	2
5.	<i>Alena H.</i>					3 + 3		
6.	<i>Karel P.</i>			1	2	4		
7.	<i>Vlastimil M.</i>			1	5 + 1 znovu lépe	3	2	
8.	<i>Tereza K.</i>				1	4		
1.	<i>Hana Š.</i>	STÁŘÍ (od 60 let)		1	1 + 2 znovu lépe	3		
2.	<i>Marie P.</i>				1	5		
3.	<i>Jitka S.</i>			1	6	4	1	
4.	<i>Karolína V.</i>				4	6		
5.	<i>Jaroslava T.</i>			1	4	2 + 4		
6.	<i>Ivan T.</i>			1	3 + 1 ale našel	3	2	
7.	<i>Helena S.</i>			2	1	4	1	

KOMPOZICE DLE VĚKU

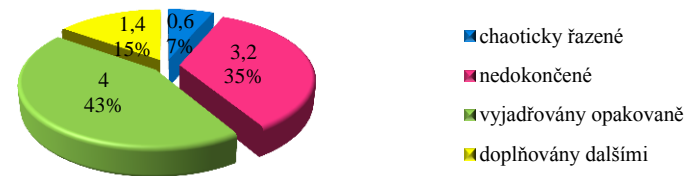
Dospívání 1 osoba

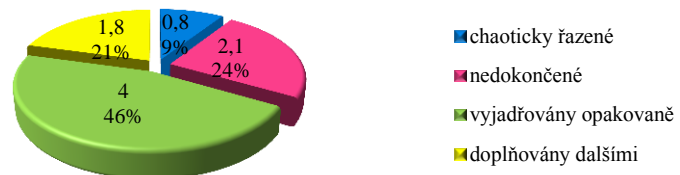
Mladší dospělost 1 osoba

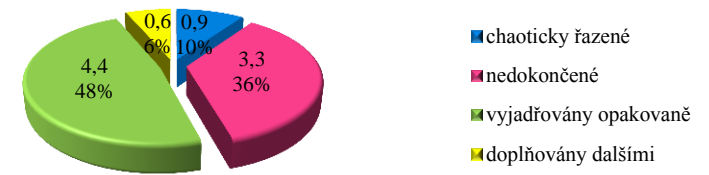
Střední dospělost 1 osoba

Pozdní dospělost 1 osoba

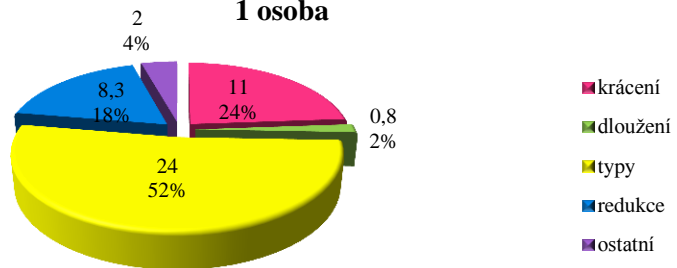
Stáří 1 osoba

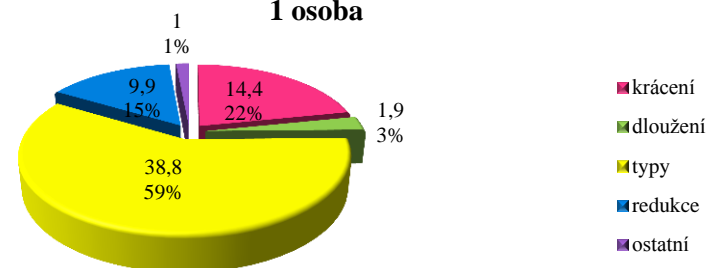
	HLÁSKOSLOVÍ DLE VĚKU	věk. období	kvantitativní		typy						redukce								ostatní				
			krácení	dloužení	bejt	dobrej	mlíko	dobrý	é-ý- ej	protet. v	hiát. j	ňáký	dycky	dyž	dyby	dyř	jesli	keryj	páč	takle	ostatní redukce	samohl. změny	tadle
1.	<i>Pavčina M.</i>	DOSPÍVÁNÍ (15 - 20 let)	19		1	6		7		2	1	2				4	1		1	1		4	2
2.	<i>Aneta Ch.</i>		4			2		5		3	1	1							1	2			
3.	<i>Lenka V.</i>		12		4	7		13	1	5		5		1		1			4				3
4.	<i>Michal P.</i>		18	3	2	4		12		4		1	1	4						7		2	
5.	<i>Drahomír K.</i>		2		2	8		4		9	5								1	3			1
6.	<i>Ondřej H.</i>		11	2	2	6		7	3	16	2	1		6		1			1				
1.	<i>Eva P.</i>	MLADŠÍ dospělost (21 - 30 let)	16	3		7		8	1	13	4	2	1					6	1			2	
2.	<i>Petra L.</i>		25			6		13		1	3	11				2			3	2		3	
3.	<i>Jana F.</i>		25	3	2	6		10	1	15	16	1		1		3						1	1
4.	<i>Jan K.</i>		10	2	7	14		26		11	3	16		1					3				1
5.	<i>Jitka P.</i>		15	3	2	2		8		12	2			1		1				3			
6.	<i>Lenka T.</i>		9		1	9		15	3	4		2	1	6					2				
7.	<i>Jan H.</i>		14	3		12	1	13		17	5	2	3			1			2	2			
8.	<i>Tereza V.</i>		5	3	1	4		18	2	11	4	3		2					1				
9.	<i>Monika H.</i>		11		1	10		10		15		1		1	1				1				1
1.	<i>Petra M.</i>	STŘEDNÍ dospělost (31 - 45 let)	28			4		6		18	2	1	1	4					1		2	3	
2.	<i>Jiří Z.</i>		21	7	3	7		17	3	8	3	4	2	3					2	2		1	3
3.	<i>Daniela R.</i>		17			1		12		10	2			3		1			1	5		1	1
4.	<i>Richard R.</i>		13	3	4	8		9		8	2			9		1			6	5	1	14	
5.	<i>Jitka P.</i>		35	1	4	4		7	1	22	2		1	1		2				2	4	1	
1.	<i>Dagmara K.</i>	POZDNÍ dospělost (46 - 59 let)	17	3	1	7		7		17	1	1		3	1				5	1	3	3	
2.	<i>Josef M.</i>		6			3	2	8	2	8	4			3					2		1	11	
3.	<i>Drahomíra P.</i>		34	3	1	13		19	2	14		3	1	6		2			6	2	2	3	
4.	<i>Pavla K.</i>		20	2	2	5		1		13	1		1	4	3		1	1	4	4			
5.	<i>Alena H.</i>		22	2	1	5		9		12	2			4	2	1				3		2	
6.	<i>Karel P.</i>		12		1	5		10		20	2	1		2		2			8	2	2	3	
7.	<i>Vlastimil M.</i>		23	3	1	2		9		10	3	1		6		1						7	1
8.	<i>Tereza K.</i>		11	4	1			7	1	14	2									2	7		
1.	<i>Hana Š.</i>	STÁŘÍ (od 60 let)	15			1		18		3	3	2		3					3			3	
2.	<i>Marie P.</i>		22	4	1	2		4		10	2										1	1	
3.	<i>Jitka S.</i>		23	3	2	3		8	1	11	6	1	2	2		1			1	2	2	1	
4.	<i>Karolína V.</i>		27	11	3	24		10	5	44	8	2	1	2					2	3		4	
5.	<i>Jaroslava T.</i>		18	5	1	7		7	2	9	2	3		2		3			2			2	
6.	<i>Ivan T.</i>		34	3	4	3	1	6		21	2	1		5		1	2		1	4		3	1
7.	<i>Helena S.</i>		29	6	7	6		8		26	3			2	5				2	4	2	2	

HLÁSKOSLOVÍ DLE VĚKU

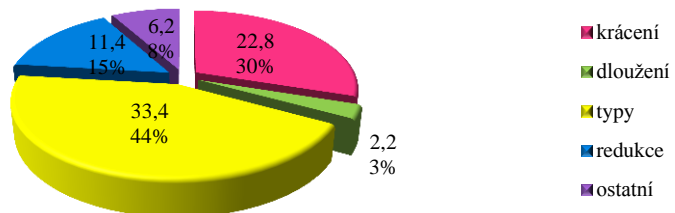
Dospívání 1 osoba

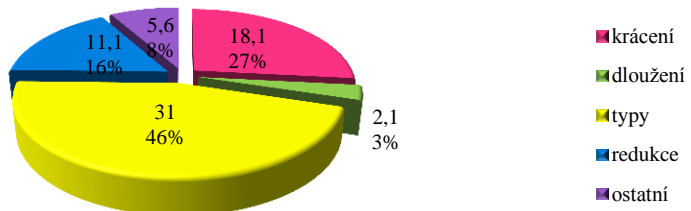
Mladší dospělost 1 osoba

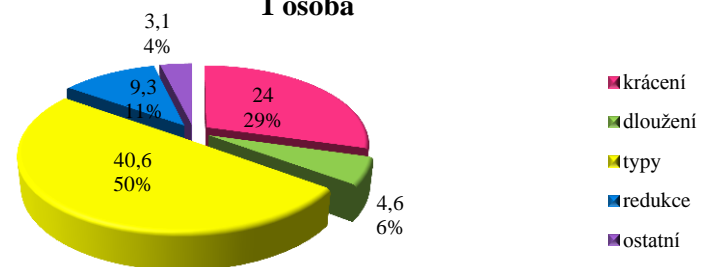
Střední dospělost 1 osoba

Pozdní dospělost 1 osoba

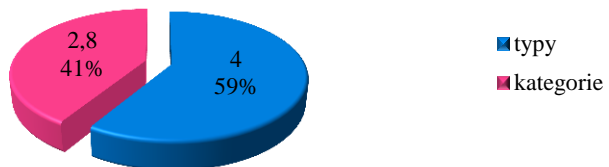

Stáří 1 osoba

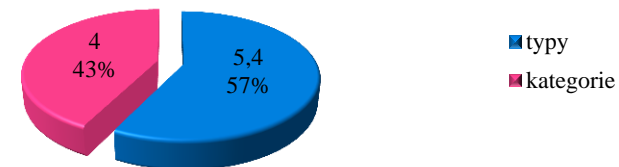

MORFOLOGIE DLE VĚKU		věk. období	7. p. pl.	1. p. pl. rodu muž. živ. a střed.		záměna 2. a 3. pádu v sg.		shoda s neutry v pl.	kondicionál. tvary	zjednoduš. l-ového přičestí	redukce prez. koncovek	redukce inf. koncovky -t	kmen. příp.	záměna čísla či třídy
			konc. -ma, s dětma	konc. -ý, mladý muži	konc. -y, ty hovada	bavilo mi to	čtyry	konc. -y, děvčata šly	1. a 2. os. sg. i pl. -bysem	v přét. a kondic. u muž. rodu - on řek	v 1. a 3. os. pl. - nesem, maj	říc	příč. činné sloves vzoru tisknout - tisknul	oni ví, spočtu
1.	Pavlna M.	DOSPÍVÁNÍ (15 - 20 let)	3		2						2			
2.	Aneta Ch.		2	1										
3.	Lenka V.			5	1									
4.	Michal P.		5							3				
5.	Drahomír K.		1	1	1		1			1	4			2
6.	Ondřej H.		1							3	1			1
1.	Eva P.	MLADŠÍ dospělost (21 - 30 let)		1	1						2		1	
2.	Petra L.		5								3			
3.	Jana F.		2	2			1							
4.	Jan K.		3	4	7			1			3			
5.	Jitka P.			3	3			3	1		1			1
6.	Lenka T.		2	1		1			4	3				
7.	Jan H.			1	3	1				4	1		2	
8.	Tereza V.		4		3						3	1		
9.	Monika H.			1						2				
1.	Petra M.	STŘEDNÍ dospělost (31 - 45 let)		1										
2.	Jiří Ž.		2				2		1					
3.	Daniela R.		5							1				
4.	Richard R.		4		2	1			2	1	7			
5.	Jitka P.		6		3						2		1	
1.	Dagmara K.	POZDNÍ dospělost (46 - 59 let)	4	1		3			3	2	1			
2.	Josef M.								1		1		1	
3.	Drahomíra P.								1	2	2			
4.	Pavla K.		5						1	1	1			
5.	Alena H.			1	2				2	4	1			
6.	Karel P.		1	3	1			1	1	5			1	
7.	Vlastimil M.		4			1			2	2	1			
8.	Tereza K.			1							2			
1.	Hana Š.	STÁŘÍ (od 60 let)		2	5				1		1			
2.	Marie P.		1			2								
3.	Jitka S.										1	1	1	
4.	Karolína V.		7	2	3		1		2	1				
5.	Jaroslava T.									1	1			
6.	Ivan T.		1	1	3				2					
7.	Helena S.		3							1	2			

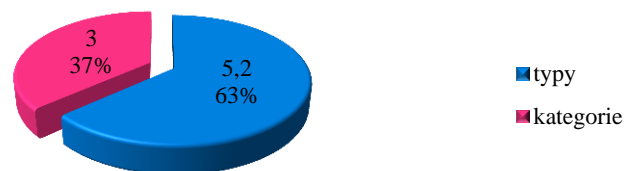
**Dospívání
1 osoba**

**Mladší dospělost
1 osoba**

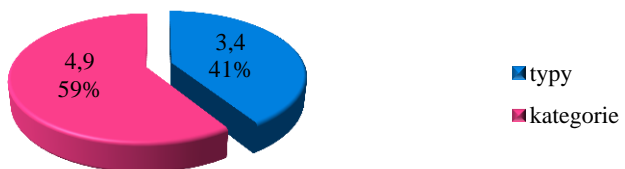

**Střední dospělost
1 osoba**

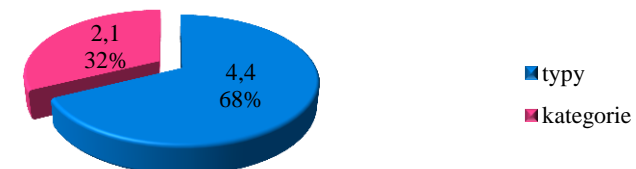

MORFOLOGIE DLE VĚKU

**Pozdní dospělost
1 osoba**

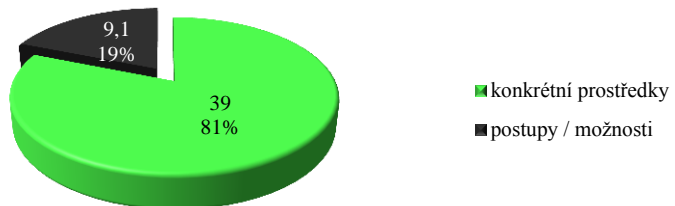
**Stáří
1 osoba**

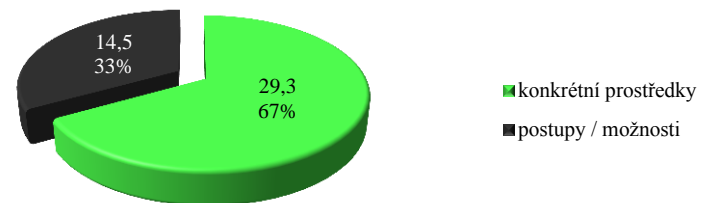
SYNTAX DLE VĚKU		věk. období	nadbytečný přívlastek (ukaz. zájm.)	dvoji vyjádření podmětu	polysémantické spoj. prostředky	významově nevyhraněné prostředky	aditivnost	syntaktické konstrukce	parenteze	pleonastičnost	korektury a rektifikace	elipsa	citace cizí a vlastní řeči
			<i>ten dům</i>	<i>ona mamka</i>	<i>jako, když, že, co</i>	<i>teda</i>	dodatečně připojené vět. členy	apoziopeze (neukončená výpověď)	(vsuvky)	(nadbytečnost)	(opravy a zpřesnění)	(výpustka)	
1.	<i>Pavlina M.</i>	DOSPÍVÁNÍ (15 - 20 let)	21	1	8	33	2		2	2	2	3	1
2.	<i>Aneta Ch.</i>		3		6	7	2			3	1	1	
3.	<i>Lenka V.</i>		9		10	27	2	3		1	1		1
4.	<i>Michal P.</i>		6		8	3	2	2			3		1
5.	<i>Drahomír K.</i>		14	1	14	11	4	2	1	1	3	2	1
6.	<i>Ondřej H.</i>		10		15	27			1	1	3		
1.	<i>Eva P.</i>	MLADŠÍ dospělost (21 - 30 let)	9		7	10	2	1	3	2	2		5
2.	<i>Petra L.</i>		11		5	14	2		1	4	2	1	4
3.	<i>Jana F.</i>		6		8	17	4	1	2	2		3	8
4.	<i>Jan K.</i>		14		12	13			3	2	5		
5.	<i>Jitka P.</i>		7		5	5		1	1	2	5	1	7
6.	<i>Lenka T.</i>		20		8	7	1	2	3	2	2		1
7.	<i>Jan H.</i>		11	1	14	8	1	3	2	2	1	1	1
8.	<i>Tereza V.</i>		15		7	12	3	2	5	5	5		
9.	<i>Monika H.</i>		7		6	5		2	4	1	3		3
1.	<i>Petra M.</i>	STŘEDNÍ dospělost (31 - 45 let)	2		10	17	2	5	2	4			5
2.	<i>Jiří Ž.</i>		16	1	16	10	2	1	6	3	3	1	
3.	<i>Daniela R.</i>		8		13	8	1	3	5	1		1	5
4.	<i>Richard R.</i>		9		17	21	2	5	3	1	1	1	3
5.	<i>Jitka P.</i>		16		12	2	1	4	4	3	2		10
1.	<i>Dagmara K.</i>	POZDNÍ dospělost (46 - 59 let)	5	1	13	11	1	2	2	4			2
2.	<i>Josef M.</i>		15		9	2		4			3		
3.	<i>Drahomíra P.</i>		9		22	39	5	1	3	2	2	2	6
4.	<i>Pavla K.</i>		7	2	13	11	4	2	4	2		1	9
5.	<i>Alena H.</i>		6	1	15	13	1		4	2	1		8
6.	<i>Karel P.</i>		19		9	26	2	2	6	4	4		1
7.	<i>Vlastimil M.</i>		4		12	3	1	4	1	1	3		6
8.	<i>Tereza K.</i>		4	1	5	5	1	1			3	1	3
1.	<i>Hana Š.</i>	STÁŘÍ (od 60 let)	3		28	10	1	3	2	1	2		3
2.	<i>Marie P.</i>		4		3	1	1	2					6
3.	<i>Jitka S.</i>		10		7	1	1	8	4		2	1	2
4.	<i>Karolína V.</i>		32		19	22	2	4	7	2	9		11
5.	<i>Jaroslava T.</i>		18		19	17	2	4	4		2		4
6.	<i>Ivan T.</i>		5		25	1	1	5	2	1	1		6
7.	<i>Helena S.</i>		19		9	7	3	2	2	2	3		8

SYNTAX DLE VĚKU

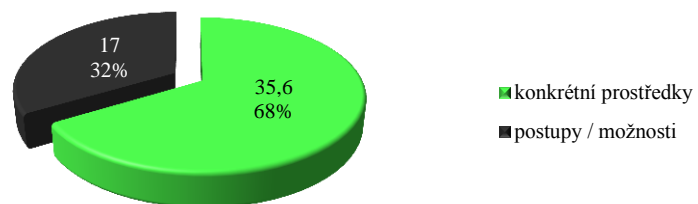
Dospívání 1 osoba

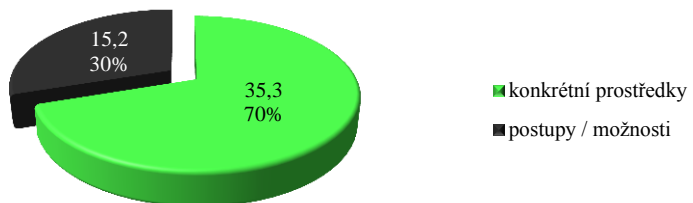
Mladší dospělost 1 osoba

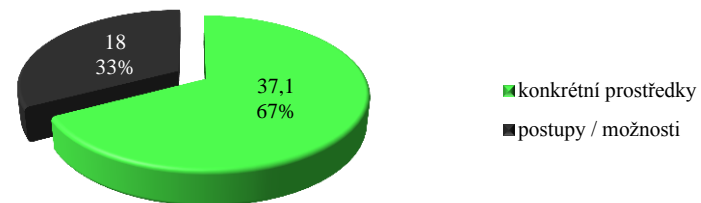
Střední dospělost 1 osoba

Pozdní dospělost 1 osoba

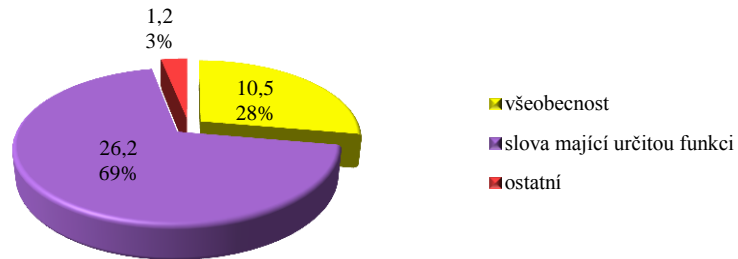
Stáří 1 osoba

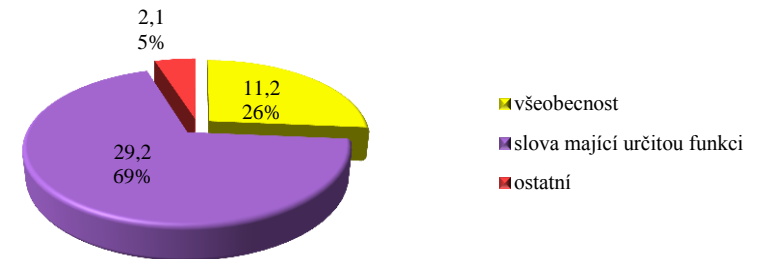
		všeobecnost ve vyjadřování	parazitní slova	kontaktní slova	expresivní prostředky	frazeologismy	částice a citoslovce
LEXIKUM DLE VĚKU		neurčitost a vágnost	<i>vlastně, prostě, jako, teda, no</i>	<i>hele, vid'</i>	<i>děsný, šileně</i>	<i>koukat jako vejr</i>	<i>chrrr</i>
1.	<i>Pavlna M.</i>	12	34	4	7	4	
2.	<i>Aneta Ch.</i>	10	7		9		
3.	<i>Lenka V.</i>	16	27	1	8	1	
4.	<i>Michal P.</i>	10	3	2	2		
5.	<i>Drahomír K.</i>	6	11	1		2	
6.	<i>Ondřej H.</i>	9	27	6	8		
DOSPÍVÁNÍ (15 - 20 let)							
1.	<i>Eva P.</i>	9	10	12	27	1	3
2.	<i>Petra L.</i>	17	14	6	28		
3.	<i>Jana F.</i>	5	17	5	5	4	1
4.	<i>Jan K.</i>	26	13	16	3		
5.	<i>Jitka P.</i>	3	5	4	2	2	
6.	<i>Lenka T.</i>	12	7	4	6	2	
7.	<i>Jan H.</i>	14	8	1	20		
8.	<i>Tereza V.</i>	12	12		13	2	1
9.	<i>Monika H.</i>	3	5	6	14	2	1
MLADŠÍ dospělost (21 - 30 let)							
1.	<i>Petra M.</i>	2	17	4	10	4	
2.	<i>Jiří Ž.</i>	12	10	6	4	5	
3.	<i>Daniela R.</i>	2	9	5	16	3	
4.	<i>Richard R.</i>	4	22	16	16	1	1
5.	<i>Jitka P.</i>	2	2	10	21	2	3
STŘEDNÍ dospělost (31 - 45 let)							
1.	<i>Dagmara K.</i>	2	11	16	20	3	
2.	<i>Josef M.</i>	0	2	3	6	1	
3.	<i>Drahomíra P.</i>	10	39	11	15	3	
4.	<i>Pavla K.</i>	7	11	8	7	4	
5.	<i>Alena H.</i>	8	15	16	18	2	
6.	<i>Karel P.</i>	12	26	11	5	1	
7.	<i>Vlastimil M.</i>	9	3	13	6	1	1
8.	<i>Tereza K.</i>	3	5	8	8	1	
POZDNÍ dospělost (46 - 59 let)							
1.	<i>Hana Š.</i>	12	10	6		1	1
2.	<i>Marie P.</i>	2	1	2	2		
3.	<i>Jitka S.</i>	9	1	6	16	2	1
4.	<i>Karolína V.</i>	15	22	11	17	1	1
5.	<i>Jaroslava T.</i>	11	18	5	8		1
6.	<i>Ivan T.</i>	9	1	3	10		1
7.	<i>Helena S.</i>	4	7	13	18	1	3
STÁŘÍ (od 60 let)							

LEXIKUM DLE VĚKU

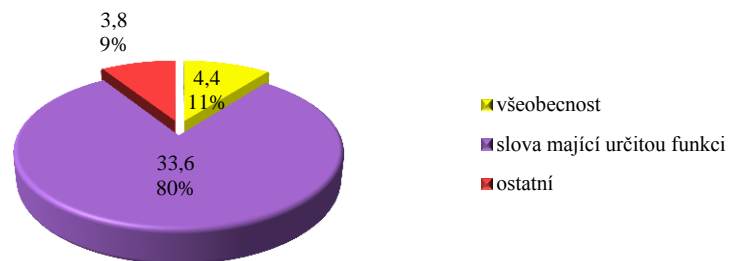
Dospívání 1 osoba

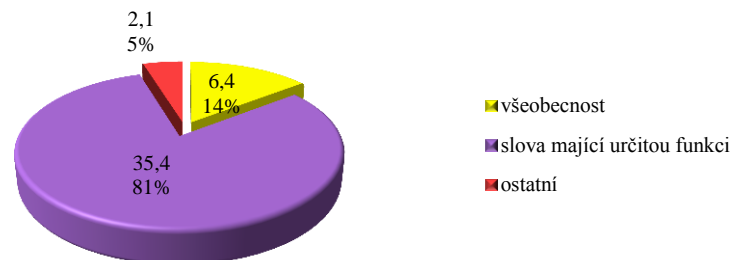
Mladší dospělost 1 osoba

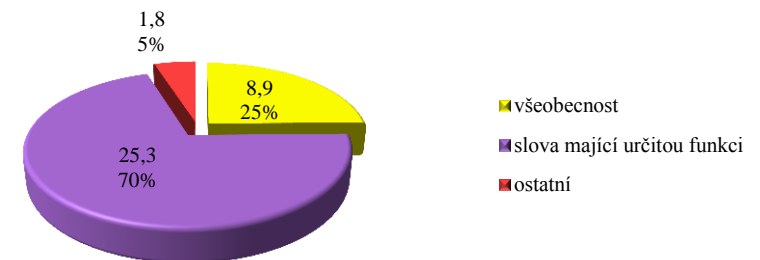
Střední dospělost 1 osoba

Pozdní dospělost 1 osoba

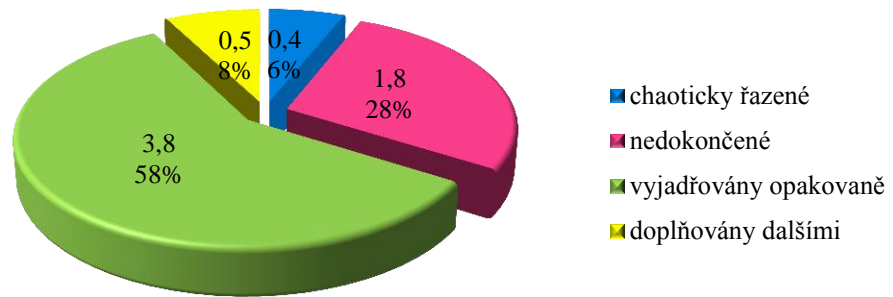
Stáří 1 osoba

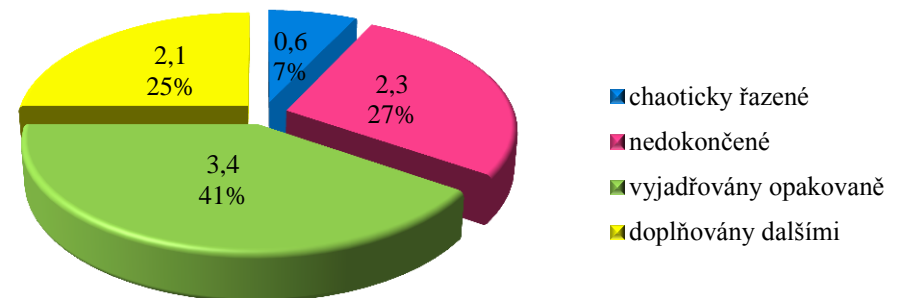
KOMPOZICE DLE POHLAVÍ		pohlaví	asociativní řazení	chaotické řazení	nedokončený motiv	vyjadřovány opakovně	doplňovány dalšími
1.	<i>Pavlina M.</i>	ŽENA				2	
2.	<i>Aneta Ch.</i>					3	1
3.	<i>Lenka V.</i>				2	2	
4.	<i>Eva P.</i>				1 ale našla	3	
5.	<i>Petra L.</i>					2	
6.	<i>Jana F.</i>					2	
7.	<i>Jitka P.</i>				1	5	
8.	<i>Lenka T.</i>					5	1
9.	<i>Tereza V.</i>				2	4	
10.	<i>Monika H.</i>				2	3	
11.	<i>Petra M.</i>				5	4	1
12.	<i>Daniela R.</i>				3	2	
13.	<i>Jitka P.</i>			1	2	2 + 3	
14.	<i>Dagmara K.</i>			2	1	2 + 2	3
15.	<i>Drahomíra P.</i>			2	3	5	3
16.	<i>Pavla K.</i>				1	3	2
17.	<i>Alena H.</i>					3 + 3	
18.	<i>Tereza K.</i>				1	4	
19.	<i>Hana Š.</i>			1	1 + 2 znovu lépe	3	
20.	<i>Marie P.</i>				1	5	
21.	<i>Jitka S.</i>			1	6	4	1
22.	<i>Karolína V.</i>				4	6	
23.	<i>Jaroslava T.</i>			1	4	2 + 4	
24.	<i>Helena S.</i>			2	1	4	1
1.	<i>Michal P.</i>	MUŽ				4	1
2.	<i>Drahomír K.</i>				1	2	2 + 1
3.	<i>Ondřej H.</i>					4	2
4.	<i>Jan K.</i>					3	
5.	<i>Jan H.</i>				3	2	3
6.	<i>Jiří Ž.</i>			2	1	4	1 + 1 + 3
7.	<i>Richard R.</i>				4 + 1 ale našel	2 + 3	1
8.	<i>Josef M.</i>			1	3	3	4
9.	<i>Karel P.</i>			1	2	4	
10.	<i>Vlastimil M.</i>			1	5 + 1 znovu lépe	3	2
11.	<i>Ivan T.</i>		1	3 + 1 ale našel	3	2	

KOMPOZICE DLE POHLAVÍ

Žena

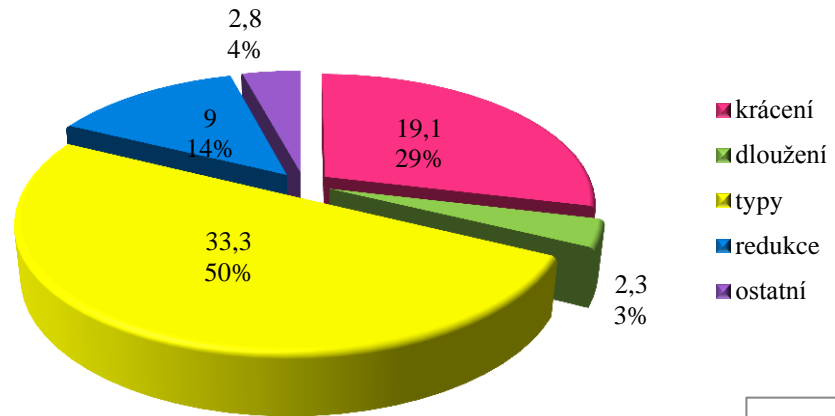
Muž

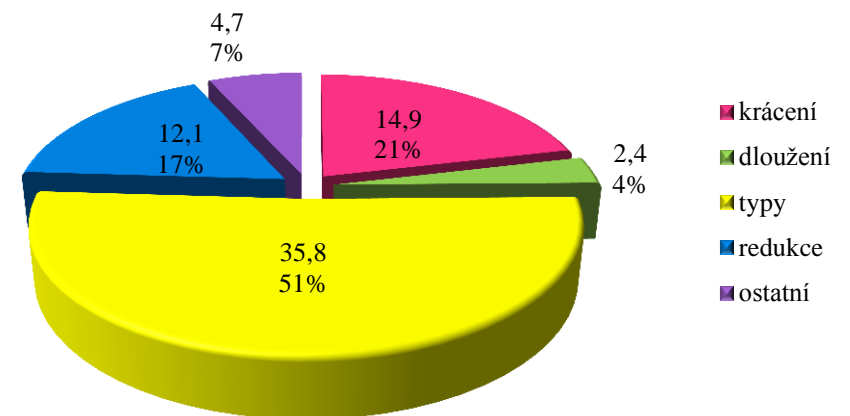
HLÁSKOSLOVÍ DLE POHLAVÍ		kvantitativní		typy								redukce								ostatní				
		pohlaví	krácení	dloužení	bejt	dobrej	mliko	dobryj	é-ý- ej	protet. v	hiát. j	ňáký	dycky	dyž	dyby	dyť	jesli	keryj	páč	takle	ostatní redukce	samohl. změny	tadle	štyry
1.	<i>Pavčina M.</i>	ŽENA	19		1	6		7		2	1	2				4	1		1	1		4	2	
2.	<i>Aneta Ch.</i>		4			2		5		3	1	1								1	2			
3.	<i>Lenka V.</i>		12		4	7		13	1	5			5		1		1			4				3
4.	<i>Eva P.</i>		16	3		7		8	1	13	4	2		1						6	1		2	
5.	<i>Petra L.</i>		25			6		13		1	3	11					2			3	2		3	
6.	<i>Jana F.</i>		25	3	2	6		10	1	15	16	1		1			3						1	1
7.	<i>Jitka P.</i>		15	3	2	2		8		12	2			1			1				3			
8.	<i>Lenka T.</i>		9		1	9		15	3	4		2	1	6						2				
9.	<i>Tereza V.</i>		5	3	1	4		18	2	11	4	3		2						1				
10.	<i>Monika H.</i>		11		1	10		10		15		1		1	1					1			1	
11.	<i>Petra M.</i>		28			4		6		18	2	1	1	4							1	2	3	
12.	<i>Daniela R.</i>		17			1		12		10	2			3			1			1	5		1	1
13.	<i>Jitka P.</i>		35	1	4	4		7	1	22	2		1	1		2				2	4	1		
14.	<i>Dagmara K.</i>		17	3	1	7		7		17	1	1		3	1					5	1	3	3	
15.	<i>Drahomíra P.</i>		34	2	1	13		19	2	14		3	1	6		2				6	2	2	3	
16.	<i>Pavla K.</i>		20	2	2	5		1		13	1		1	4	3		1	1		4	4			
17.	<i>Alena H.</i>		22	2	1	5		9		12	2			4	2	1					3		2	
18.	<i>Tereza K.</i>		11	4	1			7	1	14	2										2	7		
19.	<i>Hana Š.</i>		15			1		18		3	3	2		3						3			3	
20.	<i>Marie P.</i>		22	4	1	2		4		10	2											1	1	
21.	<i>Jitka S.</i>		23	3	2	3		8	1	11	6	1	2	2			1			1	2	2	1	
22.	<i>Karolína V.</i>		27	11	3	24		10	5	44	8	2	1	2						2	3		4	
23.	<i>Jaroslava T.</i>		18	5	1	7		7	2	9	2	3		2		3				2	2		2	
24.	<i>Helena S.</i>		29	6	7	6		8		26	3		2	5						2	4	2	2	
1.	<i>Michal P.</i>	MUŽ	18	3	2	4		12		4		1	1	4						7		2		
2.	<i>Drahomír K.</i>		2		2	8		4		9	5									1	3			1
3.	<i>Ondřej H.</i>		11	2	2	6		7	3	16	2	1		6			1			1				
4.	<i>Jan K.</i>		10	2	7	14		26		11	3	16		1						3				1
5.	<i>Jan H.</i>		14	3		12	1	13		17	5	2	3				1			2	2			
6.	<i>Jiří Ž.</i>		21	7	3	7		17	3	8	3	4	2	3						2	2		1	3
7.	<i>Richard R.</i>		13	3	4	8		9		8	2			9		1				6	5	1	14	
8.	<i>Josef M.</i>		6			3	2	8	2	8	4			3						2		1	11	
9.	<i>Karel P.</i>		12		1	5		10		20	2	1		2			2			8	2	2	3	
10.	<i>Vlastimil M.</i>		23	3	1	2		9		10	3	1		6		1							7	1
11.	<i>Ivan T.</i>		34	3	4	3	1	6		21	2	1		5		1	2		1	1	4		3	1

HLÁSKOSLOVÍ DLE POHLAVÍ

Žena

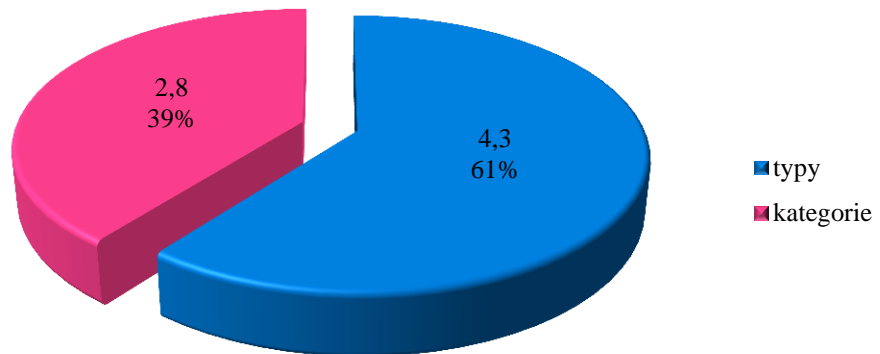

Muž

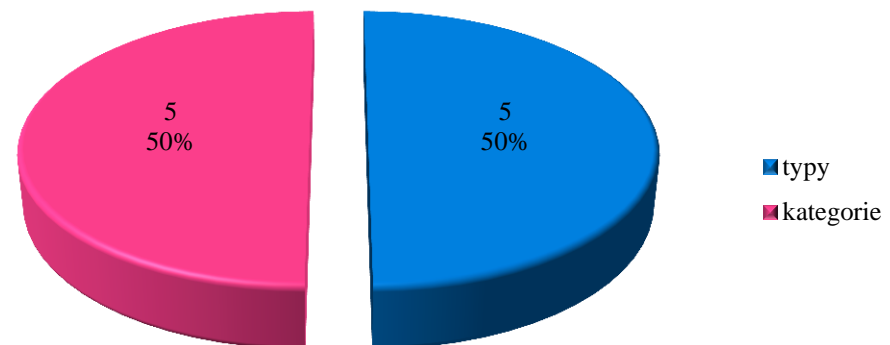

MORFOLOGIE DLE POHLAVÍ

Žena

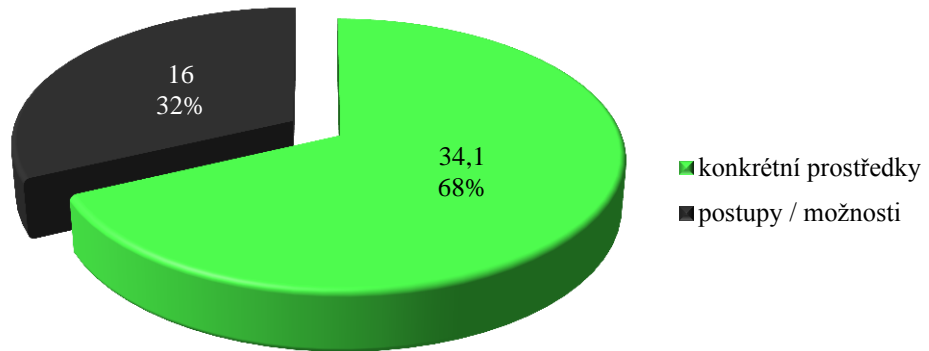
Muž

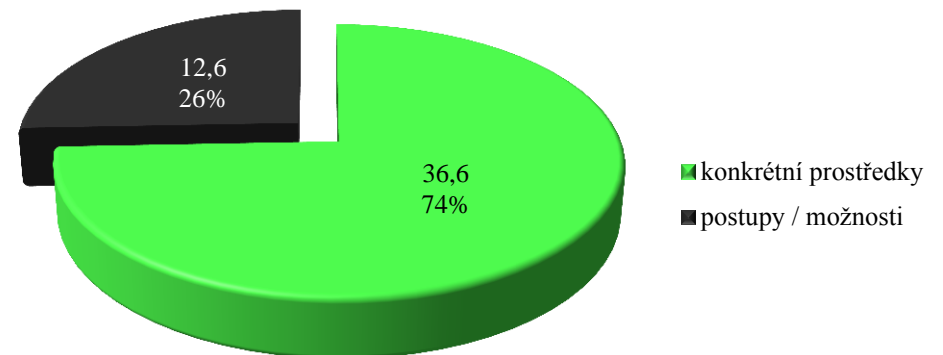
SYNTAX DLE POHLAVÍ		pohlaví	nadbytečný přívlastek (ukaz. zájm.)	dvojí vyjádřední podmětu	polysémantické spoj. prostředky	významově nevyhraněné prostředky	aditivnost	syntaktické konstrukce	parenteze	pleonastičnost	korektury a rektifikace	elipsa	citace cizí a vlastní řeči
			<i>ten dům</i>	<i>ona mamka</i>	<i>jako, když, že, co</i>	<i>teda</i>	dodatečně připojené vět. členy	apoziopeze (neukončená výpověď)	(vsuvky)	(nadbytečnost)	(opravy a zpřesnění)	(výpustka)	
1.	<i>Pavlina M.</i>	ŽENA	21	1	8	33	2		2	2	2	3	1
2.	<i>Aneta Ch.</i>		3		6	7	2			3	1	1	
3.	<i>Lenka V.</i>		9		10	27	2	3		1	1		1
4.	<i>Eva P.</i>		9		7	10	2	1	3	2	2		5
5.	<i>Petra L.</i>		11		5	14	2		1	4	2	1	4
6.	<i>Jana F.</i>		6		8	17	4	1	2	2		3	8
7.	<i>Jitka P.</i>		7		5	5		1	1	2	5	1	7
8.	<i>Lenka T.</i>		20		8	7	1	2	3	2	2		1
9.	<i>Tereza V.</i>		15		7	12	3	2	5	5	5		
10.	<i>Monika H.</i>		7		6	5		2	4	1	3		3
11.	<i>Petra M.</i>		2		10	17	2	5	2	4			5
12.	<i>Daniela R.</i>		8		13	8	1	3	5	1		1	5
13.	<i>Jitka P.</i>		16		12	2	1	4	4	3	2		10
14.	<i>Dagmara K.</i>		5	1	13	11	1	2	2	4			2
15.	<i>Drahomíra P.</i>		9		22	39	5	1	3	2	2	2	6
16.	<i>Pavla K.</i>		7	2	13	11	4	2	4	2		1	9
17.	<i>Alena H.</i>		6	1	15	13	1		4	2	1		8
18.	<i>Tereza K.</i>		4	1	5	5	1	1			3	1	3
19.	<i>Hana Š.</i>		3		28	10	1	3	2	1	2		3
20.	<i>Marie P.</i>		4		3	1	1	2					6
21.	<i>Jitka S.</i>		10		7	1	1	8	4		2	1	2
22.	<i>Karolína V.</i>		32		19	22	2	4	7	2	9		11
23.	<i>Jaroslava T.</i>		18		19	17	2	4	4		2		4
24.	<i>Helena S.</i>		19		9	7	3	2	2	2	3		8
1.	<i>Michal P.</i>	MUŽ	6		8	3	2	2			3		1
2.	<i>Drahomír K.</i>		14	1	14	11	4	2	1	1	3	2	1
3.	<i>Ondřej H.</i>		10		15	27			1	1	3		
4.	<i>Jan K.</i>		14		12	13			3	2	5		
5.	<i>Jan H.</i>		11	1	14	8	1	3	2	2	1	1	1
6.	<i>Jiří Ž.</i>		16	1	16	10	2	1	6	3	3	1	
7.	<i>Richard R.</i>		9		17	21	2	5	3	1	1	1	3
8.	<i>Josef M.</i>		15		9	2		4			3		
9.	<i>Karel P.</i>		19		9	26	2	2	6	4	4		1
10.	<i>Vlastimil M.</i>		4		12	3	1	4	1	1	3		6
11.	<i>Ivan T.</i>		5		25	1	1	5	2	1	1		6

SYNTAX DLE POHLAVÍ

Žena

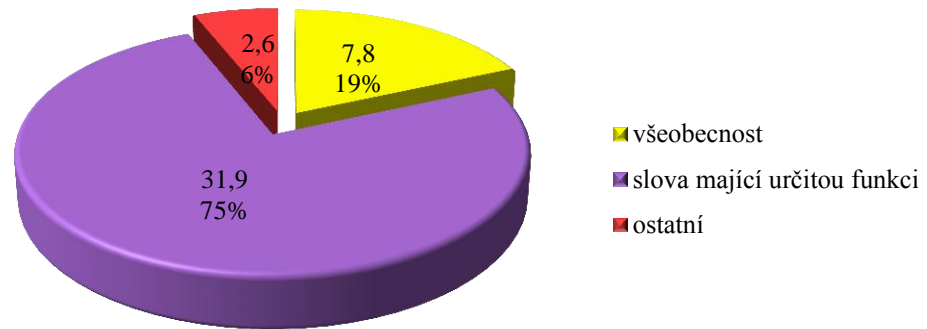
Muž

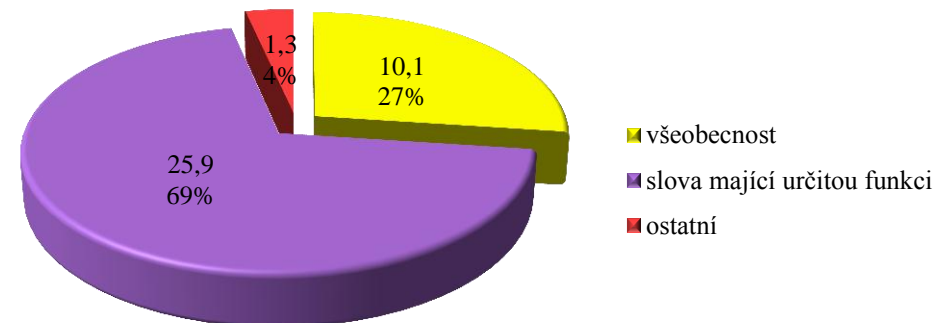
		všeobecnost ve vyjadřování	parazitní slova	kontaktní slova	expresivní prostředky	frazeologismy	částice a citoslovce	
LEXIKUM DLE POHLAVÍ		pohlaví	neurčitost a vágnost	<i>vlastně, prostě, jako, teda, no</i>	<i>hele, vid'</i>	<i>děsný, šíleně</i>	<i>koukat jako vejř</i>	<i>chrrr</i>
1.	<i>Pavlna M.</i>	ŽENA	12	34	4	7	4	
2.	<i>Aneta Ch.</i>		10	7		9		
3.	<i>Lenka V.</i>		16	27	1	8	1	
4.	<i>Eva P.</i>		9	10	12	27	1	3
5.	<i>Petra L.</i>		17	14	6	28		
6.	<i>Jana F.</i>		5	17	5	5	4	1
7.	<i>Jitka P.</i>		3	5	4	2	2	
8.	<i>Lenka T.</i>		12	7	4	6	2	
9.	<i>Tereza V.</i>		12	12		13	2	1
10.	<i>Monika H.</i>		3	5	6	14	2	1
11.	<i>Petra M.</i>		2	17	4	10	4	
12.	<i>Daniela R.</i>		2	9	5	16	3	
13.	<i>Jitka P.</i>		2	2	10	21	2	3
14.	<i>Dagmara K.</i>		2	11	16	20	3	
15.	<i>Drahomira P.</i>		10	39	11	15	3	
16.	<i>Pavla K.</i>		7	11	8	7	4	
17.	<i>Alena H.</i>		8	15	16	18	2	
18.	<i>Tereza K.</i>		3	5	8	8	1	
19.	<i>Hana Š.</i>		12	10	6		1	1
20.	<i>Marie P.</i>		2	1	2	2		
21.	<i>Jitka S.</i>		9	1	6	16	2	1
22.	<i>Karolína V.</i>		15	22	11	17	1	1
23.	<i>Jaroslava T.</i>		11	18	5	8		1
24.	<i>Helena S.</i>		4	7	13	18	1	3
1.	<i>Michal P.</i>	MUŽ	10	3	2	2		
2.	<i>Drahomír K.</i>		6	11	1		2	
3.	<i>Ondřej H.</i>		9	27	6	8		
4.	<i>Jan K.</i>		26	13	16	3		
5.	<i>Jan H.</i>		14	8	1	20		
6.	<i>Jiří Ž.</i>		12	10	6	4	5	
7.	<i>Richard R.</i>		4	22	16	16	1	1
8.	<i>Josef M.</i>		0	2	3	6	1	
9.	<i>Karel P.</i>		12	26	11	5	1	
10.	<i>Vlastimil M.</i>		9	3	13	6	1	1
11.	<i>Ivan T.</i>		9	1	3	10		1

LEXIKUM DLE POHLAVÍ

Žena

Muž

KOMPOZICE DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ		společenské zařazení	asociativní řazení	chaotické řazení	nedokončený motiv	vyjadřovány opakovaně	doplňovány dalšími	
1.	<i>Pavčina M.</i>	STUDENT	ano			2		
2.	<i>Aneta Ch.</i>						3	1
3.	<i>Lenka V.</i>				2		2	
4.	<i>Michal P.</i>						4	1
5.	<i>Drahomír K.</i>				1		2	2 + 1
6.	<i>Ondřej H.</i>						4	2
7.	<i>Jana F.</i>						2	
8.	<i>Jan K.</i>						3	
9.	<i>Jitka P.</i>				1		5	
10.	<i>Jan H.</i>				3		2	3
11.	<i>Tereza V.</i>				2		4	
1.	<i>Petra L.</i>	STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ	ano			2		
2.	<i>Monika H.</i>				2		3	
3.	<i>Petra M.</i>				5		4	1
4.	<i>Alena H.</i>						3 + 3	
5.	<i>Marie P.</i>				1		5	
6.	<i>Jitka S.</i>				1	6	4	1
7.	<i>Jitka P.</i>				1	2	2 + 3	
8.	<i>Dagmara K.</i>				2	1	2 + 2	3
9.	<i>Josef M.</i>				1	3	3	4
10.	<i>Ivan T.</i>				1	3 + 1 ale našel	3	2
11.	<i>Helena S.</i>				2	1	4	1
1.	<i>Drahomíra P.</i>	VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ	ano	1	3	5	3	
2.	<i>Pavla K.</i>				1		3	2
3.	<i>Karel P.</i>				1	2	4	
4.	<i>Vlastimil M.</i>				1	5 + 1 znovu lépe	3	2
5.	<i>Tereza K.</i>					1	4	
6.	<i>Eva P.</i>					1 ale našla	3	
7.	<i>Lenka T.</i>						5	1
8.	<i>Jiří Ž.</i>				2	1	4	1 + 1 + 3
9.	<i>Daniela R.</i>					3	2	
10.	<i>Richard R.</i>					4 + 1 ale našel	2 + 3	1
11.	<i>Hana Š.</i>				1	1 + 2 znovu lépe	3	
12.	<i>Karolína V.</i>					4	6	
13.	<i>Jaroslava T.</i>				1	4	2 + 4	

KOMPOZICE DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ

**Student
1 osoba**

**Středoškolské vzdělání
1 osoba**

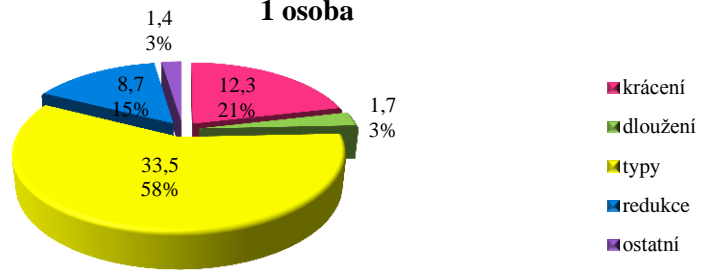
**Vysokoškolské vzdělání
1 osoba**

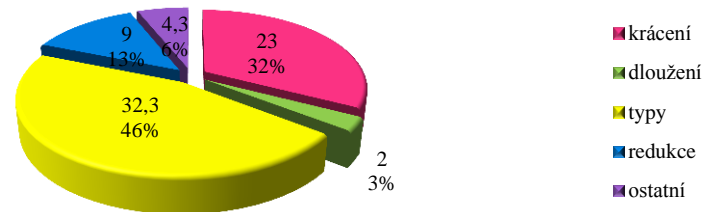
	HLÁSKOSLOVÍ DLE SPOL. ZAŘAZ.	společenské zařazení	kvantitativní		typy							redukce								ostatní				
			krácení	dlouž.	bejt	dobrej	mliko	dobrý	é-ý- ej	protet. v	hiát. j	ňáký	dycky	dyž	dyby	dyt'	jesli	kery'	páč	takle	ostatní redukce	samohl. změny	ťadle	štyry
1.	Pavčina M.	STUDENT	19		1	6		7		2	1	2				4	1		1	1		4	2	
2.	Aneta Ch.		4			2		5		3	1	1							1	2				
3.	Lenka V.		12		4	7		13	1	5		5		1			1			4			3	
4.	Michal P.		18	3	2	4		12		4		1	1	4						7		2		
5.	Drahomír K.		2		2	8		4		9	5								1	3			1	
6.	Ondřej H.		11	2	2	6		7	3	16	2	1		6			1			1				
7.	Jana F.		25	3	2	6		10	1	15	16	1		1			3					1	1	
8.	Jan K.		10	2	7	14		26		11	3	16		1					3				1	
9.	Jitka P.		15	3	2	2		8		12	2			1			1			3				
10.	Jan H.		14	3		12	1	13		17	5	2	3				1			2	2			
11.	Tereza V.		5	3	1	4		18	2	11	4	3		2						1				
1.	Petra L.	STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ	25			6		13		1	3	11				2			3	2		3		
2.	Monika H.		11		1	10		10		15		1		1	1					1			1	
3.	Petra M.		28			4		6		18	2	1	1	4						1	2	3		
4.	Alena H.		22	2	1	5		9		12	2			4	2	1				3			2	
5.	Marie P.		22	4	1	2		4		10	2										1	1		
6.	Jitka S.		23	3	2	3		8	1	11	6	1	2	2			1			1	2	2	1	
7.	Jitka P.		35	1	4	4		7	1	22	2		1	1			2			2	4	1		
8.	Dagmara K.		17	3	1	7		7		17	1	1		3	1					5	1	3	3	
9.	Josef M.		6			3	2	8	2	8	4			3						2		1	11	
10.	Ivan T.		34	3	4	3	1	6		21	2	1		5		1	2		1	1	4		3	1
11.	Helena S.		29	6	7	6		8		26	3		2	5						2	4	2	2	
1.	Drahomíra P.	VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ	34	2	1	13		19	2	14		3	1	6		2			6	2	2	3		
2.	Pavla K.		20	2	2	5		1		13	1		1	4	3		1	1		4	4			
3.	Karel P.		12		1	5		10		20	2	1		2			2			8	2	2	3	
4.	Vlastimil M.		23	3	1	2		9		10	3	1		6		1							7	1
5.	Tereza K.		11	4	1			7	1	14	2										2	7		
6.	Eva P.		16	3		7		8	1	13	4	2		1						6	1		2	
7.	Lenka T.		9		1	9		15	3	4		2	1	6						2				
8.	Jiří Ž.		21	7	3	7		17	3	8	3	4	2	3						2	2		1	3
9.	Daniela R.		17			1		12		10	2			3			1			1	5	1	1	
10.	Richard R.		13	3	4	8		9		8	2			9			1			6	5	1	14	
11.	Hana Š.		15			1		18		3	3	2		3						3			3	
12.	Karolína V.		27	11	3	24		10	5	44	8	2	1	2						2	3		4	
13.	Jaroslava T.		18	5	1	7		7	2	9	2	3		2			3			2			2	

HLASKOSLOVÍ DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ

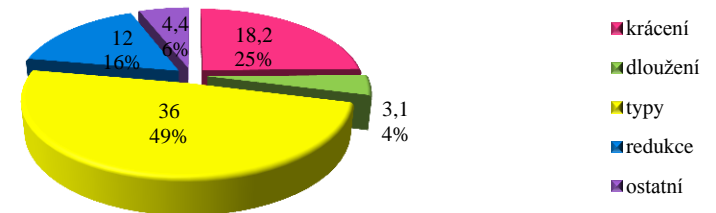
**Student
1 osoba**

**Středoškolské vzdělání
1 osoba**

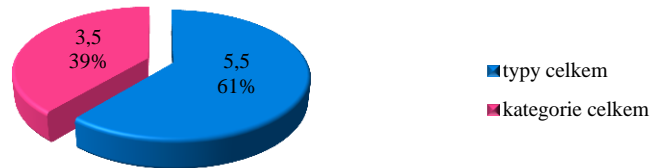
**Vysokoškolské vzdělání
1 osoba**

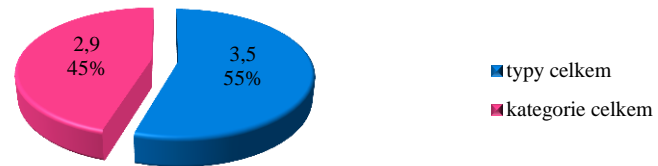
		7. p. pl.	1. p. pl. rodu muž. živ. a střed.		záměna 2. a 3. pádu v sg.		shoda s neutry v pl.	kondicionál . tvary	zjednoduš. l-ového přičestí	redukce prez. koncovek	redukce inf. koncovky -t	kmen. příp.	záměna čísla či třídy
MORFOLOGIE DLE SPOL. ZAŘAZ.	společenské zařazení	konc. -ma, s dětma	konc. -ý, mladý muži	konc. -y, ty hovada	<i>bavilo mi to</i>	<i>čtyry</i>	konc. -y, děvčata šly	1. a 2. os. sg. i pl. - bysem	v přét. a kondic. u muž. rodu - <i>on řek</i>	v 1. a 3. os. pl. - <i>nesem, maj</i>	<i>říc</i>	přič. činné sloves v zoru tisknout - <i>tisknul</i>	<i>oni ví, spočtu</i>
1.	<i>Pavčina M.</i>	3		2						2			
2.	<i>Aneta Ch.</i>	2	1										
3.	<i>Lenka V.</i>		5	1									
4.	<i>Michal P.</i>	5							3				
5.	<i>Drahomír K.</i>	1	1	1		1			1	4			2
6.	<i>Ondřej H.</i>	1							3	1			1
7.	<i>Jana F.</i>	2	2			1							
8.	<i>Jan K.</i>	3	4	7				1		3			
9.	<i>Jitka P.</i>		3	3			3	1		1			1
10.	<i>Jan H.</i>		1	3	1				4	1		2	
11.	<i>Tereza V.</i>	4		3						3	1		
1.	<i>Petra L.</i>	5								3			
2.	<i>Monika H.</i>		1						2				
3.	<i>Petra M.</i>		1										
4.	<i>Alena H.</i>		1	2				2	4	1			
5.	<i>Marie P.</i>	1			2								
6.	<i>Jitka S.</i>									1	1	1	
7.	<i>Jitka P.</i>	6		3						2		1	
8.	<i>Dagmara K.</i>	4	1		3			3	2	1			
9.	<i>Josef M.</i>							1		1		1	
10.	<i>Ivan T.</i>	1	1	3				2					
11.	<i>Helena S.</i>	3							1	2			
1.	<i>Drahomíra P.</i>							1	2	2			
2.	<i>Pavla K.</i>	5						1	1	1			
3.	<i>Karel P.</i>	1	3	1			1	1	5			1	
4.	<i>Vlastimil M.</i>	4			1			2	2	1			
5.	<i>Tereza K.</i>		1							2			
6.	<i>Eva P.</i>		1	1						2		1	
7.	<i>Lenka T.</i>	2	1		1			4	3				
8.	<i>Jiří Ž.</i>	2				2		1					
9.	<i>Daniela R.</i>	5							1				
10.	<i>Richard R.</i>	4		2	1			2	1	7			
11.	<i>Hana Š.</i>		2	5				1		1			
12.	<i>Karolína V.</i>	7	2	3		1		2	1				
13.	<i>Jaroslava T.</i>								1	1			

MORFOLOGIE DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ

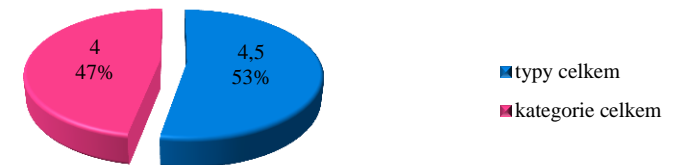
**Student
1 osoba**

**Středoškolské vzdělání
1 osoba**

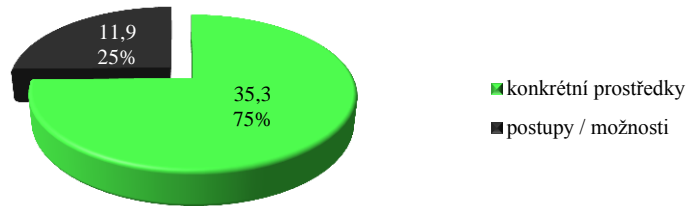
**Vysokoškolské vzdělání
1 osoba**

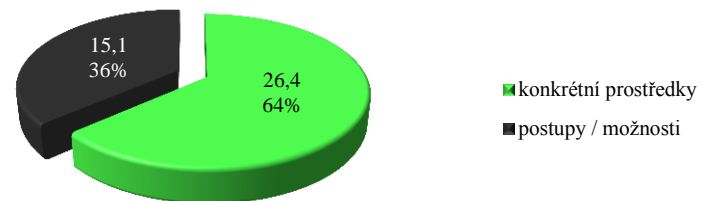
		nadbytečný přívlastek (ukaz. zájm.)	dvoji vyjádřební podmětu	polysémantické spoj. prostředky	významově nevyhraněné prostředky	aditivnost	syntaktické konstrukce	parenteze	pleonastičnost	korektury a rektifikace	elipsa		
	SYNTAX DLE SPOL. ZAŘAZ.	společenské zařazení	<i>ten dům</i>	<i>ona mamka</i>	<i>jako, když, že, co</i>	<i>teda</i>	dodatečně připojené vět. členy	apoziopeze (neukončená výpověď)	(vsuvky)	(nadbytečnost)	(opravy a zpřesnění)	(výpustka)	citace cizí a vlastní řeči
1.	<i>Pavlna M.</i>	STUDENT	21	1	8	33	2		2	2	2	3	1
2.	<i>Aneta Ch.</i>		3		6	7	2			3	1	1	
3.	<i>Lenka V.</i>		9		10	27	2	3		1	1		1
4.	<i>Michal P.</i>		6		8	3	2	2			3		1
5.	<i>Drahomír K.</i>		14	1	14	11	4	2	1	1	3	2	1
6.	<i>Ondřej H.</i>		10		15	27			1	1	3		
7.	<i>Jana F.</i>		6		8	17	4	1	2	2		3	8
8.	<i>Jan K.</i>		14		12	13			3	2	5		
9.	<i>Jitka P.</i>		7		5	5		1	1	2	5	1	7
10.	<i>Jan H.</i>		11	1	14	8	1	3	2	2	1	1	1
11.	<i>Tereza V.</i>		15		7	12	3	2	5	5	5		
1.	<i>Petra L.</i>	SŠ VZDĚLÁNÍ	11		5	14	2		1	4	2	1	4
2.	<i>Monika H.</i>		7		6	5		2	4	1	3		3
3.	<i>Petra M.</i>		2		10	17	2	5	2	4			5
4.	<i>Alena H.</i>		6	1	15	13	1		4	2	1		8
5.	<i>Marie P.</i>		4		3	1	1	2					6
6.	<i>Jitka S.</i>		10		7	1	1	8	4		2	1	2
7.	<i>Jitka P.</i>		16		12	2	1	4	4	3	2		10
8.	<i>Dagmara K.</i>		5	1	13	11	1	2	2	4			2
9.	<i>Josef M.</i>		15		9	2		4			3		
10.	<i>Ivan T.</i>		5		25	1	1	5	2	1	1		6
11.	<i>Helena S.</i>		19		9	7	3	2	2	2	3		8
1.	<i>Drahomíra P.</i>	VŠ VZDĚLÁNÍ	9		22	39	5	1	3	2	2	2	6
2.	<i>Pavla K.</i>		7	2	13	11	4	2	4	2		1	9
3.	<i>Karel P.</i>		19		9	26	2	2	6	4	4		1
4.	<i>Vlastimil M.</i>		4		12	3	1	4	1	1	3		6
5.	<i>Tereza K.</i>		4	1	5	5	1	1			3	1	3
6.	<i>Eva P.</i>		9		7	10	2	1	3	2	2		5
7.	<i>Lenka T.</i>		20		8	7	1	2	3	2	2		1
8.	<i>Jiří Ž.</i>		16	1	16	10	2	1	6	3	3	1	
9.	<i>Daniela R.</i>		8		13	8	1	3	5	1		1	5
10.	<i>Richard R.</i>		9		17	21	2	5	3	1	1	1	3
11.	<i>Hana Š.</i>		3		28	10	1	3	2	1	2		3
12.	<i>Karolína V.</i>		32		19	22	2	4	7	2	9		11
13.	<i>Jaroslava T.</i>		18		19	17	2	4	4		2		4

SYNTAX DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ

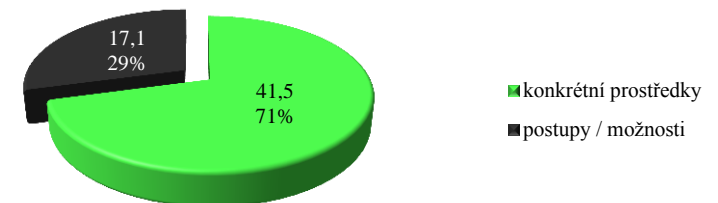
**Student
1 osoba**

**Středoškolské vzdělání
1 osoba**

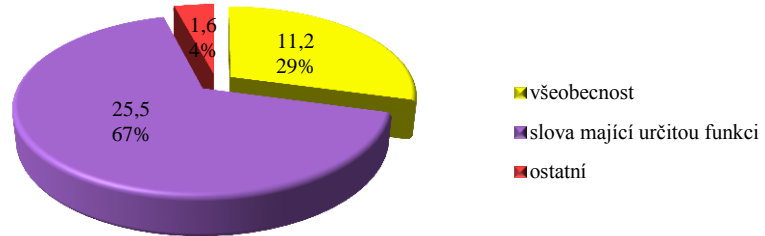
**Vysokoškolské vzdělání
1 osoba**

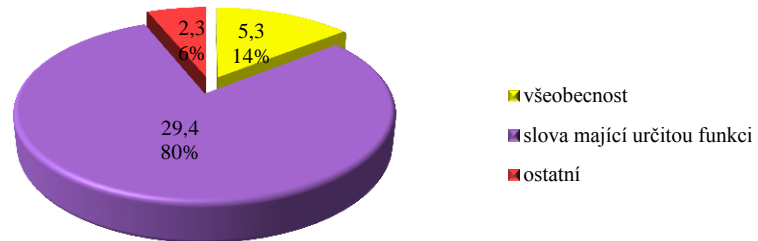
		všeobecnost ve vyjadřování	parazitní slova	kontaktní slova	expresivní prostředky	frazeologismy	částice a citoslovce
LEXIKUM DLE SPOL. ZAŘAZENÍ		neurčitost a vágnost	<i>vlastně, prostě, jako, teda, no</i>	<i>hele, vid'</i>	<i>děsný, šíleně</i>	<i>koukat jako vejř</i>	<i>chrrr</i>
společenské zařazení							
1.	<i>Pavčina M.</i>	12	34	4	7	4	
2.	<i>Aneta Ch.</i>	10	7		9		
3.	<i>Lenka V.</i>	16	27	1	8	1	
4.	<i>Michal P.</i>	10	3	2	2		
5.	<i>Drahomír K.</i>	6	11	1		2	
6.	<i>Ondřej H.</i>	9	27	6	8		
7.	<i>Jana F.</i>	5	17	5	5	4	1
8.	<i>Jan K.</i>	26	13	16	3		
9.	<i>Jitka P.</i>	3	5	4	2	2	
10.	<i>Jan H.</i>	14	8	1	20		
11.	<i>Tereza V.</i>	12	12		13	2	1
1.	<i>Petra L.</i>	17	14	6	28		
2.	<i>Monika H.</i>	3	5	6	14	2	1
3.	<i>Petra M.</i>	2	17	4	10	4	
4.	<i>Alena H.</i>	8	15	16	18	2	
5.	<i>Marie P.</i>	2	1	2	2		
6.	<i>Jitka S.</i>	9	1	6	16	2	1
7.	<i>Jitka P.</i>	2	2	10	21	2	3
8.	<i>Dagmara K.</i>	2	11	16	20	3	
9.	<i>Josef M.</i>	0	2	3	6	1	
10.	<i>Ivan T.</i>	9	1	3	10		1
11.	<i>Helena S.</i>	4	7	13	18	1	3
1.	<i>Drahomíra P.</i>	10	39	11	15	3	
2.	<i>Pavla K.</i>	7	11	8	7	4	
3.	<i>Karel P.</i>	12	26	11	5	1	
4.	<i>Vlastimil M.</i>	9	3	13	6	1	1
5.	<i>Tereza K.</i>	3	5	8	8	1	
6.	<i>Eva P.</i>	9	10	12	27	1	3
7.	<i>Lenka T.</i>	12	7	4	6	2	
8.	<i>Jiří Ž.</i>	12	10	6	4	5	
9.	<i>Daniela R.</i>	2	9	5	16	3	
10.	<i>Richard R.</i>	4	22	16	16	1	1
11.	<i>Hana Š.</i>	12	10	6		1	1
12.	<i>Karolína V.</i>	15	22	11	17	1	1
13.	<i>Jaroslava T.</i>	11	18	5	8		1

LEXIKUM DLE SPOLEČENSKÉHO ZAŘAZENÍ

**Student
1 osoba**

**Středoškolské vzdělání
1 osoba**

**Vysokoškolské vzdělání
1 osoba**

